0 Jos. V-1-9

ROS. 13

WEEKBLAD

voor Israëlietische Huisgezinnen

Verschijnt elken Vrijdag
voor Rotterdam per 3 maanden
60 cents
Voor de overige gemeenten van het Rijk franco per post 70 cts, per 3 maanden; voor het Buitenland per jaar f 4.— Afzonderlijke nummers 5 cts.

Zestigste Jaargang
No. 24
Uitgevers GEBR. HAAGENS, Rotterdam
Bureau: Keizerstraat 27
Telefoon 56401 Postgiro 6916

Donderdag 13 Juni 1929
ה' סיון תרפ"ט

ADVERTENTIËN
30 cents. per regel. — Reclames dubbel tarief
Groote letters naar plaatsruimte, Voor 13 achtereenvolgende plaatsingen worden slechts 10 in rekening gebracht
Bij abonnement belangrijke korting

Dit nummer bestaat uit DRIE bladen

Eerste Blad

De ondergeteekende deelt hierbij mede, dat alleen die winkels in **DEN HAAG** en **SCHEVENINGEN,** welke in het bezit zijn van een vanwege het Rabbinaat uitgereikte en gewaarmerkte kaart, onder rabbinale contrôle staan.

Deze kaart draagt het jaartal 5689 (1929) en vermeldt de onverpakte artikelen, die in de betreffende zaak verkocht worden.

Opschriften op winkelruiten geven niet de minste waarborg omtrent de ritueele betrouwbaarheid der verkochte artikelen.

De Opperrabbijn te 's-Gravenhage:
I. MAARSEN.

Den Haag, 3 Siwan 5689 / 11 Juni '29

Sjowoengous

Vernieuwing

De nieuwe periode, die met de Openbaring op Sienai in de geschiedenis van Israël en van geheel de menschheid aanbrak, vinden onze Wijzen aangekondigd in het eerste woord van het verhaal dier Openbaring. Daar lezen wij immers, dat בחדש השלישי op den derden nieuwemaandsdag van het jaar, waarin Israël uit Egypte was getrokken, het volk in de woestijn Sienai kwam. De oud-Hebreeuwsche naam voor *maand*, ירח, wordt hier niet gebruikt, wel: חדש, waarvan de grondbeteekenis: *nieuw* is en waaraan Jalkoet deze uitspraak verbindt: אמר רחם הקב"ה חדוש דברים אני עושה עמכם. „God sprak tot Israël: een vernieuwing van dingen doe Ik intreden en ook u vernieuw Ik".

Inderdaad, een ongekende „vernieuwing van dingen" bracht het gebeuren bij Sienai. „Want vraag slechts, zoo klinkt ook nu nog Mozes' woord (Deut. 4,32) naar de vroegere dagen, die voor u waren, vanaf den dag, dat God een mensch geschapen had op aarde en van het eene eind der wereld tot het andere, of ooit een zoo groot feit geschied is of iets dergelijks gehoord. Of ooit een volk de stemme Gods hoorde, sprekende uit het vuur, zooals gij die vernomen hebt en daarbij in het leven is gebleven ...." En gedurende vele eeuwen later is het meest ontzagwekkende, dat zich uit Israëls verleden telkens weer in de woorden van profeten en psalmisten, van tradenten en verklaarders, van wijsgeeren en dichters naar voren dringt: de wonderbare, eenige Openbaring des Eeuwigen aan geheel Zijn volk. Grooter nog dan de „vernieuwing" in de schepping was de omwenteling, die Mattan Touro bracht in het leven der menschheid. De eenheid Gods immers was Israël niet geopenbaard slechts als verstandelijk begrip, maar als eerste gebod der *zedeleer*, als krachtigste verplichting tot *ethisch* leven. Tien geboden werden op Sienai verkondigd, die echter, zooals de Wijzen verklaren, alle tegelijk door God werden uitgesproken. Tien in getal, zijn zij één in beginsel: God in het leven. Dat was de geweldige „vernieuwing der dingen" in Israëls bestaan.

Het groot oogenblik waardig

Die „vernieuwing" ging niet buiten Israël om. „Ook u vernieuw Ik" sprak God en deed zulks ook. Op welke wijze? Een ander Midrasj-woord deelt het ons mede. Gebrekkigen waren er op dat groote oogenblik niet onder Israël, zooals blinden, dooven en kreupelen. Aan בעלי מום, zulke gehavende wezens, werd de תורת ה' תמימה, de volmaakte Leer des Eeuwigen, niet gegeven. En daarom genas hen de Algoede. Bij de Openbaring waren geen *blinden*, וכי העם רואים את הקולות, geheel het volk *zag* de donderslagen, zegt de Touro immers. *Dooven* evenmin: נעשה ונשמע, wij willen doen en *hooren*, sprak het volk. En de vroeger kreupelen waren nu zoo recht van lijf en leden, dat ויתיצבו בתחתית ההר, zij met alle anderen krachtig en flink konden *staan* aan den voet des bergs.

Gaat men het verhaal der Openbaring, in Exodus en in Deuteronomium, na, dan vindt men nog duidelijker uitspraken omtrent het lichamelijk zien, hooren en staan van Israël gedurende die groote gebeurtenissen. Doch Jalkoet wil ook wijzen op de geestelijke, godsdienstige beteekenis dier „vernieuwing". Het *zag*, d.i. het *begreep* de donderslagen, allen waren ervan overtuigd, dat zij geen gewoon „natuurverschijnsel" aanschouwden, maar dat zij beleefden de Openbaring des Eeuwigen. Zij wilden *hooren* en wel *na* te hebben gedaan: tot hen *allen* was de groote waarheid doorgedrongen, dat het voornaamste, het eerst noodige in het leven de goede *daad* is, dat de mensch daardoor het beste wat *in hem* leeft overbrengt naar de menschheid buiten hem. *Vast* was nu hun standpunt, de twijfel, die in Egypte, aan de Roode Zee, te Mara, te Massa en Meriba bij het volk was gerezen, was bij het aanschouwen van den vlammenden Sienai volkomen verdwenen. En zoo stuitte het „nieuwe" dat God in het leven riep, niet af op oude fouten van wanbegrip, verzet en ongeloof, het groot oogenblik vond een groot volk, zijner waardig.

Meer dan nieuw

En dat nieuwe werd nimmer oud.
Bekend is de opmerking der Wijzen, dat er met

reden bij het verhaal der Openbaring staat, dat ביום הזה, op *dezen* dag (niet ביום ההוא, op *dien* dag, d.i. in het verleden) Israël in de woestijn Sienai kwam. De Touro kiest een uitdrukking, die op elken dag van het *heden* van toepassing is, שיהיו דברי תורה חביבים עליך כאלו היום נתנם. om daarmede te zeggen, dat de woorden der Leer u zoo lief moeten zijn, alsof zij u eerst heden gegeven waren.

Natuurlijk *zonder* liefde valt het al zeer gemakkelijk, de Touro oud te noemen en haar als verouderd te veroordeelen. Omdat zonder liefde, zonder volkomen overgave haar studie en vervulling, het ware wezen der Godsleer en haar onmetelijke beteekenis *voor het leven* nimmer begrepen wordt. Hier geldt wel in zeer sterke mate: onbekend maakt onbemind ....

Maar wendt men zich *met liefde* tot de Touro, met een liefde, die onmiddellijk voortkomt uit de liefde tot God, met een liefde, die versterkt wordt door het besef, dat de Touro het middel was in Gods Hand, om Israël te behouden — dan beteekent zij nog altijd een Goddelijke „vernieuwing der dingen" en evenzeer een voortdurende „vernieuwing van Israël".

De Touro toch is *meer dan nieuw*.

Nieuw is, wat voor het eerst optreedt in den tijd. „Tijd" kunnen wij ons niet denken zonder den tijd. Al wat er gebeurt kunnen wij immers slechts in den tijd waarnemen. Den duur van al het geschiedende meten wij aan den tijd. Maar, zeggen Misjlei en Midrasj, vóór dat de dingen er waren en vóór er iets geschiedde, bestond reeds de Touro. Tweeduizend jaar ging zij de schepping der wereld vooraf. Waarmee gezegd is: zij staat boven den tijd. Zij is niet afhankelijk van de geschiedenis. Haar taak toch is: te regelen wat geschieden zal. Haar eeuwige geldigheid doet haar steeds opnieuw eischen aan ons stellen. Onze gewoonten kunnen ons gaan beheerschen; onze levenswijs kan veranderen; onze Goddelijke plicht echter, mits ten volle als zoodanig begrepen en vervuld, behoudt altijd de frischheid, het boeiende van het nieuwe. De warm-godsdienstige Jood, die met vreugde het tijdstip begroet voor Tefillo en Tefillien, voor Sabbath en Joumlouw; die vervuld van de echte Joodsche levenswaardeering, zich elken morgen een ברי' חדשה, een nieuw wezen gevoelt; wien het geen last, maar een lust is, ieder levensverschijnsel in verbinding te brengen met de Joodsche wet, — hij zal in elke mitswo een *nieuwen* plicht zien, welker volbrenging hem telkens weer *nieuwe* bevrediging schenkt. Het is de liefde tot de Touro, die bewerkt, dat haar eeuwige jeugd glans en gloed doet afstralen op den trouwen, bewusten Jood. Zij is *nieuw* en *vernieuwt* hem.

In de derde vernieuwing.

En zoo werkt de Touro niet slechts op den individu. Zien wij slechts, hoe zij in en door het volk werd bewaard. Niet als een antieke schat, een reliquie. Hoe ware dit ook mogelijk, waar in de eerste plaats het *leven* haar is gewijd, waar telken avond het ובהם נהגה יומם ולילה, „daarover denken wij na dag en nacht" werd uitgesproken als ideaal, als gelofte, *die werd volbracht!* Diep werd immer beseft, dat deze Touro als *verplichting* weliswaar מורשה קהלת יעקב een erfgoed voor de gemeente van Jacob is, maar als *geestelijk bezit* שאינה ירושה לך, niet kon worden geërfd van vader op zoon, maar moest worden verkregen door ernstige studie, even zwaar en aanhoudend als verheffend en veredelend. Nieuwe schoonheid aan haar te ontdekken, nieuw leven uit haar te wekken, was het ideaal, dat ook werd bereikt. De talloozeחידושי התורה, „nieuwe verklaringen en toepassingen der Leer", die voortdurend werden gevonden.

Met dat wijzen op het „eeuwig nieuw" karakter der Touro zijn onze Wijzen onzen tijd vóór geweest! Want wat heeft voor onze tijdgenooten grooter tooverkracht dan het woord „nieuw?" In wetenschap en kunst, in politiek en mode heeft wat zich „nieuw" noemt de voorkeur, de frissche aandacht. Al zou het oude, het beproefde onvergelijkelijk beter zijn, voor het „nieuwste" moet het wijken. Dat de Touro daardoor niet op zij mag worden gezet leerden ons de Wijzen, door haar de vernieuwing bij uitnemendheid te noemen. En als zij dat is en blijft voor hen, die zich met liefde aan haar bestudeering en vervulling wijden, hoeveel te meer zou zij blijken het te zijn voor hen, die haar nimmer kenden of van haar vervreemdden! Waarom toch komt het zoo weinig, zoo uiterst zelden voor, dat men uit die kringen belangstelling toont voor de Touro? Waarom bewijst men de Touro niet minstens ook die eer, welke men, להבדיל, wel over heeft voor onbeteekenende modernigheidjes? Waarom komen zij, die den weg tot het Joodsche volk meenen gevonden te hebben, niet ook tot de Joodsche ziel? Wanneer wij בחדש aan het begin van het Openbaringsverhaal met „vernieuwing" vertalen, dan moet die van de twee eerste woorden: בחדש השלישי, luiden: „in de derde vernieuwing". Inderdaad was Mattan Touro deze. De eerste vernieuwing, waarvan sprake kan zijn in het leven van Israël, was het optreden van Abraham. Hij beteekende met zijn leer van den eenigen, vormloozen God en de daaraan verbonden zedeleer het begin van een nieuwe periode voor de menschheid, was ook het begin van een nieuw volk, dat nieuw zou zijn ook naar wezen en karakter. Maar Abraham was slechts een persoon, één persoon. In Egypte werden zijn nakomelingen een volk, en ook toen werd immers gezegd: החדש הזה לכם, deze *vernieuwing* is uw beeld! Bij Sienai kwam Israël, בחדש השלישי, in *de derde vernieuwing*. En aldus, als volk met Touro-taak, is Israël gebleven. Zoo is het nog heden ten dage „nieuw", zoo blijft het „nieuw", omdat zóó te zijn zijn *eeuwige* bestemming is!

BERICHTEN.

ROTTERDAM, 13 Juni 1929

Synagogen.

Op Donderdagavond ערב שבועות vangt de dienst (מנחה ומעריב) in de synagogen alhier te 9 uur aan; de ochtenddienst op de beide dagen van שבועות te 7½ uur.

Vrijdag, den 1sten dag van Sjowoeous, houdt rabbijn M. Cohen een predikatie bij den ochtenddienst ter syn.-Boompjes.

Godsd. bijeenkomst

De godsd. bijeenkomst vanwege het Israël. Begraafgenootschap op Donderdagavond ה' א' דשבועות zal plaats hebben in het gebouw van Mikweih Jisroël. Aanvang 12 uur.

Godsdienstscholen

Maandag 9 Juli vond in school A, Tweede Lombardstraat, de zomerbedeeling aan behoeftige leerlingen der godsdienstscholen van de Ned. Isr. Gemeente alhier plaats. Aanwezig waren daarbij de dames-bestuurderessen van het Rachel Sanders-Goudsmit-Fonds, mevr. E. van Cleeff—Lob, mevr. N. van Cleeff—Hannef, mevr. P. Hausdorff—Bondi en mevr. M. Sanders—Sanders, alsmede de voorzitter van den Onderwijsraad, arts M. Hertzberger.

Aan 48 jongens en 26 meisjes werd doelmatige bovenkleeding verstrekt, die dilmaal door bizonder sierlijke afwerking uitmuntte en de firma H. van Broek & Co., die de goederen leverde, alle eer aandoet.

Alliance Israélite Universelle

Ten kantore van den secretaris had Donderdagavond de jaarl. algem. verg. plaats van de afdeeling Rotterdam der A.I.U. Na voorlezing der notulen werd door den secretaris den heer S. S. Wijsenbeek het jaarverslag uitgebracht. Daar de secretaris tijdelijk ook de functie van penningmeester vervult, gold dit verslag ook tegelijk de financieele omstandigheden. Het jaar 1928 ving aan met 180 leden, vooral door vertrek naar elders heeft de afd. verschillende leden moeten verliezen, waartegenover geen nieuwe leden zijn toegetreden. Het bestuur verwacht, dat in 1929, wanneer de algemeene vergadering hier ter stede zal worden gehouden, met de daarbij te voeren propaganda, het ledental aanzienlijk zal stijgen. Op 1 Jan. 1929 telde de afdeeling 163 leden. De rekening en verantwoording sluit in ontvangsten en uitgaven met f 981.53 en een batig saldo van f 28.73. De bezittingen der afdeeling bedroegen op 3 Dec. jl. f 2085.12.

De leden van het plaatselijk comité werden bij acclamatie herkozen. Op de voordracht voor een lid van het hoofdbestuur werden geplaatst de heeren H. J. Hijman (aftr.), A. Eijl en E. J. Sanson.

De voorzitter deelde nog mede, dat de afdeeling Rotterdam gemeend heeft met de groote propaganda voor de A.I.U., welke reeds in andere steden heeft plaats gehad, te moeten wachten tot het najaar van 1929, wanneer de algem. vergadering der Alliance hier plaats vindt. Er heeft zich reeds een comité gevormd, dat zich met de voorbereiding van een en ander zal belasten. De afdeeling Rotterdam zal op deze algem. verg. een motie voorstellen, strekkende te komen tot fusie met Israël, vereeniging tot steun aan noodlijdende Joden in het buitenland. Tot afgevaardigden voor de algemeene vergadering werden benoemd de heeren J. Bosman Azn., M. Catz, T. van Cleeff Szn., James Catz, dr. M. Elzas, L. Frenkel, dr. A. J. Haagens, A. D. Hamburger, H. van Daelen, arts M. Hertzberger, L. Israëls, arts A. Morel, James Polak en dr. J. Voorzanger.

Vereeniging Joodsche Kinderzorg.

De vereeniging „Joodsche Kinderzorg" te Rotterdam heeft dezer dagen haar jaarlijksche algemeene vergadering gehouden.

De vereeniging, die ten doel heeft verzorging van misdadige en verwaarloosde Joodsche minderjarigen, heeft thans pupillen te Brummen, Varsseveld, Doesburg, Rotterdam (gezinsverpleging) en in de Joodsche gestichten te Laren, Hilversum en Apeldoorn (Bergstichting, S. A. Rudelsheimstichting en Apeldoornsche Bosch).

Van de pupillen zijn sommige in opleiding o.a. voor tuinman en hulp in de huishouding; sommige bezoeken de naaischool; de meeste genieten nog lager onderwijs.

Wanneer de Voogdijraden te Rotterdam aan de Rechtbank ontheffing of ontzetting van Joodsche ouders uit de ouderlijke macht voorstellen, wordt de vereeniging „Joodsche Kinderzorg" meestal verzocht de voogdij eventueel op zich te nemen.

De vereeniging kan die verzoeken tegenwoordig niet meer terstond inwilligen.

De Regeeringssubsidies zijn niet onbelangrijk verlaagd, zoodat het voor de voogdij-vereeniging bij te passen verschil tusschen verpleeggeld en subsidies steeds grooter wordt.

Indien de belangstelling van de Rotterdamsche Joden in dezen Joodsch-socialen arbeid niet spoedig toeneemt en het aantal contribueerende leden flink stijgt, zal het bestuur moeten overwegen voorloopig geen nieuwe voogdijen te aanvaarden.

AGENDA

Voor vergaderingen, lezingen, cursussen, bijeenkomsten enz. Kosteloos beschikbaar voor iedere Joodsche vereeniging.

Agoedas Jisroeil Meisjesgroep. — Zondag a.s. geschiedeniscursus van Mevrouw H. Slagter, Walenburgerweg 20, om 8 uur precies.

De Joodsche Jeugdkring. — Zondag a.s. te 8 uur. Saftlevenstr. 40. Clubavond. Spreker: de Heer Sal. de Haas over Sjouwoengoes.

DE JOODSCHE JEUGDKRING
ZONDAG 23 JUNI a.s.
Openluchtspel met Bal-Champêtre
in den Tuin v. h. Parkhotel — Westersingel
Aanvang 8 uur precies. Einde pl.m. 1 uur
Kaarten à f 1.20 verkrijgbaar bij:
Mej. P. v. ZWANENBURG, Schiedamschesingel 44, Tel. 51802; Mej. S. FRENKEL, Stationssingel 11, Tel. 34676, en den Heer L. L. v. LEEUWEN, Rochussenstraat 257, Tel. 34959

De jaarlijksche contributie bedraagt ten minste f 2.50. Het bestuur bestaat thans uit: dr. A. Morel, Witte de Withstraat 25, voorzitter; mr. M. Franken, Burg. Meineszlaan 16a, secretaris; D. van Dantzig, Beursplein 32, penningmeester; mevr. B. van Hasselt—Poppers, Burg. Meineszlaan 121a, 2e secretaresse; mr. Martin Levie, Beukelsdijk 118a.

De vergadering herdacht het overlijden van den oud-voorzitter der vereeniging, wijlen mr. S. J. L. van Aalten, die jaren lang de vereeniging zijn volledige belangstelling heeft gegeven.

Zij heeft nu weer het verlies te betreuren van haar oud-secretaresse, mejuffrouw Dina Sanson, wier overlijden het bestuur opnieuw een uitmuntend lid heeft doen verliezen.

Niemand was zoo goed als wijlen mej. Sanson op de hoogte van de verhoudingen in de Joodsche gezinnen te Rotterdam, waaruit de pupillen afkomstig waren en van hun nooden en behoeften.

Lew Jom.

Al scheidde ons nog een week van het Sjowoeousfeest toch, was de synagoge van Lew Jom gepasseerden sabbat keurig met groen en bloemen versierd. En geen wonder! Een der getrouwe bezoekers, de heer L. L. van Leeuwen, vierde dien dag zijn 80sten verjaardag. De jubilaris, slechts oud *in* jaren, bekend om zijn edele karaktereigenschappen, heeft bij die gelegenheid de vereeniging een buitengewoon fraaie zilveren kroon ter siering van een Seifer Touro aangeboden.

Het sjoelbezoek was dezen sabbat nog grooter dan gewoonlijk. Behalve de familieleden hadden ook vele vrienden en bekenden van den door Gods goedheid benijdenswaardig krassen jubilaris van hun belangstelling doen blijken.

Den heer v. Leeuwen werden alle mitswous vereerd en zoowel hij als zijn zonen en verdere familieleden werden voor de Touro geroepen, bij welke gelegenheid zij allen getuigden van hun grooten offervaardigheidszin. Vóór het moesafgebed werd den voorzitter van Lew Jom, den heer B. J. Stein, op zeer welsprekende wijze de heer v. Leeuwen gelukgewenscht en het kostbare cadeau, dat door ieder zeer bewonderd werd, voor de vereeniging aanvaard. Spreker zeide ongeveer: Is reeds het feit, dat een lid der vereeniging, die tegelijk een trouw synagoge-bezoeker is, den 80-jarigen leeftijd bereikt heeft, zeldzaam en gedenkwaardig, hoeveel te meer is dit dan het geval, wanneer deze 80-jarige zijn dankbaarheid jegens het Opperwezen uit, zooals de heer van Leeuwen dit heden hier doet. „In grijsaards is wijsheid, lengte van dagen geeft verstand", aldus het Bijbelwoord. De heer v. Leeuwen geeft ons heden de wijze les, dat de kroon des ouderdoms alleen dan waarde heeft, wanneer zij getooid is met edele karaktereigenschappen, vromen levenswandel en goede daden, waarvan de herinnering de eeuwen trotseert. Ook de vorm van de geschonken kroon, een zilveren, symbool van de zilveren haren der grijsheid, en een gouden daarboven, beeld van de gulden woorden der Touro, wijst spr. op deze gedachte. De heer van Leeuwen heeft herhaaldelijk zijn sympathie voor de Wester-synagoge getoond. Bij de inwijding schonk hij de lichtkroon, die het midden der synagoge siert, benevens de staande lampen voor het Sjoelchon of Almemor en thans heeft hij den inhoud der Heilige Arke met zulk een schitterend sieraad verrijkt. Hij heeft dus gehandeld in overeenstemming met hetgeen den stam Levi in de juist gelezen Sidroh is opgedragen: ומשמרתם הארון והשלחן והמנורה והמזבחות. Denkende aan de Levieten zegt spr. dat de heer v. Leeuwen trotsch mag zijn op zijn kinderen, waarvan één, de heer H. v. Leeuwen, indertijd den eersten stoot gegeven heeft tot het stichten der vereeniging en het oprichten der Wester-synagoge. Spr. sluit zijn dankwoord met den wensch, dat de heer v. Leeuwen nog lang de kroon zijner familie moge blijven, nog vele jaren de kroon des ouderdoms zal mogen dragen en naar het woord van den psalmist: צדיק כתמר יפרח nog zeer langen tijd in bloeiende gezondheid, ongebogen door den ouderdom, dit huis des Eeuwigen zal mogen bezoeken.

Daarna werd door den heer Stein een speciale misjebérach voor den schenker en zijn familie uitgesproken. Mogen de daarin uitgesproken wenschen vervuld worden.

Examen.

Geslaagd voor het examen van onderwijzeres l.o. mej. Ida Maarssen.

ADVERTENTIEN

Voor den inhoud dezer Advertentiën is de Redactie niet verantwoordelijk.

Den 22sten Juni a.s. hopen onze geliefde Ouders
de Heer HERM. COHEN
en
Mevr. E. COHEN–Cats
hunne 25 jarige Echtvereeniging
te herdenken.

RO
LOU

Ontvangdag:
Zaterdag 22 dezer van 2½ tot 5½ uur
Hillegersberg,
Maarten Dijkshoornlaan 36

Heden overleed, na langdurig lijden, onze geliefde Man, Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer
VICTOR BOSMAN
in den ouderdom van 64 jaar.

Uit aller naam
Wed. L. BOSMAN–
Ossedrijver

R'dam, 8 Juni 1929 / 29 Ijar 5689
Jan Sonjéstraat 17

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, na een langdurig, geduldig gedragen lijden, onze geliefde Broeder,
VICTOR BOSMAN
in den ouderdom van 64 jaar diep betreurd door ons allen.

I. BOSMAN
C. BOSMAN
S. BOSMAN
M. A. BOSMAN

Rotterdam, 8 Juni 1929 / 29 Ijar 5689
Provenierssingel 19c

De Heer en Mevrouw
dr. A. J. HAAGENS
betuigen hun hartelijken dank voor de wel zéér talrijke blijken van vriendschap en sympathie, die zij dezer dagen mochten ontvangen.
Rotterdam, מ"ו למטמונים תרפ"ט

Uitsluitend langs dezen weg betuigen wij onzen hartelijken dank voor de ons ter gelegenheid van onze verloving betoonde belangstelling
WIM ROZENTHAL
RICA DEN HARTOGH
Amsterdam / Rotterdam — Juni 1929

Dankbetuiging.

Ondergeteekende betuigt haren hartelijken dank aan den weled. zeergel. Heer Dr. M. ELZAS, Hoofdverpleegsters en verder verplegend Personeel van het Israël. Ziekenhuis voor de goede hulp, tijdens haar ziekte ondervonden.

Mej. S. EIJL.
Rotterdam, Aert v. Nesstraat 80.

ZIE ZELF!

Wanneer ge in ons mooi Gebouw
Alles goed neemt in oogenschouw,
Dan zult g'U zelf af gaan vragen:
«Moet'k hier geen steentje bij gaan dragen?»

De Joodsche Invalide
Amsterdam — Postgiro 10260

Voor Uwe feesten
en partijen geen beter adres voor
WIJNEN, GEDISTILLEERD en TAFELWATEREN
dan
H. Wiegmann - Rotterdam
Kruisstraat 31a, Telefoon 52319

VELP
HOTELPENSION
J. M. FRANKEN
Onder Rabb. Toez.
Rozendaalschelaan 12. - Tel. 470-32663
Alle Kamers met str. water, ook voor doorl. pens. Levering voor Feesten zoowel in- als buitenshuis.

Gebrs. GODSCHALK
Meubelfabrikanten
Oppert 111-113 - Tel. 3206
Altijd het beste en het nieuwste en toch steeds **goedkoop**

M. H. WIJNBERGEN
AMMANSTRAAT 8
TELEFOON 52342

Boter, Kaas, Melk, Busgroenten, Jams, Wijnen, Chocolade en Biscuits Doesburg.
Alles onder Rabbinaal Toezicht.
Alles wordt thuis bezorgd.

ELECTRO RADIO TECHNISCH BUREAU
Gebrs. Sieliakus
Aanleg van Gas- en Waterleiding
Sanitaire Installaties, enz.
Burgem. Meineszplein 23b
Telefoon 32416
Rotterdam

Haarconfectie-Huis „Wella" Kunst-Atelier
TUINDERSSTRAAT 142, 1e huis v. d. O. Binnenweg
H. OSTERDELL
DAMESKAPSELS
voor dun haar en kapsels voor grijs haar zijn in elke kleur en model voorradig.
Reparatie aan haarwerk, en haarwerken te maken van uitgevallen of afgesneden haar, zijn zoo spoedig mogelijk gereed. Door een geheel nieuw en verbeterd systeem van fabriceeren zijn deze kapsels niet van de natuur te onderscheiden
Zeer billijke prijzen. Aparte paskamer

G. & B. STOOPMAN

Gladde Ringen
N. BINNENWEG 397
Tel. 33571 — Opgericht 1829

Dagelijksche Auto-Bestelldienst
Rotterdam-Utrecht v. v.
en tusschen gelegen plaatsen
Ondernemer: C. de Ruiter, Oudewater
Bestelhuizen:
ROTTERDAM, Wijnstraat 130, Telefoon 2330
GOUDA, L. N. Poldewaart, Turfmarkt, Lange Tiendweg, Telefoon 344
OUDEWATER, C. de Ruiter, Donkere Gaard 79c
UTRECHT, J. Klabbers, Vinkenburgstraat, b/d Neude, Telefoon 10422

SIGAREN-MAGAZIJN
W. SCHIEVING
v. d. Duijnstraat 56c
Tel. 43922 - Giro 80709
SIGAREN - SIGARETTEN
Uitsluitend prima kwaliteiten

RECLAME-AANBIEDING

KOUSEN

A. P. MARTENS & Co.

Hoofdmagazijn BOTERSLOOT

Strooveer - v. d. Takstraat
West-Kruiskade 11, bij het Kruisplein
Hillevliet hoek Putschebocht „De Vlijt"
ROTTERDAM

Mixed Dameskous	. . .	29 ct.
Fil d'ecosse Dameskous	zeer solide .	49 ct.
Ipswich Kous.	. . . . .	39 ct.
Non Ladder	. . . . .	79 ct.
Zijden Flos	zeer voordeelig . . .	79 ct.
Waschzijde Kous m. punthiel		145

INTERLAKEN כשר De parel van Zwitserland
HOTEL DE LA PAIX
Het eenige Joodsche hotel ter plaatse, met ca. 50 bedden. TELEFOON 428 Telegr.-Adres: Paixhotel — Heerlijk aan het bosch gelegen, met mooie veranda's Allerbeste verzorging tegen matige prijzen — Onder rabbinaal toezicht vau den Heer BROM, Luzern — Eigenaar: **H. SCHLEICHKORN, Berlin,** Restaurant Vienna Kantstrasse 132 — Onder toezicht van de עדה ישראל.

HOTEL KEYL - SCHEVENINGEN
SEINPOST 20 - TEL. 50442
Ruime zalen voor Bruiloften en andere feesten.
Kamers met Badkamer en salon. — — Restaurant à la carte.

Smaakvolle meubelen
Billijke prijzen
N.V. Mozes Knap & Zoon
Nieuwe Haven 31-33 Rotterdam
Zaterdags tot 9 uur geopend

Facit
REKEN-MACHINE
Sterk - Niet duur
Practisch
Prijs Fl. 350.-
D. D. GROEN - ROTTERDAM
WITTE DE WITHSTRAAT 94a, TELEFOON 53423

RotterdamscheBroodbakkerij
onder Rabbinaal Toezicht
J. Ph. Peters
Helmersstraat 14 - Telefoon 55352
Brood - Beschuit - Koek
Ook aan huis bezorgd
10% controleboekjes verkrijgbaar

Gebruikt uitsluitend de MODELMELK
en de daaruit bereide producten van de
N.V. HYGIËNISCHE MELKSTAL „DE VAAN"
BERGSCHENHOEK - TELEPH. 42266 - ROTTERDAM

Wijnhandel HUGO v. d. REE
GOUDSCHEWEG 135 - TELEFOON 11374
Uw juiste adres voor prima Wijnen, Limonades, Bieren, Boerenjongens en Meisjes en Hoogfijne Advocaat is **Goudscheweg 135**
Aanbevelend **H. v. d. REE**

MEUBELEN Het aangewezen adres voor smaakvolle en solide meubelen in alle prijzen is
Fa. S. SPEELMAN Wzn. - Hoogstraat 200 - Rotterdam

Credieten vanaf f 100.— tot elk bedrag m. en z. borg Geen Levensverz. — op korten en langen termijn — afwikkeling in 7 dagen — Koopen en beleenen van grossen, vorderingen, enz.
N.V. HULP-CREDIETBANK, Aert van Nesstraat 98a-c, Telefoon 12415

De vanouds bekende Zaak
Foto **„HÉRON"** VERPLAATST van WESTE WAGENSTRAAT naar **Korte Hoogstraat 37**
Specialiteit in: **Bruidsfoto's** en **Kinderopnamen**
zal ter kennismaking met haar NIEUW ATELIER bij elke opname, zoolang de voorraad strekt, een **luxe Zakspiegel CADEAU GEVEN**

Dauerwellen Permanent Wave, Systeem Mayer Carlsbad, geeft de mooiste Haargolf
Gediplomeerd Duitsche Dameskapper
Maison Verhoef (bij den 's-Gravendijkwal)
Nieuwe Binnenweg 185 Telefoon 36216

De „Opstijgenden"

Het bekende referaat van
Dr. NATHAN BIRNBAUM
Stichter der Ouliem-beweging
is in Nederlandsche vertaling
in brochure-vorm verschenen -
Prijs 10 cts. - Verkrijghaar bij
GEBR. HAAGENS
Keizerstraat 27 - Rotterdam

Sigarenmagazijn W. Ceelen

Moriaanstraat 3

EXTRA RECLAME MERKEN

WILLIAM	5 ct.
OSIRES	6 ct.
JUBILEUM	10 ct.

Kunsthandel Denis

1e Middellandstraat 6
nabij West-Kruiskade
Alleen zeer goede schilderijen en artistieke maat- en foto-lijsten
voor gewone prijzen
Telefoon 30491

A. A. VERKAART

STOFFEERDERIJ
TELEFOON 53369
MAURITSSTRAAT 77/c
ROTTERDAM

BENZINE | BANDEN

Automobiel Reparatiewerkplaats
voor alle merken Auto's
Graaf Jan van Nassaustraat 4 (nabij den Tol)
HILLEGERSBERG - Telefoon 41549
Herstelling ook voor Motorbooten

STALLEN | Aanbevelend, F. BARCHÉ | Wagens wasschen

GARAGE „HOOGE BOOMEN"

Stalling - Vakkundige Reparatiën
Luxe Verhuurinrichting
Verkoop Auto onderdeelen
Banden, Oliën, Benzine en Vetten
Hudsonstraat 369-371
Schiedamscheweg 324
J. VAN BODEGOM
Telefoon 36888
Sterk concurreerende prijzen

Boekbinderij - Cartonnages
FRANS KIEL
Volmarijnstraat 125
„De Prins" thans compleet
laat **nu** binden

GOEDKOOPE ETAGE-WONINGEN

te huur aan den Mathenesserweg en Schiedamsche weg
Adres: NICO BOS
Mathenesserweg 51b - Telefoon 33475

Lib. juffr. ca. 35 j. zag zich gaarne gepl. als
Hulp in de huishouding
bekend met koken en andere huisel. bezigh.
Br. No. 850 Bur. v. d. Blad.

Jongedame uit den goeden stand zoekt
leuke Vriendin
niet ouder dan 25 jaar.
Brieven No. 410 Bur. v. d. Blad.

In dank ontvangen bij Gebr. Haagens (postgiro 6916) voor de Vereen. voor minvermogende Isr. Kraamvrouwen, beries hammieloh van Richard f 6.50; collecte t. g. v. een zilveren huwelijksfeest: Israel. Oudeliedengesticht f 10.—, Isr. Weldadigheidsfonds f 7.65.

Feestgebouw „Amicitia"

Goudscherijweg 105-107 - Tel. 11914
Meest geschikte gelegenheid
tot het geven van —
Bruiloften, Partijen, Vergaderingen etc.
— Aparte Eetzaal —
Geheel opnieuw gerestaureerd
Vraagt vrijblijvend onze zeer billijke voorwaarden.
Beleefd aanbevelend,
J. DE KLEIJN

Geopend

een mijner **FILIALEN** aan de
KAASMARKT No. 3
en wel: een der grootste en meest **gesorteerde** zaken van Rotterdam, voor den verkoop van
Zijden LAMPEKAPPEN en KRONEN
zoowel voor **gas** als **electrisch**, staande **Schemerlampen**, **Albast-schalen** enz. Aanbevelend
R. C. SEIBERT
- TELEFOON 11484 -
N.B. De oude zaak **Korte Pannekoekstraat 17** wordt op denzelfden voet voortgezet

Drogisterij „De Vijzel"

C. VAN LANGEVELD, Gedipl. Drogist N. D. B.
Van Citterssstraat 72 - Tel. 30750
is het vertrouwdste en goedkoopste adres voor chemicaliën, drogerijen, verbandstoffen en ziekenverplegingsartikelen

Transport-rijwielen f 75 -

In huur f 6.50 per maand
H. GREVEN
Mathenesserplein 20 - Tel. 34171
Agent Burgers E. N. R.

Uitenbroek's Sigarenmagazijnen
„DE MAGNEET"

Watergeusstraat 57	Telefoons
Haspelsstraat 35	33309
van Lennepstraat 83	31958
Paradijslaan 75	4993
Gr Visscherijstraat 104	31341
Rosenveldstraat 19a	

Vertrouwd adres voor
alle Rookartikelen en prima Sigaren

Fa. Somers & Co.

(J. van Wieringen)
Kleermakers voor Dames en Heeren
Noordblaak 95 ▫ Telefoon 5139
Wij garandeeren prima coupe en afwerking
Vraagt onze abonnementsvoorwaarden

BOUWBUREAU JAC. VAN GELDEREN

ARCHITECT

ANTWERPEN
34 RUE RICHARD
TEL. 2674

TEEKENINGEN - BEGROOTINGEN
ONTWERPEN en AANBESTEDEN
VAN ALLE VOORKOMENDE
— BOUWWERKEN —

ROTTERDAM
SCHIEKADE 191
TEL. 53253

Tabak-, Sigaren- en Sigarettenmagazijn J. B. J. HAGE

Geïmporteerde Sigaretten
Henegouwerlaan 91 hoek Middellandstraat - Telefoon 31781
Rookt steeds SCHOTSCO 8-10-12 ct. geurig en heerlijk van smaak. VALKHOF 8-10-12 ct.

KOOPT bij BUIJS uwe RIJWIELEN

in alle prijzen voorradig, 1.50 per week of 6.50 per maand — Contant extra korting
Ziet ons reclame rijwiel f 65.—, groote voorraad banden, transportrijwielen en carriers
H. BUIJS, Croosw.weg 134, Koepelstr. 25, Tel. 54943
GEVESTIGD SINDS 1900

Firma J. C. v. AALEN

Oude Binnenweg 114a - Telefoon 12410
Opgericht 1880
Sedert 50 jaar een adres van **reputatie** voor
prima sigaren, tabak en sigaretten
Bezorging aan huis zonder prijsverhooging

Laat Uw Luxe Bedrijfs Auto Lakken in de

N.V. AUTOLAKKERIJ v/h. BOSHUIZEN & DE ROT
Moderne Spuitinstallatie voor celluloid lakken. Systeem DUCO
WILLEMSSTRAAT 18 - R'DAM - TELEF. 07141

GESCHENKEN

voor Bar-Mitswoh en andere gelegenheden hebben wij in zeer ruime keuze voorhanden, als

Challoh- en Hawdolohborden, Kiddoesj-bekers
Challoh-kleedjes, Menorah's, Thora-rolletjes
Megillo's.

Prachtige keuze Leesboeken op Joodsch en maatschappelijk gebied

Vulpenhouders, Potlooden, Schrijfcassetten
Amateur-, Postzegel- en Briefkaarten-albums

GEBR. HAAGENS

Keizerstraat 27 - Telefoon 56401

PSCHORR

Korte Hoogstraat
Nog slechts 3 dagen, Vrijdag, Zaterdag en Zondag

LES 4 CINCINATIS
Jongleur act

MISTER WAITHE
Honden en Apen Dresseur act

MINAR TRIO
Attraction de Dance

DUO LEDENT
De Vroolijke Straatzangers

TAU BERTS
Marionetten Theater

GENIA & DORIAN
Transformatie Dans act, van Empire Paris

ORKEST COR KÖHLER

Zaterdag 3—5.30. Zondag 2—5 MATINEE.

Vanaf Dinsdag 18 Juni en Volgende Avonden
opvoering van A. M. DE JONG'S
MERIJNTJE GIJZEN'S JEUGD
HET VERRAAD
DE KRUIK .. Nap de la Mar **MERIJNTJE ..** Siska Kremer
Wegens voorbereiding Maandagavond gesloten

THEATER
SCALA

Directie: S. DEN HARTOGH
KRUISKADE 60-68 - ROTTERDAM
Vrijdag 14 Juni vertooning van het groote Fransche filmwerk hetwelk U alle verschrikkingen van den oorlog laat zien:
DE GROOTE BEPROEVING
Een diep tragische en ontroerende film in 9 acten
Een buitengewone film want het is een: **PARAMOUNT ! ! ! !**
EEN SCHITTEREND BIJPROGRAMMA EN
OP HET TOONEEL: **EERSTE KLASSE VARIETE**
Extra in het programma:
EEN BEZOEK AAN OUD-HEIDELBERG
Zaterdag en Woensdag om 2 uur: speciale Familie- en Kindermatinee

COSMO

Morgen beginnen de eerste vertooningen in Rotterdam van
CONFETTI
bewerkt naar den roman van DOUGLAS FURBER
Het nieuwste meesterwerk der Britsche Cinematografie
Regie: GRAHAM CUTTS
ROLVERDEELING:

Hertog Andrea Delia Zorro	JACK BUCHANAN
Dolores	ANNETTE BENSON
Groot-Hertogin Maxixe	SYDNEY FAIRBROTHER
Carlo	ROBIN IRVINE
Roxane	AUDREY SAYRE

CONFETTI is een zeer origineel filmdrama, schitterend gemonteerd, grootsche opnamen, mooie vrouwtjes en voornaam spel der hoofdpersonen.
CONFETTI is een Engelsch filmproduct en zal u bewijzen dat de verwachtingen betreffende de Engelsche Cinematografie in alle opzichten zijn overtroffen
Geen toegang beneden 18 jaar — Dagelijks 2.30 Matinée

Adverteert in dit Blad.

W.B. THEATER

N. BINNENWEG 326
TELEFOON 30844
Vanaf Vrijdag a.s.
Een groot humoristisch programma
zooals slechts een wereldstad kan bieden
WUFTE VROUWTJES
Sentimenteele comedie met een lach en een traan met:
H. B. WARNER — CLIVE BROOK — LOIS WILSON
Op het Tooneel **WILLY DERBY** Met geheel nieuw rep.
HAAR VERLOVINGSCOMEDIE
Een comedie, zoo grappig en vol humor als er maar weinig zijn.
In de hoofdrol: **FLORENCE VIDOR**
Op het Tooeel **TWEE TRAVELLIS** Elastic act
Toegang boven 18 jaar
Zaterdag en Woensdag 2 uur groot matinee met vervolg van de spannende film VIDOCQ

I. van Onlangs, Rotterdam
Loodgieter-Electricien
Complete Bad- en Electrische Installaties
Showroom en Kantoor: Schietbaanlaan 33-35 — Telefoon 32795
Werkplaatsen: Schietbaanlaan 35 Telefoon 32795
Teilingerstraat 80 „ 40805
Cronjéstraat 21 „ 55805

Vereeniging van Levensverzekering „ST. ELOY"
— Opgericht 1875 —
Kantoor: v. d. Werffstr. 49 — Telefoon 53205

Een der oudste en meestbetrouwbare Levensverzekering Maatschappijen. Zuiver onderling. De behaalde winsten worden om de drie jaar aan de leden uitgekeerd. In 1927 nog f 60000.—.
Zeer ruime reserves voorhanden.
De Administrateur
J. CHR. VAN VESSEM

N.V. De EERSTE Rotterdamsche HULPBANK met Winstuitkeering
Opgericht in 1908. Kantoor: Boschje 14a, Rotterdam
Voorschotten Overheids-personeel zonder borg, particulieren met persoonlijke borgtocht, levens gelden beschikbaar voor 2e hypotheek; crediet-hypotheek, op onderpand van effecten, enz., (geen levensverzekering) De voorschotnemers deelen als zoodanig mede in de winst, laatste jaar 22 %; voor 1928 23 % (in contanten) der betaalde rente.

JOH. GAST Jr.
SCHILDER-DECORATEUR — WINKEL-RECLAME
JERICHOLAAN 56
Werkplaats CATHARINASTRAAT 6 — TELEFOON 11436
ROTTERDAM

A. H. LANS
Brandkasten - Kluisdeuren - Safe-Deposits
Leverancier aan Rijks-, Gemeentelijke Instellingen, Banken enz.
Rotterdam - Lambertusstraat 5 en 15 - Telef. 0676

L. Pozimsky-Heugens
G. J. Mulderstraat 26b
CORSETTEN
De nieuwste Fransche modellen — Uiterst billijke prijzen

Lincoln Ford Fordson
N.V. AUTOMOBIEL MAATSCHAPPIJ „POMPENBURG"
Off. Dealer
Pompenburgsingel 3 - Rotterdam
H H. Ford-bezitters neemt kennis van ons Gratis Service systeem, teneinde een zoo groot mogelijk voordeel te trekken van Uw wagen
III Ons tarief voor Herstellingen is in overeenstemming met de hedendaagsche toestanden III
Ruime stock origineele Ford-onderdeelen

N.V. Autokoetswerk en Rijtuigfabriek
voorheen J. C. DOLK
- Oudste en grootste inrichting hier ter stede -
Spuiten van celluloce lakken, volgens Amer. systeem
Mauritsstraat 65-69. Rotterdam. Telef. 50268-53141

Bezoekt het CAFÉ-RESTAURANT „NEUF"
COOLSINGEL 25 - Gezellig zitje. - Tel. 12724
4 eerste klas Wilhelmina-billards, 50 cents per uur
Gelegenheid voor vestiging van een billardclub
Aanbevelend JAC. KÖHLER

Het adres voor het behandelen Uwer wasch is G. A. DE WINTER
Stoom-, Wasch- en Strijkinrichting „EDELWEISS"
Westmolenstraat 16-18 - Telefoon 68510 - Schiedam
Alles wordt aan huis afgehaald en weder thuis bezorgd

SENGERS & IN 'T VELD
ROTTERDAM, Agenten van: REICHARD & Co., AMSTERDAM
ALLE EFFECTENZAKEN
Vraagt gratis toezending van ons interessant wekelijksch beursoverzicht
Telefoon No 52048 en 53145 — Wijnstraat 130a — Rotterdam

Reizen per Touringcar
Wilt gij mooi Nederland doorkruisen?
Dit alles kunt gij in de gemakkelijke Fauteuils der prachtig ingerichte Touring Cars der
N.V. v. d. Ende's Auto Mij.
Graaf Florisstraat 62 - Schiedam
Telefoon 68509

LUCHTIGE
EN
WASCHECHTE
Zomerstoffen

Katoen Mousseline nieuwe dessins vanaf	39 ct.
Bedrukte Kunstzijde wasch-kleurecht vanaf	89 ct.
Bedrukte Voile 100 c.M. breed vanaf	95 ct.
Wol Mousseline nieuwste dessins	1.60
Gloria linnen 80 c.M. br. Indanthren 15 Kleuren	69 ct.

Prijzen per Meter
LEYDSCHE POORT
Korte Hoogstraat 3

W. HARTMAN & ZONEN
TIMMER- en METSELWERK
ADMINISTRATIE EN TAXATIE VAN ONROERENDE GOEDEREN
VAN DER WERFFSTRAAT 58b
TELEFOON 52792

Zaagt Uw Brood
met een broodzaag van
NIET ROESTEND STAAL
PRIJS f. 4.50
Groote Markt 20-24.
Nieuwe Binnenweg 229.
KRATZ

Radio-Technisch-Bureau
H. van Driel
L. Rottekade 299 — Hillegersberg — Tel. 9169
Vraagt demonstratie

IJLDIENST
AMSTERDAM - ROTTERDAM v.v.
2 maal dagelijksche Auto-Diensten voor
SNELVERVOER naar DEN HAAG en AMSTERDAM
Telefoon No. 50803
Aanneemkantoren te ROTTERDAM:
P. N. v. d. HEUVEL,
Walhuisje Leuvehaven W.Z. t.o. No. 161
Telefoon No. 419
HET NIEUWE BODEHUIS,
Ged. Binnenrotte 168 — Telefoon No. 8154
Kantoor te AMSTERDAM:
Spuistraat 91 — Telefoon No. 30677

Joh. R. de Vos
v. Speijkstraat HOEK Schietbaanstraat
Gas- en Waterfitter
Electricien
Voorheen monteur R. S. Stokvis

C. MOLIJN
Banierstraat 60a en 60b, Tel. 41889
STOOM-, WASCH- EN STRIJKINRICHTING

Tuinartikelen
Prima tuinslang met of zonder sproeier
Spade, Harken, Onkruidwieders, Plantenschepjes - Een zeer voordeelig adres is
N. F. D. EHBEL
IJzerwaren en Gereedschappen
Telefoon 33377 - Vierambachtstraat 34
Huishoudelijke artikelen

D. W. DE WIT
Stoom-, Wasch- en Strijkinrichting
Het Westen
Passerelstraat 9, Telefoon 33677
Rotterdam

CHINA THEEHANDEL
v.h. VAN VEEN & Co. - ROTTERDAM
P. A. I. DUPORT
Schiedamschesingel
hoek Witte de Withstraat
Telefoon 4291
Importeurs van
Japansche en Chineesche Curiositeiten

Paul J. P. Spruijt - in Assurantiën
Jonkerfransstr. 56a, Rotterdam, Tel. 13705
Brand- Diefstal met inbraak-, Ongelukken-, Auto-, Glas-, wett. Aansprakelijkheid-, Transport-, Zee-, Rivier-, en Levensverzekering.

DAMES!
Knippen . . . . 40 cent
Onduleeren . . 40 „
Permanent Wave f 15.-
KAP-SALON GABRIËL
Korte Wijnstraat 4

VRAAGT UW WINKELIER
GOENOENG MAS THEE
Gebroken Orange Pecco
— Beter dan andere —
J. H. Niehorster, Rotterdam, Tel. 34514

Jac. van Willigen
» » » » Kruisstraat 36b « « « «
In Koloniale en Grutterswaren
Delicatessen, Chocolaterie
In de kwaliteit ligt onze kracht
Bezorging door de geheele stad

Bloemenmagazijn
J. C. VAN HORSSEN
Mauritsstraat 92 - Rotterdam
Kweekerij Mauritsstraat 96
Aanleg en Onderhoud van Tuinen
Levering van Artistieke Bloemwerken en plaatsen van groen ter versiering

Kalender.

Van 5 tot 12 סיון 5689
Van 13 tot 20 Juni 1929

Vrijdag א' דשבועות
Begin van den Sabbath 8 uur.
Sabbat ב' דשבועות
רות
Einde van den Sabbat en van het Feest 10 uur 21 min.
Zondag אסרו חג

Tweede Blad
Weekbl. voor Isr. Huisgezinnen

Donderdag 13 Juni 1929

כשר BISCUITS
„DE LINDEBOOM"
AMSTERDAM
BEREID ONDER TOEZICHT VAN HET AMST. RABBINAAT
GENERAAL-VERT: DÜNNER & DE JONG; AMSTERDAM
IEDER BISCUITJE IS VOORZIEN VAN DIT MERK D אבריך J.

Armenzorg.

Van de Centrale Vereeniging tot verbetering van de Armenzorg in de Israël. Gemeente Rotterdam is het jaarverslag over 1928 verschenen. Ook dit jaar, meldt het verslag, kon wederom veel en nuttig werk worden verricht, voornamelijk door het verstrekken van rentelooze voorschotten aan kleine kooplieden, die niet over voldoende handelsgeld beschikten. Zonder voorafgaand onderzoek is en wordt niet geholpen. Iedere aanvrage wordt nauwgezet onderzocht door meestal twee leden der commissie van armbezoek(st)ers, die dan uitvoerig rapport uitbrengen. Indien dit rapport gunstig luidt wordt als regel de post toegestaan. Nadat een voorschot is verstrekt wordt het desbetreffend gezin geregeld bezocht door een der armbezoeksters of armbezoekers, wier taak het is het gezin met raad en daad ter zijde te staan, de terugbetalingen in ontvangst te nemen en zoo de leening is afgelost, het bestuur te adviseeren omtrent het al dan niet opnieuw verstrekken van een voorschot. Naast de aflossing moeten de leeners een klein bedrag als spaargeld betalen. Dit bedrag wordt door de armbezoekers op de spaarbank geplaatst, zoodat de leeners successievelijk de beschikking krijgen over eigen geld en er tenslotte een moment komt, waarop zij de vereeniging niet meer noodig hebben.

Dat dit systeem opvoedend werkt en den ondersteunden in geen geval het gevoel geeft bedeeld te worden, behoeft geen betoog. En dat met dit systeem ook goede resultaten worden bereikt blijkt wel hieruit, dat ieder jaar brieven inkomen van leeners, die onder dankzegging voor de verleende hulp mededeelen, dat zij den steun der vereen. niet meer behoeven.

In sommige gevallen worden ook giften verstrekt. Zulks blijft echter uitzondering.

Voorschotten werden verstrekt zonder garantie 46, met garantie 1, met gelden van derden 4, totaal 51, waarvan bij herhaling 39, waarvan voor de eerste maal 12, afgewezen aanvragen 5. Totaal bedrag van verstrekte voorschotten f 3.521.50, teruggontvangen op voorschotten f 1.341.85, totaalbedrag uitstaande voorschotten op 31 Dec. f 4.818.57.

Uit bovenstaande cijfers blijkt, dat de terugbetalingen zeer behoorlijk plaats vinden. Zulks is in een niet geringe mate toe te schrijven aan het deugdelijke onderzoek- en contrôle-werk der armbezoeksters en armbezoekers, wien dank betuigd wordt voor hun vaak zeer omvangrijken arbeid.

In Mei 1928 is in beheer genomen de kas der Vereeniging tot Ondersteuning van Verborgen Armoede onder de Israëlieten („damesfonds").

In het afgeloopen jaar heeft de heer G. van Raalte, die gedurende tal van jaren op uitnemende wijze de financiën der vereeniging heeft beheerd, als bestuurslid bedankt wegens vertrek naar elders. Het behoeft geen betoog, dat zijn besluit ten zeerste betreurd wordt en dat zijn aftreden als bestuurslid voor de vereeniging een groot verlies is. Den heer van Raalte dank voor al hetgeen hij voor de vereeniging heeft gedaan. Het bestuurslid de heer F. van Cleeff werd bereid bevonden het penningmeesterschap op zich te nemen. Het secretariaat werd overgenomen door het bestuurslid mr. A. Bosman. De heer Leon Kok, die gedurende ruim dertig jaren als armbezoeker zijn beste krachten aan onze vereeniging heeft gewijd, heeft in Maart 1929, dus in het nieuw ingetreden boekjaar, zijn functie neergelegd. Ook zijn aftreden beteekent voor de vereeniging een groot verlies en ook hem wordt hartelijke dank betuigd voor het vele, dat hij voor de vereeniging heeft gedaan.

De „Bond van Joodsche Instellingen voor Hulpverleening te Rotterdam", van welken bond de vereeniging lid is, heeft in 1928 zijn werkzaamheden aangevangen. Alle aanmeldingen bij Armenzorg geschieden thans via het centraal aanmeldingsbureau van dezen bond.

De ontvangsten aan contributies worden steeds lager. Mogen velen in deze klacht aanleiding vinden, hetzij het bedrag hunner bijdrage te herzien hetzij anderen aan te sporen als lid tot de vereeniging toe te treden. Penningmeester is de heer Frits van Cleeff, G. W. Burgerplein 5.

Het jaarverslag van de afdeeling Ambachten en Werkverschaffing, van de hand van den secretaris, den heer S. van Leeuwen, luidt als volgt:

Tot ons zeer groot leedwezen moeten wij dit verslag beginnen met het memoreeren van het overlijden van den heer H. M. Reijmers, onzen beminden en alom hooggeschatten voorzitter, die zich voor ons werk zeer sterk interesseerde en voor iedereen klaar stond, die zijn hulp inriep. Hij is ons dezen afgeloopen zomer door den dood ontnomen en wij allen, die zoo vaak met hem vergaderden, ondervinden zijn heengaan als een zeer groot verlies voor onze vereeniging en zij, die hem van nabij gekend hebben, zullen het met ons eens zijn, dat de gemeente in hem een goed, rechtschapen en hoogstaand mensch verloren heeft.

Zijn nagedachtenis zal bij ons steeds in dankbare herinnering blijven.

Het was niet gemakkelijk een plaatsvervanger voor hem te vinden, maar toch gelukte ons zulks en wel in den persoon van den heer dr. J. de Levie, die zich bereid verklaarde het voorzitterschap onzer afdeeling te aanvaarden. Wij gelooven in hem den aangewezen persoon gevonden te hebben en hopen nog een reeks van jaren met hem te mogen samenwerken tot heil en zegen van onzen arbeid.

Er hebben zich in het afgeloopen vereenigingsjaar geen verdere bizondere gebeurtenissen voorgedaan, die een extra vermelding behoeven, doch willen wij niettemin in dit jaarverslag een getrouw beeld geven van hetgeen in het jaar 1928 in onze afdeeling is voorgevallen.

Een ieder, die van den arbeid en het streven onzer vereeniging op de hoogte is, weet, zooals reeds de titel aanduidt, dat ons doel hierin bestaat de ouders met raad en daad bij te staan om voor hun kinderen een ambacht te kiezen, waarmede zij later hun kost kunnen verdienen.

Ook stellen wij ons gaarne ter beschikking een betrekking op kantoor, magazijn of anderszins te verschaffen en aangezien deze betrekkingzoekenden in het afgeloopen jaar veelvuldiger zijn geweest dan vroeger, is het wel aan te nemen, dat zulks verband houdt met den ongunstigen zakengang in het algemeen. Het was daarom dan ook slechts mogelijk aan een gering aantal dezer aanvragen te voldoen.

Daarentegen hebben wij weer verschillende pupillen op de Ambachtsscholen kunnen plaatsen, terwijl ook eenige leerlingen op muziekschool en conservatorium, alsook particulier muziekonderwijs genieten.

Onze Seminarium-leerling, van wien wij herhaaldelijk in onze vorige jaarverslagen melding maakten, is nu zoover gekomen, dat hij onzen steun niet meer noodig heeft. Dank zij de hulp en de bemoeiingen van Ambachten heeft hij het Staatsexamen met goed gevolg afgelegd en kan hij nu door privélessen zijn verdere studie voortzetten en hopen wij later het genoegen te mogen smaken hem datgene te zien bereiken, wat hij zich ten doel gesteld heeft.

In zijn plaats is nu een andere leerling getreden, die door ons eveneens op het Seminarium geplaatst is en van wien wij het beste verwachten kunnen.

Op 23 April heeft de heer J. E. van Riet, directeur der Arbeidsbeurs, alhier, een lezing gehouden voor onze leden en belangstellenden in Mikweih Jisroëil over: „De invloed van de vakopleiding en leervorming op het werkloosheidsvraagstuk".

De belangstelling voor deze zeer leerrijke lezing was weliswaar niet zoo groot als wij verwacht hadden, doch de aanwezigen hebben blijk gegeven, dat zij den inhoud zeer op prijs gesteld hebben.

Dusdanige voordrachten verruimen den blik op het maatschappelijk werk in onze gemeente en kunnen wij niet genoeg er op wijzen, dat het een noodzakelijke plicht voor alle gemeenteleden is, niet alleen lid onzer instelling te worden, maar zich ook met alle krachten voor ons werk te interesseeren, opdat zoowel de kinderen, die de school jaarlijks verlaten, alsook die, welke reeds in de maatschappij opgenomen zijn en om werk of betrekking vragen, niet tevergeefs bij ons behoeven aan te kloppen. Zulks is alleen mogelijk door nauwe samenwerking en daarom roepen wij alle werkgevers dringend op ons geregeld op de hoogte te houden van betrekkingen, die in hun bedrijf vacant worden.

Maar ook alle werknemers moeten zich regelmatig bij ons aanmelden, opdat wij hun de gelegenheid kunnen geven zich met de werkgevers in verbinding te stellen.

Behalve de kinderen die zich in de muziek bekwamen of die wij op de Ambachtsscholen geplaatst hebben, zijn er nog verschillende, die op de Industrieschool het naaivak leeren; ook hebben wij voor anderen weer een betrekking kunnen vinden op kantoor, magazijn, meubelfabriek, confectiefabriek, schildersbedrijf of anderszins. Echter bestaan er tal van andere bedrijven, waar Joodsche kinderen kunnen opgeleid worden en aangezien verschillende niet-Joodsche werkgevers zich niet tot het aannemen van Joodsche krachten voelen aangetrokken, vinden wij het noodzakelijk, dat alle Joodsche werkgevers den plicht in zich voelen zich te vereenigen om zooveel mogelijk het Joodsche kind in hun bedrijf op te nemen.

Wij laten nu een lijstje volgen van het aantal kinderen, dat onder ons toezicht staat, met opgave van de ambachten en vakken, waarin zij opgeleid worden, alsmede de betrekkingen, die wij hun konden verschaffen.

4 vioolleerlingen op muziekschool, 1 celloleerling op muziekschool, 1 violist in strijkje, 1 étaleur in modemagazijn, 1 étaleur in warenhuis, 3 stenotypisten op kantoor, 2 op naaicursus Industrieschool, 1 verkooper in modemagazijn, 1 verkoopster in modemagazijn, 1 modiste hoedenatelier, 1 electricien op fabriek, 4 mach. bankwerkers Ambachtsschool, 3 timmerleerlingen Ambachtsschool, 2 bouwkundigen Ambachtsschool, 2 meubelmakers Ambachtsschool, 1 meubelmaker meubelfabriek, 1 schilder schilderswerkplaats, 1 leerling school voor vrouwenarbeid, 2 bedienden op magazijn, 2 studenten op het Seminarium.

Ten slotte spreken wij de hoop uit het volgend jaar nog meer verblijdende berichten te kunnen mededeelen en sluiten wij dit verslag met de beste wenschen voor de toekomst.

BINNENLAND

Sabbat-actie van Betsalel

AMSTERDAM. — In het gebouw der A.O.F. hield de afd. Handels- en Kantoorbedienden van de vereeniging „Betsalel" jl. Donderdagavond onder leiding van den heer Sam. Parsser een openbare vergadering, waarin de heeren A. Maykels Hzn. en A. Koekoek als sprekers optraden. In zijn openingswoord stelde de voorzitter de ongunstige positie, waarin de Joodsche handels- en kantoorbedienden, die op Sabbath vrij willen hebben, verkeeren in het licht en wees hij erop, hoe noodzakelijk organisatie is om daarin verbetering te krijgen. Krachtig protesteerde spr. tegen een artikel van den heer Henri Polak in het Weekblad van den A.N.D.B. naar aanleiding van het verslag der vorige vergadering, in welk artikel aan het adres van den Opperrabbijn en het bestuur van Betsalel veel wordt gezegd, dat met de waarheid in strijd is.

De heer Maykels begon met te zeggen, dat hij een warm voorstander is van vakorganisaties, omdat hij uit ervaring weet hoeveel deze ertoe kunnen bijdragen om eventueele conflicten uit den weg te ruimen. De vereeniging Betsalel, in 1894 op aansporing van onzen Opperrabbijn opgericht, heeft steeds geijverd voor het behoud van den Sabbath. Er is intusschen tijdens haar 35-jarig bestaan, zeer veel veranderd en het aantal werknemers, dat op Sabbath vrij wenscht te hebben, is langzamerhand kleiner geworden. Het prijsgeven van den Sabbath beteekent het einde van het Joodsche leven en menigmaal is het gemengd huwelijk een gevolg van de ontwijding van den Sabbath. Zeer uitvoerig zette spr. uiteen, dat niet enkel achteruitgang van den godsdienstzin, doch ook allerlei veranderingen op economisch gebied oorzaak zijn van het werken op Sabbath. Dat zooveel Joodsche werkgevers onwillig zijn om werknemers, die zulks verlangen, op Sabbath vrij te geven, keurt spr. ten zeerste af. In vele gevallen zou dit zeer goed mogelijk zijn. Wat het overheidsbedrijf betreft, geloofde spr. dat ook daar wel plaatsing voor hen, die Sabbath en Joumtouf willen vieren, te verkrijgen zal zijn. Ook deze zaak moet eens goed aangepakt worden. Door invoering van de vijfdaagsche arbeidsweek zouden heel wat moeilijkheden, waarmede men thans te worstelen heeft, uit den weg geruimd kunnen worden. Van groote beteekenis noemde spr. het voorstel van het Kerkbestuur der N.I.H.S. tot instelling van een commissie tot onderzoek van het Sabbathvraagstuk en met zeer veel belangstelling worden de resultaten daarvan tegemoet gezien. Aan het slot zijner rede spoorde spr. met klem aan om zich bij een Joodsche werkliedenorganisatie aan te sluiten. Want slechts door een gezamenlijk optreden kan het doel worden bereikt en zal de Sabbath worden gered.

De volgende spreker, de heer A. Koekoek, voorzitter van de afd. Handels- en Kantoorbedienden, dankte den heer Maykels voor zijn steun en medewerking en gaf hierna een zeer uitvoerig overzicht van de materieele voordeelen, waaronder uitkeering in tijden van werkeloosheid en ziekte, die het lidmaatschap der vereeniging biedt. Vervolgens wees hij op de behartiging der ideëele belangen, waartoe inzonderheid de strijd voor behoud van Sabbath en feestdagen moet worden gerekend. Ook deze spr. wekte vurig op om zich in grooten getale bij Betsalel aan te sluiten, teneinde dien strijd met kracht te kunnen voortzetten. Vooral het jongere geslacht, dat in de jeugdvereenigingen wordt opgeleid, zal men daardoor kunnen helpen en voor ons Jodendom behouden.

Na eenig debat, waarbij door de sprekers nogmaals werd opgemerkt, dat alleen door zich te organiseeren macht kan worden ontwikkeld, werd de vergadering gesloten.

S. Poons שי

— De heer S. Poons, voorzanger ter Lange Houtstraat-synagoge, hoopt den tweeden dag van Sjowoengous zijn 60sten geboortedag te herdenken. Behalve in deze functie is de heer Poons ook nog in verschillende andere ambten nuttig werkzaam. Zoo is hij o.a. hoofd van de gemeentelijke godsdienstschool in het Jordaankwartier, administrateur van de vereeniging Sjemieras Sjabbos, godsdienstonderwijzer in het Blindeninstituut en in de Observatieschool voor jongens. In al deze functies heeft de heer Poons zich steeds doen kennen als een man van groote werkkracht en nauwgezette plichtsbetrachting. Als bestuurslid van Achawah heeft hij een groot aantal jaren ijverig medegewerkt ter bevordering van de belangen van het onderwijs en de onderwijzers en vooral heeft hij er naar gestreefd, om het zoo moeilijke vraagstuk van de pensionneering dezer ambtenaren tot een bevredigende oplossing te brengen.

Van harte hopen wij, dat het den jubilaris gegeven moge zijn nog zeer lang zijn nuttigen arbeid met liefde en opgewektheid en in gelukkige levensomstandigheden te kunnen verrichten.

Joodsch huldebetoon aan de Koninklijke Familie in Amsterdam.

Betsalels zanghulde op het J. D. Meijerplein.

In de vergaderzaal der Port. Isr. Gemeente

— De zanghulde, die Zondagmiddag jl. aan de Koninklijke Familie door „De Joodsche Stem", het koor uit de vereeniging „Betsalel", dat voor deze gelegenheid door kinderen van alle Joodsche scholen en Weeshuizen hier ter stede was aangevuld, op het J. D. Meijerplein voor de Nieuwe Synagoge werd aangeboden, is voortreffelijk geslaagd en mag door deze vereeniging en door allen, die daartoe hun medewerking hebben verleend, voorzeker als een buitengewoon succes worden beschouwd. In de vergaderzaal der Port. Isr. Gemeente waren tegen twee uur tal van genoodigden en autoriteiten, onder wie de Opperrabbijn en Rabbijnen van de beide gemeenten, leden van de Kerkbesturen en Kerkeraden, bestuurderen van Betsalel, alsmede de leden van het Eere-Comité, bijeengekomen om vandaar te ongeveer 3 uur zich naar het J. D. Meijerplein te begeven. Vooraf dankte de heer B. Blog, voorzitter van Betsalel, het Kerkbestuur der P. I. Gemeente, dat met de meeste bereidwilligheid de vergaderzaal voor de ontvangst der groote schare van dames en heeren had afgestaan. Ook bracht hij hulde aan Opperrabbijn Onderwijzer en den heer J. H. Quanjer, Commissaris van Politie in deze wijk, voor de ondervonden medewerking. De 1200 jongens en meisjes, die aan de zanghulde zouden deelnemen, waren inmiddels reeds van de plaats vóór de Port. Synagoge in optocht naar het plein getrokken, alwaar zij op het trottoir voor de Nieuwe Sjoel werden opgesteld.

Op het J. D. Meijerplein

Het was vol op het J. D. Meijerplein, overvol. Duizenden en nogmaals duizenden waren samengestroomd om van de treffende, indrukwekkende hulde getuige te zijn en van hun liefde voor en aanhankelijkheid aan het Oranjehuis blijk te geven. De politie onder leiding van Commissaris Quanjer kweet zich op uitnemende wijze van haar taak en wist de orde uitstekend te handhaven.

In de Nieuwe Synagoge, waarvan de deuren waren geopend, waren alle lichten ontstoken. Vóór den ingang van het kerkgebouw was een fraaie palmenversiering aangebracht.

En nu maar wachten, geduldig wachten. Wat thans, dank zij vooral het fraaie weer, niet zoo moeilijk viel, al was het dan ook voor de leiders en leidsters niet altijd even gemakkelijk om het jonge volkje, dat zoo nu en dan wel eens teekenen van ongeduld gaf, in bedwang te houden.

Eindelijk — het was ongeveer kwart voor vier — was het zoo lang verwachte oogenblik aangebroken.

Vanuit de Weesperstraat reed de voorrijder van den Koninklijken Sloet het plein op.

Jacob Hamel, de bekwame dirigent, had zich reeds op zijn dirigeerstoel geplaatst.

Nog enkele seconden en het gala-rijtuig, bespannen met vier paarden, waarop de jockeys waren gezeten, hield stil voor de Nieuwe Synagoge onder luid gejuich en gejubel van grooten en kleinen.

De jongedames Marianna Asscher, Ella Swaap en Esther de Hond boden de Koningin, de Koningin-Moeder en de Prinses fraaie bouquetten aan.

Iets over geoorloofde en ongeoorloofde stoffen

door

E. B. DE METZ chem. cand. te Amsterdam

(In de vergadering van het College van Afgevaardigden Zondag jl. te Den Haag gehouden heeft de heer *E. B. de Metz* uit Amsterdam een referaat gehouden over: Iets over geoorloofde en ongeoorloofde stoffen, hetwelk wij belangwekkend genoeg achten, om het in zijn geheel hier af te drukken. *RED. W. v. I. H.*)

Het eerste gebod, dat het menschenpaar gegeven werd, is er een, dat ongetwijfeld het prototype van onze spijswetten genoemd mag worden: ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו „van den boom van de kennis van goed en kwaad zult gij niet eten". Een verbod, dat het menschenpaar niet gegeven is, omdat de vruchten van dien boom schadelijk zouden zijn voor het organisme. Want vinden we niet in de תורה: ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים „en de vrouw zag, dat de boom goed was tot spijs en een lust voor de oogen", welke laatste uitdrukking door de תרגום met אסי d.i. gezond wordt vertaald?

Hieruit kunnen we concludeeren, dat, als verstand en wetenschap geen verklaring kunnen vinden, waarom de mensch zich een om hygiënische reden niet te verwerpen, ja zelfs aanlokkend genot, ontzeggen moet, er daarvoor dan slechts één verklaring is, nl. het catagorisch verbod. Dit leert de bekende Rabbiner Hirsch ons zoo prachtig in zijn werk חורב. Hij zegt daar dan nl.: „Gij moet de geboden betrachten en de wetsbeperkingen eerbiedigen, omdat het de door *God* ingestelde geboden en beperkingen zijn — niet alleen *omdat ook gij* ze als recht inziet, want ook de geboden, waarvan ge de reden vermoedt, moet ge niet *daarom* uitoefenen — want dan gehoorzaamt ge slechts aan *u zelf*, en ge moet *God* gehoorzamen, maar *omdat God het u geboden heeft*, en zooals al wat geschapen is ook gij de dienaar Gods moet zijn, met al wat in uw vermogen is. Dat is uw bestemming."

Het doel van de spijswetten is nu de onderwerping aan dit Goddelijk verbod: והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני „Ge moet u heilig houden, dan zult gij heilig worden, want heilig ben ik", aldus eindigt de spijswetgeving in שמיני

Na deze korte inleiding wil ik tot het eigenlijke doel van mijn lezing overgaan. Ik zal hier behandelen „Geoorloofde en ongeoorloofde spijzen", doch moet u mededeelen, dat ik niet naar een volledige behandeling van dit onderwerp gestreefd heb. Tevens zal ik vluchtig spreken over het „Geneesmiddelengebruik, speciaal betrekking hebbende op פסח en wel naar aanleiding van een artikel in het Weekblad voor Isr. Huisgezinnen van eenige weken geleden, waarin de groote behoefte aan een lijst, aangevende geoorloofde geneesmiddelen op פסח werd uitgesproken. Een dergelijke lijst, echter niet bedoeld voor leeken, is reeds in Duitschland uitgegeven door de levensmiddelencommissie van de Vereeniging van wetsgetrouwe Rabbijnen van Duitschland in samenwerking met een commissie uit den Bond van Joodsche Academici. *Deze lijst is zonder meer in landen buiten Duitschland niet bruikbaar,* daar de samenstelling der galenische preparaten in de verschillende Pharmacopeeën niet dezelfde is en ook de voorschriften, die het formularium medicamentorium in het eene land aangeeft, niet overeenkomen met die van het andere land. Zoo kan dus een geneesmiddel in Duitschland geoorloofd zijn, terwijl het in andere landen ongeoorloofd is en omgekeerd.

Welke spijzen zijn ongeoorloofd?

Een spijs kan om *vier* verschillende redenen (behalve חמץ op פסח) vóór ons ongeoorloofd zijn:

Allereerst kan zij een verboden spijs zijn, b.v. vleesch van een ongeoorloofd dier, bloed of niet geoorloofd vet.

Vervolgens kan de soort geoorloofd zijn, maar het individu ongeoorloofd, b.v. טרפה ונבלה.

Als derde geval bestaat de mogelijkheid, dat zij een mengsel is van een geoorloofde met een ongeoorloofde stof, zooals de straks nog nader te bespreken vermenging met reuzel of gelatine.

Tenslotte hebben we als vierde geval een ongeoorloofde combinatie van geoorloofde spijzen, b.v. de vermenging van melk met vleesch.

De nu te behandelen gevallen zijn altijd tot één of meer van deze gevallen terug te brengen.

Het brood

Beginnen we met ons voornaamste voedsel en wel het brood. In de meeste groote plaatsen is tegenwoordig wel een Joodsche bakker (d.w.z. één onder Rabbinaal toezicht), waar we terecht kunnen. In vele kleine plaatsen is men daarentegen gewoon brood van een niet-Jood (פת ישי נכרי) te eten. Toen onze voorouders in ballingschap dreigden te gaan, hebben חז"ל een aantal verboden ingesteld om vermenging met vreemde volkeren te voorkomen. Dit geschiedde niet uit haat tegen deze volkeren, doch alleen voor het welzijn van Israël door elk nauw contact, dat de mogelijkheid tot vertrouwelijkheid zou doen opwekken, uit te sluiten en dus het bestaan van het Joodsche volk te verzekeren. Het strengste verbod geldt wel voor wijn, welken drank ik nog nader zal bespreken. Verder werden verboden het brood van een niet-Jood (פת שלנכרי) melk door een niet-Jood, buiten aanwezigheid van een Israëliet gemolken (op de bizonderheden hiervan hoop ik straks nog terug te komen), de door een niet-Jood bereide spijzen (בשול נכרי) en ook nog het gebruik van olie, afkomstig van een niet-Israëliet. Dit laatste verbod bleek echter te zwaar voor Israël, reden waarom het door de bekende Rabb. Juda II ובית דינו werd opgeheven.

Nu is het typeerend, dat Israël zich nooit zoo streng aan het verbod van פת שיר נכרי gehouden heeft, als aan dat van בשול נכרי Men zag er over 't algemeen niet veel in, om brood van een niet-Joodschen bakker te betrekken. Echter hield men zich wel aan dit verbod t.o.v. particulieren. Ook voor Sabbath kocht men het door een אינו ישראל gebakken brood niet, doch bakte men dit meestal zelf. Ditzelfde geldt voor de שיורת יבי השיבה, waarop nog eens uitdrukkelijk door שולחן ערוך א"ח סימן תר"נ wordt gewezen.

Voor het verbod van בשול נכרי geldt niet alleen bovengenoemde reden, van assimilatievoorkoming, doch ook het gevaar, dat als Israël gewoon zou zijn bij niet-Joden te eten, het allicht tot het gebruik van ongeoorloofde spijzen zou kunnen komen, of deze nuttigen zou uit vaten, die ongeoorloofde spijzen bevat hadden. Nu geldt dit verbod alleen voor spijzen, die niet zoowel rauw als gekookt gegeten worden en die tevens voorname spijzen zijn, of zooals het uitgedrukt wordt שיעור עז שולחן מלכים.

Er was een tijd, waarin geen gevaar bestond, dat פת שלנכרי iets ongeoorloofds bevatte. Vele niet-Joodsche bakkers bestrijken nl. de voor busbrood bestemde blikken met dierlijk vet, opdat het brood gemakkelijker van de wanden loslaat en evenzoo het deeg, omdat er dan een mooie korst opkomt. De Joodsche bakkers gebruiken hiervoor olie of margarine. Nu de Arbeidswet verkoopen van versch brood 's morgens vóór 10 uur verbiedt, wordt er, om het brood langer versch te houden, reuzel door het deeg gedaan, alweer een reden om geen פת של נכרי te eten. De genoemde gevaren, hoewel minder groot, gelden ook voor bruin brood. Zij stijgen echter nog bij het gebruik van melkbrood. Hier kan nl. naast melkvet, dierlijk vet gebruikt worden, zoodat we in dit geval alle vier in het begin van mijn lezing genoemde gevallen van ongeoorloofd zijn naast elkaar kunnen hebben. Doordat veel Joodsche bakkers geen roggebrood bakken, wordt dit veelal betrokken van niet-Joden, omdat, zoo wordt geredeneerd, in roggebrood niets ongeoorloofds komt. Dit geldt wel voor het z.g.n. boerenroggebrood, zooals dat in Gelderland en Overijsel wordt gebakken. Het zwarte roggebrood, zooals we dat in Holland kennen, bevat echter ter veraangenaming van den smaak weer reuzel en is dus ongeoorloofd. Beschuit en biscuit zijn, tenzij onder Rabbinaal toezicht bereid, ook ongeoorloofd en wel omdat er voor den smaak z.g.n. honingzoet, dat reuzel bevat, aan toegevoegd wordt, en omdat er tevens boter in verwerkt kan zijn.

Over melk en bijproducten

Ik had het zoojuist over melk. Deze gebruiken we onder toezicht gemolken, omdat wij het groote gevaar vreezen van vermenging met melk van ongeoorloofde dieren. Deze is chemisch echter niet aan te toonen, omdat het eiwitgehalte der melk van verschillende diersoorten wisselend is, doch deze bepaling moet geschieden langs serologischen weg, waarop ik hier niet nader wil ingaan.

De mogelijkheid bestaat verder, dat de vaten, die bij het melken en de bewaring der melk gebruikt worden, ook voor andere doeleinden gebezigd worden. Vele boeren gebruiken echter dit vaatwerk — voornamelijk onder den invloed der Keuringsdiensten — nergens anders voor. Tevens kan het zijn, dat de melk vermengd wordt met z.g.n. colostrum of biest, waaronder verstaan wordt melk gedurende de eerste dagen na het kalven, welke ongeoorloofd is, omdat zij wellicht vermengd kan zijn met bloed, tengevolge van den pas plaats gehad hebbenden partus. Men zal het nu wel met mij eens zijn, dat het noodzakelijk is, kosjere melk te gebruiken.

(Wordt vervolgd)

Rabbijn dr. de Hond en de heer B. Blog overhandigden de leden der Koninklijke Familie sierlijk gebonden programma's, door den heer J. Sluys Jr. fraai gecalligrafeerd.

Onmiddellijk daarna klonk de eerste strophe van het „Wilhelmus" over het plein en toen dit geëindigd was, hief het koor het door dr. de Hond vervaardigde en door Jacob Hamel getoonzette lied „Van 'n gouden Koninginne" aan, waarvan de tekst aldus luidt:

Goede, gouden Koninginne,
Vijftig jaren straalt Uw zon!
Kunt G U alles nog bezinnen,
Hoe Uw gouden glans begon?
Vijftig jaren nu geleden,
Kwam 'n bruidje naar ons land,
Om 'n trone te betreden,
Met 'n Koning, hand in hand!

Teedre Moeder-Koninginne
Werdt Ge van 'n Oranje-kind!
Dat vanaf den mooi beginne,
Immer aller liefde vindt!
Wolken droefden Uw zonne
Toen 'n Koning naast U viel!
Maar van troost bleef U 'n bronne,
Door 'n lieve Kinderziel!

Droeve Weduw-Koninginne!
O, hoe straalde weer Uw zon!
Toen Uw kindje, als Vorstinne,
Vreugde door Uw leven spon!
Heil na heil werd U geschonken,
Door Uw lieftallige Vorstin!
Maar Uw mooiste tranen blonken,
Toen ZIJ werd Moeder-Koningin!

Goede, gouden Koninginne!
Op Uw kind lei Gij Uw kroon!
G' hebt iets heiligers kunnen winnen:
Kroon der Grijsheid, wonderschoon!
Blijf Uw Kind en Kleinkind geven,
Steeds Uw warme, gouden zon!
Der Koongen Koning schenk U leven
Uit 'n zaalgen levensbron!!

Goede, gouden Koninginne!
Heel Uw volk blijft U minnen!
En vooraan, dat weet Gij wel,
Staat ook 't volk van Israël!!

De begeleiding van den zang geschiedde door het Wester-Harmoniecorps onder leiding van den heer P. Kieveron.

Toen de zang geëindigd was, zeiden de Koningin en de Koningin-Moeder tot Rabbijn de Hond, dat zij den inhoud van het lied bizonder mooi hadden gevonden en ook aan den heer Blog betuigden Zij hun buitengewone tevredenheid.

H.M. de Koningin onderhield zich enkele minuten met G.R. Onderwijzer, tegenover wien Zij Haar hooge ingenomenheid uitsprak over deze treffende huldiging Harer Moeder. De Koningin-Moeder vroeg Jacob Hamel, hoeveel kinderen hadden medegezongen en Prins Hendrik informeerde ernaar, den hoeveelsten keer het nu wel was, dat hij den heer Hamel had ontmoet.

Onder luid hoerageroep en oorverdoovend gejuich der enorme menigte werd nu de tocht, die als een ware zegetocht mocht worden beschouwd, langs Joden-Breestraat voortgezet, om met een kleine wijziging in de aanvankelijk voorgestelde route naar het Paleis terug te keeren.

Na afloop van de plechtigheid kwamen verschillende genoodigden in de vergaderzaal der N.I.H.S. bijeen, waar door de heeren Loopuit, dr. de Hond en Blog nog het woord werd gevoerd, die allen de hoop uitspraken, dat ook in de toekomst steeds eendrachtig moge worden samengewerkt tot bloei en vooruitgang onzer dierbare Gemeente.

Portug. Israel. Gemeente.

* — Op het a.s. Sebuoth-feest zullen de ochtenddiensten in de synagoge der Portug. Israël. Gemeente alhier gehouden worden op Vrijdag des morgens om 7 uur en op Sabbath des morgens om 7½ uur.

10e Jong Mizrachie-kamp.

* — Men verzoekt ons opname voor het volgende: Het 10e Jong Mizrachie-kamp zal dit jaar gehouden worden in kasteel „de Ehze" te Almen bij Lochem van 16—23 Juli. Inschrijvingen kunnen geschieden voor jongens en meisjes van 15—19 jaar tot 24 Juni a.s. bij mej. Lida Asscher, Grensstraat 21, Amsterdam.

DEN HAAG. — De vereeniging Nesiewous Hasjoloum is wederom met een geschenk verblijd. De heer I. Sips, bestuurslid, heeft namens zijn echtgenoote voor de synagoge aangeboden een mitswousbord, uit koper vervaardigd. Sierlijke letters en figuren, daarin geëlst (het geheel is door den heer Sips eigenhandig bewerkt), maken het tot een prachtstuk een sieraad voor het synagogale lokaal.

Hotel NOORDZEE, Scheveningen
HARSTENHOEKWEG 5 - TEL. 51631
Stroomend, warm en koud water — Lage pensionsprijzen
Onder Rabbinaal Toezicht

Examens

* — Geslaagd eindexamen Gymnasium Bilderstraat de heer A. D. Belinfante, voor akte A.

* — In het comité, dat zich gevormd heeft tot de plechtige viering van het eeuwfeest der korpsen Grenadiers en Jagers zijn o.a. benoemd de heeren O.R. I. Maarsen, E. Viskoper, mr. S. K. D. M. van Lier en mr. A. du Mosch.

Benoemingen.

* ELBURG. — Tot leeraar bij de Ned. Isr. Gemeente alhier is benoemd de heer I. Waaker, thans als zoodanig te Hoogezand werkzaam.

RIJSWIJK (Z.-H.). — Zondag is alhier opgericht de „Vereeniging tot bevordering van Joodsche belangen te Rijswijk", waarvan als bestuursleden werden gekozen: L. v. d. Ham voorzitter, S. Moses vice-voorzitter, B. Benedictus secretaris, J. van Praagh—Polak penningmeesteresse en A. West commissaris.

Allereerst werd begonnen met te komen tot het geven van godsdienstonderwijs aan de Joodsche kinderen wonende te Rijswijk en omgeving, welk onderwijs wij hopen vanaf 1 Juli a.s. te laten aanvangen en tot het verkrijgen waarvan men zich kan wenden tot den secretaris, den heer B. Benedictus, Bilderdijklaan 49, te Rijswijk Z.-H.

Verder stelt de vereeniging zich ten doel de Joodsche belangen in het algemeen te bevorderen, in het bizonder voor Rijswijk en omgeving.

* MAASTRICHT. — Geslaagd voor eindexamen A. aan het Gemeentelijk Gymnasium alhier de heer Ed. von Geldern.

S. B. Boas

* AMERSFOORT. — Naar wij vernemen heeft de heer S. B. Boas, voorzitter der Ned. Isr. Gemeente alhier, wegens gezondheidsredenen als zoodanig ontslag moeten nemen. Uit verschillende corporaties, waarvan hij bestuurder is, heeft hij zich eveneens moeten terugtrekken.

AAN DE ALLERHOOGSTE EISCHEN VOLDOEN DE
SPECERIJEN
GEIMPORTEERD, GEMALEN EN VERPAKT IN BUSJES DOOR:
ALBERTO ADERS & C°.
DEN HAAG

Het huis met den Schat

In zekere stad der Oudheid stond een oud huis, waarvan het verhaal de ronde deed, dat eens een rijke koning dit huis had laten bouwen, er gewoond had, doch het later bij het aanbreken van een oorlog verlaten had. Volgens een sage had de koning een grooten schat achtergelaten bij zijn vertrek. Tot geen prijs wilde de eigenaar dan ook dit huis verkoopen, elk aanbod wees hij van de hand. Al kon hij zelf den schat dan ook niet vinden, veel te veel haakte hij naar het bezit ervan, dan dat hij het een ander gunde. Het gerucht verspreidde zich door vele landen, van alle zijden daagden liefhebbers voor den schat op, doch onwrikbaar bleef de eigenaar, te goed wetende dat, als hij het huis verkocht, daarmee de hoop op de rijkdommen tevens verdwenen was.

Op zekeren dag kwam een schatrijke vreemde in de stad. Behalve dat hij over groote geldsommen beschikte, was het iemand met buitengewone bekwaamheden, ondernemingsgeest en ijzeren doorzettingsvermogen. Na lang diplomatiek arbeiden lukte hem tenslotte wat nog niemand vermocht had, hij werd eigenaar van het sprookjesachtige huis! Zoo spoedig mogelijk toog hij aan den arbeid, op zoek naar den verborgen schat. Alle kasten en hoekjes van het huis werden grondig onderzocht, vloeren opgebroken, tot in de verborgendste hoeken van kelders en zolders ging zijn spiedersoog. Rusteloos zocht hij maanden naar den verborgen schat, doch alles vergeefsch! Ten einde raad besloot hij het huis af te breken, hij zou en moest den schat vinden. Wanneer steen voor steen kapot geslagen werd, en de grond onder de fundamenten omwoeld, dan zou het begeerde toch zeker wel in zijn bezit geraken.

Een wijs man waarschuwde hem, toen hij dit vernielingswerk gadesloeg. Het was niet zoo een groote kunst den boel kapot te slaan, maar wat garandeerde hem, dat er dan wèl de schat aan het licht zou komen? De kans was niet groot, had hij immers ook *in* het huis niets kunnen bespeuren. Wie weet of niet het huis zelf met dien schat bedoeld was, wel is waar wilde de sage, dat er *in* het huis een schat *verborgen* was, maar overleveringen zijn soms zoo onzeker. Misschien was met den grooten schat alleen bedoeld: het kostbare en schitterend ingerichte huis zelf. In elk geval: *nu* had hij het zeldzame en kostbare antieke huis, als hij het afbrak, dan moest hij nog afwachten of hij nog méér zou bezitten, dan een hoop puin en afval. Al had hij dan nu niet den schat gevonden, hij kon toch het huis bewonen, terwijl hij niet bij machte zou zijn dit weer op te bouwen, als het aan afbraak lag.

. . . . . .

Duizenden jaren staat reeds het בית ישראל, het *huis* Israël. En even zoo lang bewaart dit Huis de Touroh, dien grooten onmetelijken schat, welken de Koning, Die dit Huis gebouwd heeft, er in bewaart, totdat die schat eens gevonden zal worden en het geheele menschdom er van genieten zal. Tot zoo lang is het Huis de ijverige bewaker en bewaarder, dat geen ruwe handen er van vernietigen zullen. Geen gebrek aan schatgravers! Door alle eeuwen heen hebben velen getracht zich het Huis te verwerven, om hierdoor den schat te bezitten. Doch alle pogingen om den schat te bemachtigen faalden. Velen voelden zich aangetrokken naar het kostelijk bezit, doch het was hun niet mogelijk in het bezit van den schat te geraken zonder het Huis, en juist hiervan wilde de Eigenaar geen afstand doen. Onverbiddelijk blijft de Touro verborgen, voor wie niet het Beis Jisroël bezit.

Maar een andere tijd kwam! Met de bedoeling den gezochten schat aan het licht te brengen tot heil van de geheele menschheid, wil men met bijlen en houweelen het Huis Israël afbreken. Steen voor steen moet vernield worden om de geheime rijkdommen bloot te leggen. Tot op de fundamenten moet het schoone Huis omgewoeld, om de jacht naar geluk te bevredigen. Het menschdom wil weten waar de schat verborgen zit, en waagt het er in zijn ijver op, of het niet met het zoeken den schat zelf vernielt. Men zoekt de geheimen der Touro, en bedenkt niet, dat Touro en Israël misschien wel één geworden zijn, toen de Koning het Huis Israël bouwde. Wetenschappelijk onderzoek; vernieuwing van godsdienstige gevoelens, aanpassing aan den modernen tijd, nationale ontwikkeling, hygiëne, en dergelijke namen meer zijn de mokers, waarmee men ons Huis Israël wil vernielen. Allemaal om de schatten der Touro te bemachtigen! Zeker, men kan afbreken, maar moeilijker is het op te bouwen, als eenmaal ons Huis in puin zou liggen. Schoon en waardevol is het Huis zelf, waarloe het Huis af te breken, als men niet weet waar den schat te zoeken? והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אר ד *„De priesters* en het volk zullen niet vernielen om tot God op te stijgen." Het is noodig, om dit herhaald te waarschuwen. Wij kennen dat: vernielen wat bestaat, om dan des te beter te kunnen doordringen tot God en Zijn Touro. Misschien goed gemeend, maar een gewaagde proefneming. Ontzettend zwaar is het opbouwen, en dubbel zoo zwaar daar, waar eerst vernield is.

כל הנגע בהר מות יומת. des doods schuldig is ieder, die den berg Gods durft aanraken. השמרו יכם עלות בהר ונגע בקצה men mag evenmin een „hoog" standpunt innemen, van de hoogte der wetenschap neerblikken op den berg Sinaï (עלות בהר) als datgene aantasten, wat men als overbodig en bijzaak beschouwt (ונגע בקצהו) *Afblijven* moet men van Israël en van de Touro, als men verwoesten wil. Wie den *schat* zoekt, hij verwerve zich het *huis*, dan heeft hij *beide*. Israël en de Touro, onafscheidelijk zijn ze aan elkaar verbonden. Het is een vruchteloos pogen de Touro te willen bezitten, van zijn schatten te genieten, buiten Israël om. Dit mogen we wel eens bedenken op den dag, dat de Touro aan het Huis Israël gegeven werd. Het is niet meer dan een overlevering, dat de Touro ons *op dezen dag* gegeven werd, het Sjewoengous-feest heeft volgens de Touro een geheel andere reden. Maar wij weten te goed, dàt de Touro ons gegeven werd, dat is hoofdzaak. Eén dag voor deze herdenking aanwijzen is moeilijk, want Israël en de Touro zijn veel te nauw samen verbonden.

Naar דברי חכמים וחידתם
van dr. Felix Kanter

BUITENLAND

Het wereldcongres voor den Sabbath

In September in Weenen?

Naar het A.J.P.B. verneemt overweegt het uitvoerend comité van den Wereldbond van Sabbathvrienden het wereldcongres in aansluiting aan de Keneisio Gedouloh te Weenen in September te doen plaats vinden. Ofschoon de Amerikaansche organisaties liever in Juli of Augustus vergaderen, is de mogelijkheid groot, dat het plan van de Executieve toch doorgaat.

Moderne propaganda-middelen

Bij Kerkeraadsverkiezingen in Krakau

Van den uitslag der Kerkeraadsverkiezingen te Krakau hebben wij in ons vorig nummer bereids mededeeling gedaan. Dat deze hevige strijd voornamelijk tusschen de agoedisten en de zionisten met de modernste propaganda-middelen werd gevoerd verdient zeker vermelding. De agoedo had een vliegtuig gecharterd, dat herhaalde malen verkiezingspamfletten in de straten van Krakau liet neerdwarrelen, hetgeen begrijpelijkerwijs veel opzien wekte. Waarom het dan ook begonnen was.

Een Gazzoniem-school

In Duitschland

Men zal zich herinneren, dat de bond Achawah ten onzent herhaaldelijk aangedrongen heeft op een betere opleiding van Gazzoniem aan het Ned. Isr. Seminarium. In Duitschland was dit vraagstuk reeds langen tijd aan de orde. Ja, er was een plan om vanwege den Pruisischen landelijken bond van Joodsche gemeenten een speciale school ter opleiding van Gazzoniem te stichten. In de jongste zitting van den Grooten Raad van dezen bond is evenwel medegedeeld, dat er van dit plan niets zal komen. Men zal nu pogen verbetering aan te brengen door candidaten voor een Voorzangerspost te onderwerpen aan een examen volgens een door den Bond van Voorzangers samengesteld program.

De Jewish Agency-kwestie

Bijeenkomst in Juli?

In Berlijn heeft een dezer dagen het Actions-Comité der Zion. Organisatie vergaderd. De kopstukken waren schier allen afwezig. Ook Weizmann, die op raad zijner geneesheeren nog alle vermoeienissen moet vermijden. Besloten werd de leden der uitgebreide Jewish Agency zoo mogelijk reeds in de volgende maand te doen samenkomen, opdat deze geconstitueerd kan worden en aan het werk kan tijgen.

Tegen de Jewish Agency

De houding der Alliance

De Alliance Israélite Universelle is uitgenoodigd tot het aanwijzen van een niet-zionistisch vertegenwoordiger voor het Fransche Jodendom in de uitgebreide Jewish Agency. Het antwoord van het Comité Central is allerduidelijkst: De Alliance is geen nationaal-Fransche, maar een internationaal-Joodsche organisatie, welke zich de behartiging der belangen van de gansche Jodenheid ten doel stelt. Zij wijst dus af de uitnoodiging, om het Fransche Jodendom in de Jewish Agency te vertegenwoordigen.

Mr. D. Max Oppenheimer z.g.

Op 37-jarigen leeftijd is te Frankfort aan de Main overleden mr. dr. Max Oppenheimer, lid der Palestina-Centrale van de Agoedas Jisroël.

Korte Berichten

— Te Frankfort aan de Main is overleden Rabbijn dr. Benjamin May, godsdienstleeraar aan middelbare en voorbereidend hoogere scholen.

— In de secretarie-gebouwen der (groote) Joodsche gemeente te Berlijn in de Oranienburgerstrasse hebben inbrekers gepoogd hun slag te slaan. Hoewel verscheidene lessenaars opengebroken werden, heeft men geen geld kunnen vinden. Dit was immers zoo goed opgeborgen, dat de heeren het niet konden vinden.

A. N. DE BRUYN's KLEERMAKRIJ
(voorheen J. G. Schürmann)
COOLSINGEL 9a - TELEFOON 4930
Adres van reputatie voor BETERE MAATKLEEDING tegen redelijke prijzen. Vraagt zonder verplichting staalcollectie

Broeder en Zuster

(Vervolg)

Mirjam zag hem verwonderd achterna; in zoodanige gejaagdheid had zij den vriendelijken man nog nooit ontmoet. Zij zou echter nog veel meer verbaasd geweest zijn, als zij hem daarbuiten had kunnen waarnemen, hoe hij, staande voor de deur der kamer, eerst overleggend, met de linkerhand onophoudelijk het voorhoofd wrijvend, vervolgens met een zekere langzame vastberadenheid den sleutel in het slot omdraaide, zoodat.... Mirjam opgesloten was.

Voorzichtig, als had hij een misdaad begaan, sloop hij vandaar. Hij begaf zich naar de zoogenaamde schrijfkamer, waar hij gewoon was ook de besprekingen voor zijn zaken te voeren.

Een jonkman die, naar 't scheen hier op hem had gewacht, stond bij zijn binnentreden op; met beide handen drukte Kohn hem weder op den stoel.

„Blijf zitten jonge vriend! ik heb mijn vrouw gezocht om u iets aan te bieden, maar — ze is niet thuis.'

„Dat doet me leed, antwoordde de jonkman lachend; heusch! ik zou juffrouw Kohn ook gaarne gezien hebben, maar naar ik geloof, kunt u u voorstellen, dat ik niet om harentwil ben hier gekomen.'

't Was Tonie Seidler die deze woorden had gesproken op een toon van zelfbewustzijn en toch niet zonder verlegenheid. De jonge boer was in zijn beste Zondagskleeding. De donkere, eng aan het lichaam sluitende kleeding liet het evenredige zijner mannlijk schoone gestalte prachtig uitkomen, zijn licht blond haar was zorgvuldig gescheiden, de breede kraag welke den hals gansch vrijliet was van onberispelijke witheid en verhoogde bovendien den glans zijner levendig blauwe oogen.

Direct, in het eerste oogenblik, was de gedachte bij Kohn opgekomen: „die komt hier als minnaar" en daarom was het den wakkeren man groen en geel voor de oogen geworden, hij had zich verontschuldigd om zijn vrouw te roepen; daartoe had hij zich naar buiten gespoed; Rachel zou hem kunnen helpen dien aanhoudenden boer te woord te staan. Zijn vrouw niet aantreffende, had hij het jonge meisje tenminste belet de kamer te verlaten. Zij scheen immers in den jongsten tijd rustiger, zelfs vroolijker te zijn, daarom mocht ze voor al 't geld ter wereld hem niet zien, die in Kohn's schrijfvertrek op dezen wachtte.

Evenwel bonsde den braven man 't harte, als hij zich voor den geest stelde, hoe 't jonge meisje schrikken zou, wanneer zij intusschen de kamer zou willen verlaten en dan bemerken, dat ze opgesloten was. Maar — zoo redeneerde hij, 't was voor haar eigen bestwil; zij mocht niet naar buiten vóór Seidler weer 't huis uit was.... hoe kon hij hem heel spoedig kwijt raken?

„Mijnheer Kohn! begon Seidler weer opnieuw, u zult kunnen denken, om wier wil ik hier ben.... waar is Marie?' voegde hij 'r met zachte, met onzekere stem bij.

„Marie!.... dat wil zeggen Mirjam.... is boven bij 't kind."

„Ik heb iets met haar te bespreken; antwoordde Seidler snel, kan ik naar boven gaan?"

„God zal behoeden en bewaren! riep Kohn vol schrik, terwijl hij met buitengewone vlugheid bij de deur was en zich daarvoor posteerde, als wilde hij den uitgang verdedigen. „Wat u niet invalt! — U gaat *niet* naar boven en zij komt *niet* naar beneden bij u."

De jonkman drukte de lippen op elkander, maar hij bedwong de uitdrukking van zijn wrevel.

„Laat mij tot haar gaan, mijnheer Kohn! voer hij smeekend voort, ik heb geen slechte gedachten.... en ik *moet* bij haar."

Maar Kohn bleef bij zijn weigering volharden; de boer begon bijna te vertwijfelen; wat zou hij doen? — Hij voer met de hand door de haren.

„'t Beste zal zijn, mijnheer Kohn, dat ik u vooraf zeg wat ik met Marie bespreken wil." — En om den wantrouwenden heer des huizes geheel gerust te stellen, wierp hij zich weder in den stoel welken hij in zijn ongeduld reeds lang had verlaten. En 't was ook wellicht veel meer deze beweging dan de woorden van den boer, welke Kohn aanleiding gaven zijn post vóór de deur op te geven en insgelijks zich weder te zetten. De jonkman kuchte, verschoot van kleur en met een stem welke hij te vergeefs poogde vastheid te geven, begon hij: „derhalve mijnheer Kohn!.... ik moet u zeggen.... kort en goed.... 't gaat niet langer.... ik houd niet uit.... daarbuiten op den hof.... alleen."

Kohn haalde de schouders op; „Mirjam kan toch niet weder met je mee naar buiten, naar den hof."

„Zoo wijs ben ik ook, antwoordde de boer met een kort, gedwongen lachje. Dat heeft mijn in God zalige moeder mij reeds gezegd.... die is verstandig geweest.... alles wist ze, als was ze blind. En op het laatste Paaschfeest toen Marie bij u was, toen heeft moeder gezegd.... „Toni, heeft ze gezegd, zie wat je doet, jij bent een Protestant en zij is een Israëlietische.... hoe zal dat samenkomen?" — Och wat, heb ik toen gezegd, 'n beetje water op haar goudblond haar en ze is zoo goed Protestantsch als wij beiden. Maar moeder heeft toen haar verstandig hoofd geschud en heeft gezegd: „je bent zoo waar een domme lummel, heeft ze gezegd; en vóór die Marie zoo'n beetje water over haar goudblond haar laat droppelen, laat Toni zijn hartebloed voor haar." — En zoo is 't ook, dadelijk zou ik voor die Marie het leven willen laten.... want waarom?.... zonder haar is toch geen leven.... al den tijd dat ze weg is.... heet dat geen leven."

Kohn had hem met stijgend ongeduld aangehoord; „maar beste vriend! ik bid u om Gods wil! dat zal alles wel anders en beter worden; het komt alleen dáárdoor, dat het nog maar zoo kort geleden is, dat uw brave moeder is gestorven. Ik zeg u...."

„Ik weet wat u mij wilt zeggen, viel de jonkman heftig in, en honderd maal en nog eens honderden malen heb ik zelf 't gezegd, maar — hij drukte de hand met kracht tegen het voorhoofd — dat doet het mij waarlijk niet.... ik houd het nooit uit."

Kohn wilde hem weder in de rede vallen; de opgewonden boer liet hem niet aan 't woord komen.

„Om Gods hemels wil mijnheer Kohn! val me toch niet in de rede.... langer te leven zonder Marie, dat is een puur onmogelijke zaak."

„Maar lieve vriend...."

„Niet tegenspreken, riep Seidler, terwijl hij de handen smeekend ophief, zonder Marie gaat het stellig niet."

„Maar je moeder heeft het toch ook gezegd...."

„Ik weet wat mijn moeder heeft gezegd; en op hetgeen zij gezegd heeft bouw ik meer dan op het evangelie, en juist daarom zal ik ook aan Marie nimmer vragen, of zij zich wil laten doopen. Want of ze mij lief heeft.... dat weet ik niet, maar dat weet ik wel.... wanneer ze mij lief heeft en.... al was 't mogelijk dat ze mij nog meer beminde dan ik haar.... doopen laat ze zich nimmer. En daarom zou 'k haar willen vragen, of ze mij bemint? — en zegt ze ja, dan.... word ik Israëliet" voegde hij vastberaden eraan toe.

Kohn schudde echter bedachtzaam het hoofd; mijn waarde, goede vriend, dat gaat toch niet aan!"

„En dat waarom niet? riep de jonge man heftig.... denkt u dat ik goddeloos ben, omdat ik mijn religie wil verwisselen, verruilen voor die van Marie?.... ik bid u om Gods wil! Ik denk onze Heere God, uw en haar Heere God is immers dezelfde als de mijne.... en ik denk, het zal Hem wel gelijk zijn of ik in de Kerk tot Hem bid of in de *Sjoel*, — zoo heet immers de Jodenkerk; ik geloof dat Marie mij dat eens gezegd heeft."

„Maar weet u dan niet dat het hier te lande volstrekt niet aangaat, dat een Christen Jood wordt, dat verboorlooft de wet niet."

„Dat weet ik ook, antwoordde de jonkman in zekeren zegepralenden toon, en juist daarom is het, dat ik vooraf met Marie spreken wil. Ik weet zeer goed dat, zoo ik Israëliet worden wil, ik dadelijk het land uit moet en dus mijn huis verkoopen met al wat daarbij behoort, maar.... voor Marie is mij dit offer niet te groot, maar ik moet vooraf weten of, als ik Israëliet word, ze mij dan wil aannemen."

Kohn had het voorhoofd in diepe plooien getrokken; „lieve beste vriend! zeide hij, 't doet mij leed.... veel leed, God weet het, maar ik moet u zeggen.... 't kan toch niet...."

Angstig keek de jonge boer hem aan; „'t kan toch niet?"

„*'t Kan niet!* herhaalde Kohn met beslistheid; zie eens lieve vriend! bij ons is de wet zoo: wij mogen iemand die Jood wil worden niet aannemen, wanneer wij niet zeker weten, dat hij 't worden wil, omdat hij overtuigd is, dat het Jodendom de eenig ware religie is.... en bij u...."

„Mogelijk is het, dat ik ervan overtuigd ben.... want wanneer ik denk, dat Marie....

(Wordt vervolgd)

אגודת ישראל

קרן התורה — קרן היישוב

VEERTIENDAAGSCH ORGAAN VAN DE AGOEDAS JISROËIL IN NEDERLAND

Onder Redactie van het Hoofdbestuur - - Redactioneel adres: S. M. SLAGTER, Walenburgerweg 20b, Rotterdam

Gratis voor leden der Agoedas Jisroëil
Voor niet-leden: f 1.– per half jaar

VIERDE JAARGANG No. 5
ה' סיון תרפ"ט — 13 Juni 1929

ADVERTENTIËN: 30 ct. per regel. Bij abonnement belangrijke korting. Te zenden aan GEBR. HAAGENS, Rotterdam, of den Penningmeester van het Hoofdbestuur, Kortenaerstr. 15a, R'dam

Vergaderingen van het Hoofdbestuur

Officieel. — Op Woensdag 5 Juni vond de laatste van een reeks vergaderingen van het Hoofdbestuur der A. J. in Nederland plaats, waarin o.a. het ontwerp-agenda voor de Tweede Keneisio Gedouio werd behandeld. Deze vergaderingen stonden alle onder leiding van den voorzitter, Opperrabbijn Hirsch en werden gewoonlijk ook door de heeren O.R. Onderwijzer en Rabb. Sarlouis, met O.R. Hirsch vormende den Nederlandschen Rabbijnenraad der A. J., bijgewoond.

Behalve het toelichtend memorandum tot het ontwerp-agenda beschikte het H.B. over schriftelijke inlichtingen omtrent vele punten vanwege het Uitvoerend Comité.

Hoewel alle agenda-punten werden behandeld, werd meer in het bizonder stil gestaan bij de vraag, of de bekende formuleering van het program der A. J. wijziging behoeft, bij de kwestie: toetreding tot de Jewish Agency en bij het voorstel tot stichting van een Kéren Hasjabbos, dit laatste mede in verband met de, uit dit Agoedistisch initiatief voortgekomen, oprichting van het Wereldverbond voor den Sabbath.

Het ligt in de bedoeling, de conclusies, waartoe het H.B. in deze vergaderingen is gekomen, ter kennisse van de leden der Ned. A. J. te brengen in een buitengewone algemeene vergadering, die uitsluitend aan de Tweede Keneisio Gedoulo zal zijn gewijd en op 14 Juli a.s. te Amsterdam zal worden gehouden.

Het Hoofdbestuur van de Agoedas Jisroëil in Nederland noodigt de leden uit tot bijwoning van de buitengewone alg. vergadering, welke ב"ה gehouden zal worden op Zondag 6 Tammoez (14 Juli '29 in het Agoedolokaal N. Achtergracht no. 11, Amsterdam, welke vergadering speciaal gewijd is aan de a.s. Keneisio Gedouloh. Aanvang 's middags 2 uur.

Voorloopige agenda:

Besprekingen omtrent de a.s. Keneisio Gedouloh.

Verkiezing afgevaardigden voor de Keneisio Gedouloh.

Het Hoofdbestuur maakt de leden erop attent, dat alleen de afgevaardigden van de verschillende afdeelingen stemrecht mogen uitoefenen.

Namens het Hoofdbestuur,
JOS. A. LISSAUER, *secretaris*

Naar de Keneisio Gedoulo.

De tweede Keneisio Gedoulo der Agoedas Jisroëil wordt, gelijk bekend, van 10 tot 17 September a.s. te Weenen in de Sofiën-zalen gehouden. Ongetwijfeld zullen vele belangstellenden ook uit ons land dit wereldcongres der onafhankelijke orthodoxie willen bijwonen, gelijk ook bij het eerste congres verscheidene Nederlandsche belangstellenden aanwezig waren.

De Oostenrijksche, Duitsche en Nederlandsche Spoorwegen staan nu voor gezamenlijk reizenden een belangrijke reductie op de spoorkosten heen en weer toe.

In verband hiermede wordt degenen, die van zins zijn naar de Keneisio Gedoulo te gaan, verzocht dit spoedig te melden aan den heer D. I. Themans, Nwe. Keizersgracht 73, Amsterdam. De *mogelijkheid* bestaat, dat in twee groepen gereisd wordt, waarvan de eerste den Sabbath tevoren reeds in Weenen doorbrengt en de tweede even voor de openingszitting op Dinsdag in Weenen aankomt.

Eveneens kan voor hotel-reserveering worden zorggedragen, in overleg met de Ned. Reisvereeniging.

Spoedige aanmelding met eventueele wenschen is dus gewenscht, waarna belanghebbenden nadere inlichtingen ontvangen.

De strijd in Palestina

(Tragi-komedie in een onbeperkt aantal bedrijven)

Men zal zich herinneren, dat er tegenspraak bestond tusschen de cijfers, die van Zionistische en van Agoedistische zijde gepubliceerd zijn aangaande de zelfstandige orthodoxe gemeente in Palestina. Wij hadden hier niet nader gewag van gemaakt, maar achten het niet ongewenscht nog even er op terug te komen, vooral omdat de strijd in Palestina een onverwacht naspel heeft gekregen. De „Israelit" van 24 April jl. heeft aan de hand van de in Koul Jisroëil gepubliceerde gegevens een artikel gewijd aan den „Austrittskampf" en schrijft o.a.: „Tevergeefs tracht de Waäd Leoemie door de merkwaardigste rekenkunstjes de beteekenis van de door de orthodoxie behaalde zege te verzwakken. De heeren schromen niet, hiertoe cijfers op te disschen, wier klaarblijkelijke onjuistheid ieder, die iets weet van bevolkingsstatistiek, zonder meer snapt. Als men den Waäd Leoemie mag gelooven, behooren 90000 volwassen Joden en Jodinnen tot de Keneses Jisroëil. Rekent men daarbij de 26000 personen, die deels uitgetreden, deels door den Waäd Leoemie als twijfelachtig beschouwd worden, alsmede diegenen, die op de lijsten van geen van beide partijen staan, en deze laatsten zijn op ten minste 5000 te schatten, dan zouden in Erets Jisroëil 116000 volwassenen moeten zijn bij een totale bevolking van 140000 zielen. Dat is natuurlijk onmogelijk en bewijst, hoe onjuist de cijfers van den Waäd Leoemie zijn. Nog potsierlijker wordt de statistiek van den Waäd Leoemie met betrekking tot de stad Jeruzalem. Daar moeten volgens de berekening van den Waäd Leoemie ongeveer 90000 Joodsche zielen zijn, terwijl er in het geheel slechts 40000 zijn."

In Agoedistische kringen in Palestina geeft men overigens de volgende verklaring van de cijfers der Zionisten: De Waäd Leoemie heeft duizenden, die in allen vorm de Austrittsverklaring hadden ingediend, wederrechtelijk in zijn lijsten ingeschreven. Nu geeft de wet ieder het recht, bij den gouverneur te reclameeren tegen het wederrechtelijk opnemen van zijn naam in de lijst. Maar om al deze duizenden tot zulk een stap te bewegen, zijn weer groote bedragen vereischt, want het spreekt vanzelf, dat hiertoe een nieuwe actie van persoon tot persoon noodig is. De middelen voor deze actie ontbreken en vermoedelijk heeft de Waäd Leoemie a priori zijn heele taktiek hierop gebaseerd. De eenige troost is, dat de wet ieder jaar opnieuw in de maand Ijar gelegenheid geeft, voor de Keneses Jisroëil te bedanken.

Aldus is, gelijk ons uit particuliere berichten gebleken is, de Agoedistische beschouwing der feiten. En nu het naspel, waarop wij doelden: De Koul Jisroëil van 17 Mei jl. bericht, dat de Doar Hajom van 10 Mei de niet-officieele mededeeling bevatte, dat de Waäd Leoemie op den eerstvolgenden Zondag de verbeterde lijst van de volwassenen in Palestina zou publiceeren. Deze publicatie moest volgens de wet geschieden binnen drie maanden na de openbaarmaking van de eerste lijst van den W. L. Op 26 April was die termijn reeds verstreken. Het was natuurlijk de bedoeling van de wet, dat het groote publiek in de gelegenheid zou zijn, de lijst na te gaan en te constateeren of zij in orde was, d.w.z. dat de namen der „uitgetredenen" geschrapt moesten zijn. De Zondag kwam en nu bleek, dat de lijsten slechts aanwezig waren in enkele lokalen van de linkergroepen (het bureau van den W. L. e.d.) en de Mizrachie, dus op plaatsen, waar de W. L. wel wist, dat hij lijsten kon deponeeren, die hij maar wilde, zonder dat iemand aanmerkingen zou maken.

Na deze „geheime publicatie", zooals de Koul Jisroëil het ironisch noemt, verliepen ettelijke dagen. Wonder boven wonder slaagde de Agoedo er in — zij moest zich hiervoor tot den gouverneur wenden — ook een lijst te bemachtigen, de eenige, die de gezamenlijke orthodoxie ten deel viel. Wie dus wil weten of zijn naam naar behooren geschrapt is, moet zich de moeite getroosten naar het bureau van de Agoedo te gaan. Velen hebben dit reeds gedaan en terstond bleek, dat tal van „uitgetredenen", zoowel te Jeruzalem als elders, weer kalmpjes op de lijst gezet waren! De verontwaardiging is groot en van alle kanten wendt men zich tot de Agoedo met het verzoek, de noodige stappen te doen bij het gouvernement om deze aangelegenheid in het reine te brengen. „Als de Waäd Leoemie", zoo schrijft de Koul Jisroëil, gerekend heeft op de traagheid van het publiek, als hij gehoopt heeft de verbeterde lijst te kunnen verdonkeremanen, als hij honderden en duizenden heeft opgenomen in het vertrouwen, dat zij het niet zouden te weten komen of in elk geval niet voldoende energie zouden hebben om te reclameeren, dan vergist hij zich." Want natuurlijk zullen zij, die zich al zooveel moeite hebben gegeven om zich vrij te maken van de Zionistische overheersching, ook ditmaal van hun recht gebruik maken en zich niet zoo maar laten „inlijven".

Een later bericht meldt, dat op 12 Mei de lijst van den Waäd Leoemie te Pétach-Tikwa bekend gemaakt is en dat ook daar dezelfde komedie vertoond is: tal van menschen, die uitgetreden waren, ontdekten hun **namen** niettemin op deze lijst, die zoo zorgvuldig „gecorrigeerd" is, dat er ook weer overledenen en geëmigreerden op voorkomen.

Al deze plagerijen maken het onvermijdelijk, dat de Agoedo zich tot de regeering wendt. Dit zal haar wederom het verwijt bezorgen, dat zij zoo buitengewoon gesteld is op de gunst der machtshebbers. En zoo draait men lustig rond in den vicieuzen kring.

G. I.

De Agoedas Jisroëil in Nederland

Opperrabbijn Vredenburg נ"י

Voor eenige dagen, op 4 Siewan, heeft Opperrabbijn Vredenburg zijn zilveren rabbinaal jubileum mogen herdenken.

Bij de vele gelukwenschen, die den hooggeachten Opperrabbijn zullen worden aangeboden, voegen wij ook gaarne die van Kéren Hattouro in Nederland, van welk Fonds Opperrabbijn Vredenburg voorzitter is. In vele opzichten heeft Kéren Hattouro reeds groote verplichtingen aan zijn energieken voorzitter, maar het meest wel doordat hij zijn vertaling van den Pentateuch ter beschikking van K. H. stelde voor een tweede, goedkoope uitgave en doordat hij deze uitgave krachtig heeft bevorderd.

Moge het den Heer Vredenburg gegeven zijn, zijn hoog ambt nog lang tot zegen van zijn ressort in het bizonder en van het Jodendom in het algemeen te bekleeden; mogen daarmee gepaard gaan zijn persoonlijk geluk en dat van zijn gezin; moge Kéren Hattouro zich in de goede zorgen van den jubilaris blijven verheugen!

Agoedas Jisroëil en Beis Jaangakow-comité te Rotterdam

Toen voor eenige maanden de heer Wolf Jacobson een spreekbeurt te Rotterdam vervulde, werd door het Damescomité van Beis Jaangakouw hier ter stede toegezegd, op naam der afdeeling het bedrag voor een bed in het internaat van het B.-J.-seminarium te Krakau te schenken. Met genoegen vernemen wij, dat dit bedrag, f 250.— thans afgezonden is kunnen worden en gaarne brengen wij den dank van de afdeeling en het comité over aan alle dames en heeren, die zich met de inzameling hebben belast.

De belangen van B. J. worden bij voortduring hun en allen vrienden van dit zegenrijk werk aanbevolen!

Cursussen afd, Rotterdam en Omstreken der A.J.

Wij vestigen de aandacht op de שיעורים vanwege deze afdeeling, die gehouden worden: *Sabbath* 12¼—1¼ ten huize van den heer J. de Haas, West-Kruiskade (de heer A. Levie: Touro-verklaring) en des namiddags te 7 ure ten huize van den heer M. v. Pels Jonkerfransstr. 29 (de heer dr. A. J. Haagens: קצור שלחן ערוך) *Deze cursussen zijn voor ieder toegankelijk.*

Voor de Mesibta Gedola te Warschau.

In Nederland vertoeft thans de heer Meier Schwartzmann, een bekend voorman in de Agoedistische beweging in Polen, en medewerker aan vele Hebreeuwsche en Jiddische bladen.

De heer Schwartzmann, die ook deel uitmaakt van de Executieve der Poolsche A. J., heeft zich met de taak belast, in West-Europa belangstelling te wekken voor de vanwege de Agoedo gestichte groote leerschool, מתיבתא גדולה, te Warschau.

De schitterende getuigenissen, die wij reeds in woord en geschrift aangaande deze instelling vernamen, worden bevestigd door de mededeelingen van den heer Schwartzmann en de door hem getoonde schriftelijke verklaringen van de eerste persoonlijkheden in de orthodox-Joodsche wereld.

In deze Mesibta vinden alleen jongelieden, die reeds een degelijke Talmoedische opleiding genoten en een uitmuntenden aanleg bezitten, plaatsing. Het leerprogram staat dan ook op zeer hoog peil. Wat deze Mesibta bovendien kenmerkt, is de enthousiaste geest, die er heerscht. Alle leerlingen zijn vervuld van idealistischen ijver voor de verheffing van het orthodoxe Jodendom en van deze school mag men verwachten, dat zij de groote toekomstige leiders voor het Touro-getrouwe Jodendom zal opleveren. In dit verband zij nog opgemerkt, dat ook aan profane studie een plaats op het leerprogram is ingeruimd en de inrichting door de regeering als rabbijnenschool is erkend.

Niet alleen voor de geestelijke, maar ook de stoffelijke behoeften van de leerlingen wordt zoo noodig zorg gedragen.

Hoewel in Oost-Europa groote sommen voor deze Mesibta worden opgebracht, behoeft zij ook den steun van het buitenland. Dien te verleenen, moet ieder die het wel meent met het orthodoxe Jodendom als plicht en als voorrecht beschouwen. Wij spreken dan ook het vertrouwen uit, dat den heer Schwartzmann in Nederland een groot succes bij zijn actie beschoren zij. Dat iedereen daartoe medewerke!

Onze Jeugdbeweging

Secretariaat N. A. J. J. C.

Men deelt ons mede, dat met ingang van 9 Juni jl. het secretariaat der Ned. Agoedas Jisroëil Jeugdcentrale za. worden waargenomen door de heeren J. Goldschmidt en D. I. Themans. Het adres is Nwe. Keizersgracht 73, Amsterdam.

C. v. A. vergadering der N. A. J. J. C.

Zondag jl., 1 Siwan, (9 Juni) vond in den Haag een vergadering van het College van Afgevaardigden der N.A.J.J.C. plaats, welke zeer goed bezocht was. De voorzitter der Jeugdcentrale, de heer D. Hausdorff opent de bijeenkomst met een overzicht van hetgeen sinds de laatste vergadering door het J.B. en het M.B. is verricht. Zoo vermeldt hij o.a. het oprichten eener meisjesgroep in Rotterdam, den Jeugddag te Zwolle, etc. etc. Tevens deelt hij mede, dat, wegens vertrek van Moré I. Vredenburg naar een buitenlandsche Jesjiwoh, het plaatsvervangend J.B.-lid, de heer N. S. Cohen, automatisch lid geworden is van het Jeugdbestuur. Verder heeft het bestuur zich nog een lid geassumeerd en wel den heer D. I. Themans, wien tezamen met den heer J. Goldschmidt het secretariaat is opgedragen.

Daarna gaat de spreker over tot het behandelen van de veel besproken § 4 en betoogt de wenschelijkheid, dat in de hoofdorganen der Agoedo alleen die personen mogen zitting hebben, die *geen twee goden tegelijk dienen*, en die *uitsluitend de Touroh als souvereine macht over de Joodsche gemeenschap beschouwen*. De voorzitter besluit zijn opening met een welkomstwoord aan Rabb. Schwarzmann uit Warschau, welke de vergadering bijwoonde, om met de Hollandsche Agoedistische Jeugd kennis te maken.

Thans wordt een presidium benoemd en krijgt de heer I. Zadoks de leiding der vergadering. Na een opwekking van den heer J. Goldschmidt om in zoo groot mogelijk aantal de Keneisio Gedoulo te bezoeken, worden afgevaardigden gekozen voor de buitengewone alg. verg. der Ned. Agoedas Jisroëil.

Dan is het woord aan den heer E. B. de Metz, Amsterdam, voor het houden van zijn referaat over: „Iets omtrent geoorloofde en ongeoorloofde stoffen", welk referaat in het volgende nummer van dit orgaan zal worden ofgedrukt.

Vervolgens houdt de heer S. A. Levisson, den Haag, voor de heeren een leerrijk en interessant referaat betreffende „de Mieloh". Op boeiende wijze zet spreker de symboliek van de Mieloh uiteen, zooals zij door Rabbiner Hirsch is beschreven en hij weet, vooral voor de jeugd belangrijke actueele vraagstukken in zijn rede te verwerken.

Voor de dames behandelt ondertusschen de heer Stein, Rotterdam, op belangwekkende wijze een gedeelte van „Megillas Roes". Tot slot van de middagzitting houdt mej. E. Halpern, Amsterdam, voor de dames een referaat over Tesjoewoh, op de haar eigen voortreffelijke wijze.

Op de avondvergadering spreekt de heer B. Gobits, Amsterdam, over „de Jewish Agency, pro of contra". Spreker geeft een overzicht van den stand van het J. A. vraagstuk en komt tot de conclusie, dat de Agoedo, volgens zijn meening, nooit zal kunnen medewerken aan een Jewish Agency, welke behalve politiek en economisch werk ook de cultureele belangen van het Jodendom in Palestina te behartigen heeft, tenzij een Raad van *orthodoxe* rabbijnen over de besluiten van de J. A. voor zoover zij den godsdienst raken, de laatste beslissing heeft. Na een interessant debat sluit de voorzitter de uitstekend geslaagde vergadering met een woord van dank aan alle sprekers.

T.

Agoedas Jisroëil Jeugdcentrale afd. den Haag

De Agoedas Jisroëil Jeugdcentrale afd. Den Haag heeft Zondagavond jl. een vergadering gehouden, waarin als spreker optrad de heer B. Gobits uit Amsterdam. Ter vergadering zagen wij o.a. aanwezig arts D. Hausdorff, de heeren D. Themans, Goldschmidt uit Amsterdam en enkele bestuursleden der Haagsche afdeeling van Agoedas Jisroëil. De aanwezigen bestonden hoofdzakelijk in de (ijverige) jeugd-Agoedoh-leden. De heer I. Zadoks presideerde en opende de vergadering met een welkomstwoord o.a. aan het adres van den spr. en zette uiteen, dat men hier tezamen was gekomen, om zoo eens te hooren een of ander punt van bespreking op de a.s. Keneisio Gedoulo te Weenen. De heer Gobits zou behandelen het standpunt der A. J. ten opzichte van de Jewish Agency. Spr., die in een interessant betoog zijn gehoor schetste de meer of mindere interesse van de A. J. ten opzichte van Erets Jisroëil, waar de Joden slechts ruim 17% der bevolking vormen, deelde ook aan de hand van cijfers ontleend aan toonaangevende boeken, dat slechts 20% van den beschikbaren bouwgrond in handen is der Zionsiten.

Waar de Jewish Agency een uitvloeisel is van het Palestina-mandaat, heeft men de deelname daaraan dan ook te beschouwen in verband met het Joodsch-nationaal karakter van den opbouw, den staat, de cultuur, enz. Het is dan ook niet te verwonderen, dat Opperrabbijn Onderwijzer te dien opzichte door één der buitenlandsche bladen gevraagd, als zijn meening te kennen heeft gegeven, dat voor alles cultureele en politieke en economische beslissingen de toestemming zouden behoeven van den Rabbijnenraad. Als spr. let op de manier waarop thans een groot deel afgevaardigden reeds is benoemd (zie overeenkomst Weizmann-Marshall), dan ziet de spr. de onmogelijkheid om in O.R. Onderwijzers geest tot samenwerking te geraken. Bovendien men heeft bij de Agoedoh als zoodanig nog niet aangeklopt.

Als spr. onder applaus zijn rede heeft besloten, melden zich enkelen om inlichtingen aan, waarna de heer Davidson, zichzelf aandienend als Zionist en Mizrachist, een vurig debat voert, naar aanleiding van hetgeen de spr. in de laatste 10 minuten van zijn betoog heeft gezegd (debater was er deze korte spanne tijds maar bij). Hij besluit zijn woorden met een innige opwekking tot Sjoloum. Het antwoord van den heer G. was raak en gaf hem gelegenheid te wijzen op het feit, dat Mizrachie bij zijn geestverwanten slechts als groep geldt, waarvoor de A. J. feestelijk bedankt. Zij wil gaarne aansluiting, maar slechts dan, als onze zusterorganisatie in de orthodoxie zich aan het verband onttrekt. Nadat nog de heer Hausdorff de aanwezigen had opgewekt, flink te werken met de steunlijsten voor het Keneisio Gedoulo-fonds, sloot de voorzitter met woorden van dank aan den spr. de bijeenkomst, waarna het Maäriew-gebed werd gelezen.

A. J. Meisjes-afd. te Scheveningen

Zondag 26 Mei hield de A.J.M. afd. Scheveningen-Den Haag een algemeene ledenvergadering. Mej. B. Abrahams leidde de vergadering. Zij sprak allereerst een woord van hartelijken dank voor mej. R. Nussbaum, door wier vertrek uit Scheveningen de afd. een onherstelbaar verlies geleden heeft, en spoorde de meisjes aan, dat zij allen hun uiterste krachten zouden inspannen, om het geleden verlies zooveel mogelijk te herstellen.

Daarna ging men over tot het kiezen van een nieuw bestuurslid. Het bestuur is nu als volgt samengesteld: mej. B. Abrahams presidente, mej. A. Gutwirth, secretaresse, mej. T. Weissberger, 2de secretaresse, mej. M. Glatt, 1ste penningmeesteresse, mej. H. Levisson, 2de penningmeesteresse.

Naar aanleiding van de vraag of ook de meisjes mee zouden werken aan het geldinzamelen voor de K. G., werd besloten, dat zij dat niet zouden doen, daar zij al besloten hadden voor Beis Jakob te werken, Elken Dinsdag om de 14 dagen en elken Woensdag om de 14 dagen van 8—10 uur komen de meisjes bij elkaar, afwisselend bij mej. G. Rosenthal, Harstenhoekweg 99, en bij mej. A. Gutwirth, Gentschestraat 24, om handwerkjes te maken, die naderhand ten bate van B. J. verkocht of verloo. zullen worden. Op enkele van deze avonden die erg gezellig zijn, wordt het doel en werk van B. J. uiteengezet.

Daar er sprake van is, dat er het volgend jaar een wereldcongres in Antwerpen zal plaats hebben, werd er besloten te sparen, zoodat allen in staat zouden zijn er heen te gaan.

Verder werd besloten, dat in plaats van den שיעור, die tot nu toe door mej. R. Nussbaum geleid werd, elk van de meisjes om beurten een onderwerp zou behandelen, dat eenige weken duren kan. De שיעורים zijn nu als volgt:

Elken Sabbat om de 14 dagen van 3—4 Peirek door mej. A. Gutwirth, Gentschestraat 24.

Zondag om de 14 dagen van 5—6 Hirsch door

mej. Abrahams, Veerkade 6.
Elken Zondag van 6½—7½ uur Diniem door den heer M. Levie, Fr. Valentijnstraat 128.

Jeugddag Rotterdam

Op Zondag 23 Juni zal te Rotterdam een jeugddag gehouden worden voor de afd. Den Haag-Scheveningen en Rotterdam zoowel voor jongens als meisjes. Bijeenkomen vóór Station D. P. om 11 uur. Lunch meebrengen. Een bekend Agoedohleider zal het woord voeren.

BUITENLAND

Verslag

van de Palestina Centrale der Agoedas Jisroëil te Frankfort a. d. M. ter algemeene vergadering der Duitsche Agoedo op 19 Mei 1929 uitgebracht door dr. Mozes Auerbach, Berlijn.

De werkzaamheden van de Palestina Centrale beperken zich op het oogenblik hoofdzakelijk tot het gebied der opvoeding. Hier mag geen pauze ontstaan door economische moeilijkheden. Iedere dag van niet-werken zou, God behoede, het verlies van Joodsche kinderzielen beteekenen.

Hoe noodig ook intensieve arbeid op economisch gebied is. — op het oogenblik moet de P. C. zich hierin zeer beperken. Met bewonderenswaardige opoffering worden door slechts enkele menschen de middelen bijeengebracht, om het eenmaal verworvene voor ondergang te behoeden, opdat geen enkele Doenam grond weer verloren zou gaan.

Voor ruim 3 jaar werd door gedeeltelijke betalingen de optie over de groote landerijen van Olam en Madher verkregen. Men nam de verplichting op zich om, gesteund door de verzekeringen van eenige groote landkoopers, verdere groote afbetalingen te doen. Door de, speciaal in Polen optredende, economische crisis, moesten de meeste der toegezegde betalingen van de landkoopers achterwege blijven en de koop van het geheele complex was in gevaar. Door inspanning van alle krachten is het m. G. h. een kleinen kring van hiervoor werkenden gelukt, steeds meer grond als eigendom te verwerven. Ook in Machanei Jisroëil moest men zich beperkingen opleggen, om dank zij de hulp van twee menschen, het bestaan van deze kolonie mogelijk te maken. Om verder te bouwen ontbreken op het moment de middelen. We moeten ons nu beperken tot het steunen van wat gebouwd is. Geve God, dat we ook spoedig weer op economisch gebied verder bouwen kunnen.

Voordat we verslag uitbrengen over de werkzaamheden der P. C. op het gebied der opvoeding, willen we aan de hand van de statistiek (van Ijar 5688) den blik richten op het schoolbezoek van de verschillende opvoedingsinstituten in Erets Jisroëil. Er moet hierbij rekening gehouden worden met het feit, dat de leeftijd van de leerlingen van alle instituten in het algemeen zweeft tusschen 3 en 19 jaar. Zelfs indien de oudere leerlingen van het Seminarium voor onderwijzers meegerekend worden, heeft dit voor de statistiek weinig beteekenis. De jongere leerlingen van de Jesjiwous zijn niet meegerekend.

De statistiek wijst ca. 28000 Joodsche leerlingen der diverse scholen aan. Vreeselijk is het feit, dat ca. 500 hiervan afgetrokken moeten worden voor leerlingen, die zendingsscholen bezoeken. Laat het even tot u doordringen: 500 Joodsche kinderen in het Heilige Land bezoeken scholen, wier doel het is hun leerlingen tot Christenen te maken!

Ons hoofdinteresse betreft de vraag hoeveel kinderen in instituten opgevoed worden, wier leiding er naar streeft, ze voor het Jodendom te behouden en hoevele op scholen, die deze strekking niet hebben. Wij willen de eerste groep in het kort *positief*, de andere *negatief* noemen.

Zonder een oordeel over het bereiken van de strekking en de juistheid van de methoden uit te spreken, noemen wij de volgende ons bekende instituten, *positief:* de zelfstandige Talmoed-Thora-inrichtingen van den ouden Jisjoew, de instituten der Agoedo, van het Duitsch-Hollandsche Palestina Beheer, de Mizrachi scholen en de Eveline Rothschild Meisjesschool.

Tot de scholen met — voorzichtig uitgedrukt — ontbrekende tendenz tot doelbewuste religieuse opvoeding moeten de meeste algemeen Zionistische scholen, die der Arbeidersorganisatie en die van de Alliance gerekend worden. Daar mij de afzonderlijke cijfers van de Mizrachie ontbreken, reken ik een derde van de leerlingen van de Zionistische instellingen, voor rekening van de Mizrachi, daar het hier op kleine afwijkingen niet zoo aankomt. Volgens deze berekening bezoeken van de 28000 Joodsche kinderen slechts ca. 13000 positief Joodsche inrichtingen. Meer dan de helft wordt zonder vrees voor God en zonder Thouro opgevoed en dat in Erets Jisroëil!

Nog ongunstiger zijn de cijfers voor de meisjes. Van de ca. 13500 meisjes bezoeken slechts ca. 6000 positieve inrichtingen. Van de 14500 jongens komen 7800 op den positieven kant, 6700 op den negatieven. Een bittere troost, dat minder dan de helft van de Joodsche jongens in Erets Jisroëil niet zonder en tegen de Thouro opgevoed wordt.

Relatief gunstig zijn de cijfers voor de steden Jeruzalem, Tiberias en Safed. Van de 11600 kinderen bezoeken 7000 de positieve inrichtingen en wel van 5100 meisjes 2800, van 6500 jongens 4500.

Het is pijnlijk ook deze cijfers relatief te moeten noemen. Hierbij moet men vooral met het feit rekening houden, dat voor den oorlog nauwelijks een tiende deel der schooljeugd van deze plaatsen niet positieve inrichtingen bezocht.

De hier getoonde cijfers spreken een aangrijpende taal. Het is plicht van iederen Jood hier helpend in te grijpen.

Wij komen nu tot de werkzaamheden der Agoedo. Ze zijn veel te gering. De schuld treft diegenen, die in niet te vergeven onverschilligheid niet meewerken. Het hoofdwerk rust op de schouders van slechts enkele mannen en vrouwen. Hoe paradox het ook klinkt: de belangrijkste economische arbeid wordt door de leerkrachten verricht, die ondanks slechte en helaas ongeregelde betaling hun מלאכת שמים uitoefenen. Hun is het begrip leeraarstaking niet bekend.

De financieele arbeid berust hoofdzakelijk in Duitschland. Van daar uit werd in 16 maanden, van 1 Januari 1928 tot 30 April 1929 ca. 55000 M. opgebracht, hiervan door de „Frauenhilfe" in Breslau, Fulda en Berlijn ca. 3000 M. Naast Duitschland komen belangrijke bedragen uit Amerika, Zwitserland, Antwerpen, Holland, Slovakije en Roemenië. Een deel der kosten wordt door Palestina zelf gedragen.

In den winter van 5689 onderhield of ondersteunde de Agoedo: 14 inrichtingen met 1465 kinderen en 62 leerkrachten. Van de 7 jongens-Talmoed-Thora's waren 4 in Jeruzalem: nl. een van de Bulgaarsche, Gurzinische en Jemenietische Joden en een in de voorstad Giw'at Schaoel. De drie andere waren in Tel-Aviv, Petach-Tikwah en Bné Berak. Van de 7 meisjesscholen lagen 4 in verschillende stadsdeelen van Jeruzalem, één in de voorstad Giw'at, één in Safed en één in Tiberias. Sedert den vorigen herfst is de hoofdonderwijzeres Karoline Nachmann in opdracht van de Palestina Centrale der Agoedo in Erets Jisroëil. Gedurende den winter was ze voornamelijk in Jeruzalem, eenigen tijd ook in Safed en Tiberias. Gedurende den zomer zal ze wel in Safed zijn, van waar uit ze ook geregeld de inrichting in Tiberias inspecteeren kan.

Hoe zeer men ook het succes bij zoo geringe middelen waardeeren moet, toch is het ontzaggelijk klein vergeleken met datgene, wat noodig is in Erets Jisroëil en den plicht der Agoedo.

Heel bizondere opmerkzaamheid verlangt het schoolprogramma. Het is hier niet de plaats om op bizonderheden in te gaan. De conferentie betreffende de opvoedingsproblemen, die ter gelegenheid van de Keneissio Gedoulo m. G. h. zal plaats vinden, moet zich hiermede ernstig bezighouden. Over de geweldige religieuse verschillen in het Jodendom in zijn geheel wordt in Erets Jisroëil in beperkten kring bizonder scherp gestreden. Hierbij komt de economisch en politiek bizondere positie van Palestina, die ook aan de wijze van opvoeding haar bizondere eischen stelt. Dat moet in sterk verantwoordelijkheidsbesef voor verleden, heden en toekomst uiterst zorgvuldig overwogen worden. Aan het Duitsche Jodendom is sedert meer dan een eeuw door de Goddelijke Voorzienigheid de innige verbinding van het waardevolle der algemeene cultuur met het Thouro-Jodendom als bizondere taak gegeven. Niet trotsch mogen wij op het succes zijn, als wij op de verhouding van de cijfers in Duitschland en andere landen zien. Maar zonder overdrijving mogen wij het werk van de Thoratrouwe intelligentie in Duitschland als een met Gods hulp buitengewone prestatie beschouwen. Ook hier geldt: voor ons zelf niet tevreden zijn, maar m. G. h. verder werken. Maar daarboven uit is het onze plicht de geestelijke successen van de Duitsche orthodoxie sedert Rabbiner S. R. Hirsch en Esriel Hildesheimer over te dragen aan het geheele Joodsche volk, speciaal aan het dierbaarste van alle landen, hetwelk alle geestelijke krachten en waarden moeten dienen, aan Erets Jisroëil.

Kéren Hattouro in Duitschland

Aan het verslag van Kéren Hattouro in Duitschland over de jaren 1926, 1927 en 1928, dat in de jongstleden gehouden alg. verg. te Leipzig is uitgebracht, ontleenen wij, dat in die jaren resp. 80466.22 M., 79848.21 M. en 66448.91 M. is ontvangen. Deze bedragen werden gedeeltelijk aan de Centrale te Weenen afgedragen, gedeeltelijk in Duitschland uitgegeven. Maandelijks werden 1400 à 1500 M. subsidie verleend aan in Duitschland bestaande Talmoed-Touro-scholen. Vijf daarvan staan onder beheer van Kéren Hattouro, nl. die te Dortmund, Duisburg, Hagen, Hannover en Remscheid, vier andere: Braunschweig, Keulen en Karlsruhe zijn zelfstandig. Meerdere dezer scholen werden door bevoegden geïnspecteerd. Elf leerlingen van de school te Dortmund gingen naar een jesjiewo te Frankfort a. d. M. over.

Door K. H. werden beurzen verstrekt aan leerlingen van jesjiewous in en buiten Duitschland.

Ook jesjiewous in Duitschland ontvingen subsidie, godsdienstonderwijs werd verstrekt in plaatsen, waar geen onderwijzer is.

Besluiten van de Agoedo-vergadering te Leipzig

Behalve de reeds in ons vorig nr. vermelde, zijn op de vergadering te Leipzig o.a. nog de volgende besluiten, in den vorm van moties, genomen:

De Agoedistische jeugdorganisatie in Duitschland zal van de landelijke Agoed. organisatie steun ontvangen, nl. of 3000 M. per jaar of doordat een aan te stellen algemeene secretaris tevens voor de jeugd-organisatie zal fungeeren.

Den plaatselijken groepen zal worden opgedragen, bij de aanwijzing van afgevaardigden naar de Keneisio Gedoulo ook leden der jeugd-organisatie te kiezen, in verhouding tot de grootte der plaatselijke jeugdgroep. Verworpen werd een voorstel, om de afgevaardigden te doen kiezen door de plaatselijke afdeeling en de plaatselijke jeugdgroep.

De stichting van den personeel-bond Agoedas Jisroëil alsmede diens program werden goedgekeurd.

Een voorstel van dr. Klein tot samenwerking met het Wereldverbond voor den Sabbath zal worden overgebracht aan het Uitvoerend Comité te Weenen.

Op voorstel van dr. M. Auerbach werd besloten, die scholen in Palestina te subsidieeren, die onder de Palestina-Centrale staan. Vanzelfsprekend werd genoemd, dat inzake de scholen niet gehandeld zal worden tegen het votum van R. Chajiem Sonnenfeld. De vergadering sprak echter den wensch uit, dat in schoolvragen de eindbeslissing niet zal zijn aan het bureau te Jeruzalem, doch aan de Palestina-Centrale.

De vergadering sprak de politieke leiding der A. J. dank uit voor de in Erets Jisroëil begonnen organisatie der orthodoxie en uitte warme sympathie voor de geestverwanten in E. J. Van de leiding werd gevraagd er naar te streven, dat verdeeldheid in Agoedistische kringen van E. J. worde voorkomen en er één wetsgetrouwe gemeenschap worde gevormd.

De vergadering sprak zich uit voor de handhaving van het besluit, dat in 1921 te Weenen inzake het Palestina-werk is genomen. Zij komt op voor een alle plichten en rechten medebrengende medewerking der Agoedas Jisroëil aan de Jewish Agency, onder voorwaarde, dat de Agency uitsluitend politieke en economische belangen zal behartigen en cultuur-werk overgelaten wordt aan de daarvoor bestaande organisaties.

Rede van Jacob Rosenheim te Antwerpen

Dinsdag 4 Juni jl. organiseerde de plaatselijke afdeeling der Agoedas Jisroëil te Antwerpen een propaganda-avond, waarop de heer Jacob Rosenheim, leider der A. J. Wereldorganisatie, het woord voerde over: De tweede Keneissio Gedoulo en de toestand van het orthodoxe Jodendom. Het Rubenspaleis, dat voor dit doel gehuurd was, was tot den laatsten zetel toe bezet, toen de referent van dien avond het woord nam. Onder de aanwezigen merkten wij o.a. op de heeren: Opperrabbijn M. Rottenberg, Rabbijn Sternberg, Rabbijn Gelernter uit Brussel, F. Ratzersdorfer, president der Machsikei Hadas, bestuursleden der Sjoumrei Hadas, bestuursleden der Centrale, vertegenwoordigers der A. J. te Brussel, e.a.

Om 9 uur opent de heer Koppel Spira de bijeenkomst en begroet alle aanwezigen, in het bizonder den geachten spreker. Het woord is vervolgens aan Opperrabbijn M. Rottenberg, die aan de hand van een psalmtekst den heer Rosenheim begroet en hem succes toewenscht.

Onder stormachtige ovaties beklimt alsdan de heer Jacob Rosenheim het podium tot het houden van zijn referaat.

Toen de meerderheid van het Joodsche volk in Palestina woonde, telde het naast de genog in Palestina woonde, telde het naast de gewone week ook de sjemitto- en jouweiljaren, welke voor het volk in zijn geheel dezelfde beteekenis hadden als de week voor den enkeling. Vrijdag na zonsondergang trekt de mensch zich uit zijn alledaagsch doen terug en vraagt zich af wat hij in die zes dagen gepresteerd heeft; het Joodsche volk in zijn geheel komt om de zes jaren voor zijn Schepper rekenschap afleggen wat het in die periode gewrocht heeft. Agoedas Jisroëil nu, dat niets anders is dan de herstelling van het oude Joodsche volkslichaam, komt na zes jaren op de

HET WEEKBLAD VOOR ISRAEL. HUISGEZINNEN

Uitgevers GEBR. HAAGENS

Keizerstraat 27 - Rotterdam

Telefoon 56401 - Postgiro 6916

60ste Jaargang

is het van ouds bekende Blad, dat naast actueel nieuws, homiletische artikelen biedt van de hand van den Heer S. M. SLAGTER, en in zijn rubrieken Op den Uitkijk, Amsterdamsche Brief enz. handelt over de toestanden van het Jodendom in Nederland en daarbuiten.

Belangstellenden zenden wij ons Weekblad toe op verzoek gedurende

EEN MAAND GRATIS

De abonnementsprijs bedraagt slechts

60 cts. (buiten Rotterdam 70 cts.)

per 3 maanden

DE UITGEVERS

2de Keneissio voor God en het volk rekenschap afleggen van wat zij in die tijdsruimte gedaan heeft. En meer dan ooïl hebben wij thans redenen ons af te vragen: Waar staan wij? In welken toestand bevindt zich het orthodoxe Jodendom? Maar laten wij ons eerst over de beteekenis van het woord orthodoxie klaar worden. De orthodoxie is dat deel van het Joodsche volk, dat zich zijn verleden bewust geworden is. Men placht altijd van de orthodoxie de schaduwzijden naar voren te brengen. Men moet echter ook de gunstige momenten zien, die 50. 70 jaar geleden nog niet voorhanden waren. Wij weten, dat wij niet de eenige opvoeders onzer kinderen zijn, dat zij ook door de omgeving, door de pers, literatuur en wetenschap beïnvloed worden en zelfs degenen, die meenden, dat zij door hun kinderen in een geestelijk ghetto, in het Beis Hamidrosch op te sluiten, hen aan den invloed der omwereld ontrukten, kwamen bedrogen uit. Thans echter is de wetenschap in het algemeen en meer speciaal de natuurkunde en philosophie de Thouro genaderd; men heeft het materialisme van Hegel en Häckel laten varen; de tijd waar men met het geestelijke spotte, is voorbij; het historisch materialisme is overwonnen. De waarheid vindt thans ingang in de harten dergenen, die vroeger van Sinai niets weten wilden en de philosophie begint reeds de macht van het irrationale te erkennen. De jongeling, die aan God en Thouro gelooft, staat thans op de hoogte van zijn tijd en zelfs hooger; nooit hadden wij kans de wereld zoo te winnen, indien de wetenschap daartoe niet medewerkte.

Doch laten wij ons niet bedriegen; de toestand der orthodoxie in het Oosten is nu uiterst critiek. Wij denken hierbij in de eerste plaats aan Rusland, waar de godsdienstvervolgingen aan de tijden der Spaansche inquisitie doen denken; maar ook in Polen en in de Randstaten is het religieus verval tengevolge van den catastrophalen economischen toestand groot; de jeschiwous strijden om hun bestaan en men wil het krachtreservoir der Jodenheid schade berokkenen. Anderzijds doet ook het Zionisme afbreuk aan het religieuse Jodendom. Het heeft bewezen een giftige medicijn te zijn, die zieken gezond maakt, maar helaas ook omgekeerd. Zeker, het valt niet te loochenen, dat duizenden, die op het punt stonden het Jodendom den rug toe te keeren, door deze beweging behouden bleven, doch anderzijds, wie telt de duizenden, de tienduizenden, in wier hoofd de gedachte woelt, dat wij een volk zijn als elk ander, dat wij door eigen kracht alleen, door aanpassing aan de zeden der volkeren, ons land kunnen opbouwen? Alleen indien de orthodoxie zich aaneensluit, kan ook deze zware proef doorstaan worden en dit is ook de taak der A. J. Doch men kan niet verwachten, dat de Agoedo in één geslacht opgebouwd worden kan, daartoe zijn generaties noodig.

Veel hebben onze geleerden over de oorzaken van het goloes geschreven; doch eigenaardig is het, dat in alle landen, waar Joden zich gevestigd hebben, het eerste wat zij deden het bouwen van synagogen en leerscholen was. Evenals het licht in de zeven spectraalkleuren ontleed wordt, zoo wordt ook de Thouro zevenvoudig in de verschillende richtingen van het religieuse Jodendom gebroken, die allen elkaar aanvullen. Indien nu al deze groepen, de chassiedim, misnagdim, moessarmenschen, enz. samenwerkten, dan zou daaruit een symphonie ontstaan, één groot Halleloeja voor den Schepper en dit is ook de taak der A. J. En gedeeltelijk is deze taak reeds gelukt; de Gedouliem aller landen verstaan nu elkaar beter dan dit 15 jaar geleden het geval was. Daarom willen wij niet vertwijfelen, indien soms meeningsverschillen ontstaan, waarbij het moeilijk is een partij gelijk te geven. Wanneer de Loebawitscher Rebbe b.v. zich niet bij de A. J. wil aansluiten, omdat in haar scholen profaan onderwijs verstrekt wordt en zij bovendien in Palestina arbeidt, dan is dit van zijn standpunt uit te respecteeren. Temeer verheugt het ons dan, wanneer dezelfde Rebbe wel de scholen der A. J. in Palestina steunt, omdat hij inziet, dat deze voor de opvoeding van het jonge geslacht in een levensbehoefte voorzien. Belz, dat vroeger van de Agoedo zeer verwijderd was, nadert reeds meer en meer.

Spr. behandelt vervolgens de meeningsverschillen omtrent § 4 en hoopt, dat het ook ditmaal gelukken zal beide partijen tevreden te stellen, in dien zin, dat A. J. voor niemand zijn poorten zal moeten sluiten. Acht dagen voor de K. G. zal een zitting van den Rabbijnenraad der A. J. te Baden plaats vinden, voorafgegaan door een zitting der Executieve.

Maar nog met andere groepen hebben wij te strijden; het is niet zoo lang geleden, dat elke chassied zoo aan zijn Rebbe verknocht was, dat hij het vereeren van een ander persoon bijna als een ngawoudo zoro beschouwde. Ook in dit opzicht is reeds veel verbeterd; het grootste gedeelte der chassiedim is nu bij A. J. aangesloten en volgens spr.'s overtuiging, zal het geen 10 jaar meer duren of alle chassiedim zullen zich onder de vaandels der A. J. scharen; men moet echter deze ontwikkeling met geduld afwachten en de piëteit dezer chassiedim waardeeren.

Spr. heeft het thans over de antithese tusschen de ouderen en de jeugd. Het spreekt vanzelf, dat jongeren de zaak geheel anders beschouwen dan de meer ervaren ouderen en het moet ons niet verwonderen, indien de verhouding tusschen de jeugdorganisaties en de plaatselijke afdeelingen te wenschen overlaat. Wanneer in het leven niet zooveel tegenstellingen bestonden tusschen theorie en praktijk, allicht zou de jeugd niet zoo vaak eigen wegen zoeken. Hoofdzaak echter is, dat men de jeugd bij de Thouro houdt, dan zullen haar zwakheden vanzelf verdwijnen.

Dat vrouwen een aparte sociale groep vormen is een novum in de geschiedenis, dat wij met vreugde begroeten. De meisjesopvoeding in Polen stond op een zeer laag peil; zelfs in chassiedische huizen werden de meisjes Poolsch nationaal, wat later tot ongelukkige huwelijken aanleiding gaf. De „Benous Agoedas Jisroëil" bezit thans echter een geslacht van leidsters, dat de aanwassende jeugd in den geest van Thouro en Traditie zal opvoeden.

De nieuwe beweging in Polen, de Poualei A. J., begroet spr. eveneens met vreugde. Vroeger was de arbeider de drager van het materialisme, loochende de Thouro; wanneer nu arbeiders zich vereenigen om Thouro te leeren, dan beteekent dit een groote vooruitgang op religieus gebied. Oude wetsvoorschriften omtrent arbeiders, die bijna vergeten zijn, zullen opnieuw geleerd worden.

Spr. gaat thans nader in op de problemen der a.s. Keneissio Gedoulo. Men kan ze in drie groepen splitsen, nl. in cultureele, sociale en politische problemen. De prestaties op *cultureel* gebied zijn: Keren Hathouro, de Lubliner Jeschiwa, Beis Jaangakouwscholen en de scholen in Palestina. Het ligt in de bedoeling, om een paedagogisch congres samen te roepen, teneinde de problemen der opvoeding te bespreken en een leerprogramma samen te stellen. De G. A. houdt zich thans bezig met de studie van een ontwerp voor studieverzekering aan een jeschiwo; d.w.z. men wil, dat de vader zijn zoon bij de geboorte verzekert, en dat deze desnoods met behulp van K. H. op 14-jarigen leeftijd voor drie jaren naar een jeschiwo kan gaan. Op *sociaal* gebied is men bezig een verzekering te scheppen tegen werkeloosheid der Sjoumrei Sjabbos. Wanneer dat gelukt, dan kan men met de reserven crediet verleenen aan winkeliers, die Sabbath hun zaak gesloten houden. Bovendien is in Polen een Centrale Bank der A. J. gesticht. Op *politiek* gebied zijn talrijke problemen op te lossen nl. de rol die de orthodoxie bij parlements- en gemeenteraadsverkiezingen moet spelen, het kehillovraagstuk, enz. Wat Palestina-arbeid betreft, is het onmogelijk, dat één enkele organisatie in staat zou zijn Erets Jisroëil op te bouwen; dit eischt ontzettende kapitalen en die kunnen slechts door het *geheele* Joodsche volk opgebracht worden. Of A. J. in de gemengde Jewish Agency zal treden, zal op de a.s. K. G. beslist worden; vooraf wordt echter het advies van den Rabbijnenraad in deze ingewonnen. Spr. meening is, dat A. J. slechts dan tot de Agency kan toetreden, indien deze zich uitsluitend met politieke en economische vraagstukken zal bezighouden. De cultureele problemen, zooals het schoolwezen, moeten aan de A. J. overgelaten worden. Spr. had met Chaïm Weizmann een onderhoud hierover en beiden kwamen tot de overtuiging, dat A. J. niet aan de samenstelling der Jewish Agency kan meedoen.

Spr. wekte tenslotte het auditorium op, voor de A. J. propaganda te maken, nieuwe leden te werven en herinnerde aan het woord van den Gerrer Rebbe, gesproken op de eerste K. G., dat niemand zich van de gemeenschap mag afscheiden. De tweede K. G. zal tevens een demonstratie zijn voor de mogendheden om het ware karakter van het Joodsche volk kenbaar te maken. Tot nu toe beschouwen de mogendheden of de assimilanten of de Zionisten als de representanten van het Jodendom. Men moet hun nu toonen, dat er een oud historisch Jodendom, bestaat, dat een Godsvolk wil zijn. Op § 4 nog eens terugkomende verklaart spr., dat indien een Mizrachist hem zou vragen of hij zich bij A. J. zou aansluiten, hij hem zou antwoorden, dat hij verplicht was dit te doen, ofschoon hij niet in de hoogste bestuurscolleges verkiesbaar is. Ten slotte verzoekt spr. het K. G. fonds met ruime bijdragen te steunen; men heeft spr. in verschillende steden geantwoord, dat men toch zooveel uitgaven had met het instandhouden van gemeenten, scholen, enz. doch, merkte spr. op, is de gemeente niet een onderdeel van den kelal? Zuigt niet de cel van het organisme en dankt niet elk lichaamsdeel zijn kracht aan den bloedstroom uit het hart? Evenals een gewond lichaamsdeel, als het aan het lichaam vastzit, vanzelf geneest, zoo worden de zonden van den enkeling weggewischt, indien hij bij den Kelal Jisroëil aangesloten is. Spr. eindigt zijn redevoering, dat het Jodendom niet is, zooals het Liberalisme, de negatie van het Polytheisme en niet het nationalisme zonder religie, doch een volk, dat de Thouro tot wegwijzer en codex heeft. Spr. doet nog een laatst beroep op de orthodoxie om zich bij A. J. aan te sluiten en eindigt zijn schitterend referaat onder daverende toejuichingen.

De orde was voorbeeldig. E. F. M.

Giften.

Ontvangen voor de Agoedo-scholen in Palestina: G. I. f 2.50, mej. J. V. f 10.—; N. N. f 6.50.

CORRESPONDENTIE

Verscheidene artikelen en berichten, o.a. artt. van de h.h. dr. S. Ehrmann en Jacob Landau inzake § 4. in ons volgend nr.

Gedenkt het Busje van 't Kéren Hatouroh - Fonds

Derde Blad

Weekbl. voor Isr. Huisgezinnen

Donderdag 13 Juni 1929.

Amsterdamsche Brief

CCVI

De J. I. huldigt de Koningin-Moeder.

Reusachtige belangstelling. — Onvergetelijke momenten. — Nu naar den uitbouw!

Na vroolijkheid en na muziek,
Na warme hulde van 't publiek,
. . . . . .
Vindt Moeder van Liefdadigheid
Als laatste daad nog even tijd
Voor een eenvoudige visiet
Bij onze Joodsche Invalied ....

Zoo rijmde Clinge Doorenbos, de bekwame dichter-medewerker van „De Telegraaf" gisteravond. O, het was maar een eenvoudige visiet, omdat het voorwerp van aller vereerende bewondering, het object van het huldebetoon van zooveel duizenden, de eenvoud zelf is. Onze Koningin-Moeder, zooals wij Haar aanschouwden van nabij nu schier een jaar geleden onvermoeid gaande van bed tot bed in dat grootsche paleis der Joodsche Invalide — was zij nu niet het toonbeeld van vorstelijke gratie en van zeldzamen eenvoud tegelijk?

En nu, luttele stonden na de onvergetelijke momenten, die wij — en tienduizenden met ons — hedenmiddag, Woensdag 12 Juni, weer beleefd hebben daar op het Weesperplein vlak tegenover de Beurs voor den Diamanthandel, nu wij ons zetten, om zij het in het kort, omdat de persen op onze copy wachten en ons Wekenfeest nadert, weer te geven de indrukken, die ons op dezen namiddag bestormd hebben, nu blijft dit woord hangen in ons geheugen ondanks den vorstelijken stoet met de prachtig uitgedoste hovelingen en jockeys, ondanks de entourage, welke een koninklijke familie pleegt te omringen: eenvoud.

En dat de Joodsche Invalide ondanks het buitengewone van het feit, dat de Koninklijke familie wederom gaarne, het bleek allerduidelijkst uit den mond der vorstelijke personen zelf, zeer gaarne Haar hooge sympathie voor deze onze schoone Joodsche instelling deed blijken, deze huldiging wel, zooals zij dat onder de eminente leiding van den directeur, den heer I. Gans, te doen gebruikelijk is, uitnemend organiseerde en voorbereidde, maar haar heel bescheiden en eenvoudig hield — ziet, dat geeft blijk van een goed inzicht der verhoudingen en van het doel der stichting zelf.

Eenvoudig was het korte woord van mr. Keizer, eenvoudig de zang van ons prachtig koor ter Groote Synagoge, eenvoudig ook het geschenk der J. I., het simpele ronde kussen.

Maar toch — eenvoud als hier tentoongespreid heeft een voornaam karakter, dat indruk, diepen indruk maakt op allen, die onopgesmuktheid en zuiverheid van gevoelens weten te waardeeren.

Daar zaten wij dan niet in een tent, zooals aanvankelijk het voornemen was, maar veel beter en royaler op een tribune op het met grind opgehoogde terrein, waar straks de uitbreiding van de J. I. tot stand zal komen.

Zij zaten daar, al die ongelukkigen, die gelukkig geworden door het plaatsje voor hen aan de Nieuwe Achtergracht ingewijd. En zij lagen daar ook deels, die door hun gezondheidstoestand niet konden zitten.

Keurig in stemming zwart aangedaan met groote oranje-strikken en de medailles met de beeltenis van Koningin Emma op de borst gespeld.

O, het heeft het getrainde zusterpersoneel heel wat moeite gekost, om onder leiding der directrice zuster Mok allen met draagstoelen en brancards hierheen te transporteeren.

Maar enfin — zij zitten en liggen dwars in de heerlijke, misschien wel wat al te drukkende natuur en wachten op de dingen, die komen zullen.

Rappe handen zorgen, dat zij hun thee en hun biskwietje niet missen en stralend kijken zij naar de duizenden en nogmaals duizenden, die niet als zij het voorrecht hebben wederom van zoo dichtbij de Koninklijke Familie te mogen aanschouwen.

Die duizenden, door een keurige politie-afzetting onder leiding van den sympathieken Commissaris J. H. Quanjer van het J. D. Meijerplein op een grooten afstand gehouden, verdringen zich ginds op de Achtergracht —, op zolderschuiten, ook achter de vensters der huizen en op de daken rondom.

Enkele tientallen genoodigden hebben een plaatsje gekregen op het terrein en worden door enkele ceremoniemeesters naar hun zetels geleid.

Links is daar het koor der Joodsche Biz. M.U. L.O.-school met het onderwijzend personeel alsmede het knapenorkest Centraal, die een openluchtconcert gaven, voordat de Koninklijke Stoet aankwam, welke om bij half vijf verwacht eerst tegen kwart voor zes arriveerde.

Het kinderkoor klonk maar zeer zwak, ondanks de voortreffelijke leiding van den heer S. H. Englander, die muziekonderwijzer der school is.

Het orkest bracht er de vroolijkheid in, voor zoover deze al niet aanwezig was, door aardige wijsjes.

Een groot oranje-doek was er gespannen tegen den zijwand van het Centraal Gesticht, dat naar den Weesperplein-kant te zien komt.

Daarop stond deze veelzeggende spreuk te lezen:

Dank zij liefdadig Nederland,
Komt onze uitbouw hier tot stand.
Doe ook voortaan uw menschenplicht
Tot heil van ons Centraal Gesticht!

Tot de aanwezige autoriteiten behoorden *O.R. A. S. Onderwijzer*, die met zijn echtgenoote per auto van het Station gehaald was en met daverend gejuich begroet werd, alsmede de *Rabbijnen L. H. Sarlouis, G. de Lange* en *E. M. Francès* en verder o.a. het eerelid der J. I. *dr. I. H. J. Vos*.

Vooraan op de Perzische tapijten stonden de kinderen, die straks de bloemenhulden zouden aanbieden met de bestuurderen en Rabbijnen. Voor Concordia het sublieme koor ter Groote Synagoge en dan bij het tafeltje met het aan te bieden kussen de microfoon, waardoor de plechtigheid werd uitgezonden, welke door Philips' luidsprekers voor de massa, die het plein omzoomden, zou hoorbaar zijn.

Mej. Hanna van Oesteren, de vervaardigster van het fraaie kanten kussen, zat op een eere-zetel met een fraaie tuil roode rozen voor haar, opdat de Koningin-Moeder haar goed zou kunnen zien.

Het weer was eerst dreigend, broeiend, maar gelukkig gedurende de plechtigheid geheel droog.

Het duurde lang het wachten, maar het werd beloond.

Precies om 5.44 zwenkte de stoet de Sarphatistraat uit en het Weesperplein op, voorafgegaan als het ware door een aanzwellend gejuich en hoerageklap, dat aan vooroorlogsche dagen herinnerde. Er was groot gevolg .De Burgemeester, eere-voorzitter der J. I., stapte uit en volgde de geheele huldiging met groote aandacht en belangstelling. De jongeheeren Alb. Jul. Keizer en Mozes Heiman Gans overhandigden fraaie ruikers aan Prinses en Koningin, terwijl mej. Eva Rozenburg de eer te beurt viel de Koningin-Moeder een prachtig bouquet te overhandigen.

De heer *L. Snapper* rijkte in fraaie op een bijbel gelijkende foudraals vervatte programma's over aan de Koningin en den Prins.

De heer *I. Gans* stelde ze ter hand aan Koningin Emma en Prinses Juliana.

Aanstonds daarop weerklonk plechtig het Hannousein Tesjoengo in de toonzetting van Berlijn over het Weesperplein.

Het was een treffend oogenblik, toen de heer J. Rabbie met zijn sonoor geluid de solo zong, waarin het „Wilhelmina" zichtbaar indruk maakte op de Koningin.

De heer Rabbie overtrof zichzelf in deze oogenblikken. Hem komt hiervoor een woord van hulde alleszins toe.

Precies vijf minuten had deze zang geduurd.

Luid applaus klonk daarna op, waaraan de Koninklijke familie hartelijk meedeed.

De heer Englander werd door H.M.'s particulieren secretaris Baron van Geen naar het Koninklijk Rijtuig gebracht en had een warm woord van dank van Koningin Emma in ontvangst te nemen.

Thans was het woord aan *mr. Keizer*, die als volgt sprak:

Majesteit. In ontroerende herinnering aan het liefdevol bezoek, dat Uwe Majesteit wel heeft willen brengen aan onze inrichting, zijn te Uwer huldiging, als laatste feestelijke gebeurtenis van deze schoone herdenkingsdagen de verpleegden van de Joodsche Invalide samengekomen op dit terrein van de stichting van het geheele volk, waarop, met den dan ook te verwachten steun van gansch het volk, weldra een zoodanig gebouw zal worden opgetrokken, dat het met de bestaande inrichting, een schutplaats kan bieden aan alle Joodsche invaliden van Nederland. Hoogst erkentelijk is de Joodsche Invalide Uwe Majesteit, dat Zij wel de gelegenheid heeft willen geven, aldus van de zijde der stichting te doen blijken van haar innige dankbaarheid voor de warme belangstelling, welke de Joodsche Invalide van het geheele Koninklijke Huis heeft mogen ontvangen en vooral van Hare eerbiedige waardeering voor de onverdeelde daadwerkelijke belangstelling van Uwe Majesteit op het gebied der maatschappelijke weldadigheid.

Moge Uwe Majesteit wel zoo goedgunstig willen zijn te aanvaarden als blijvende getuigenis, van die gevoelens, dit sierkussen voor Uwe Majesteit vervaardigd in toegewijden, langdurigen arbeid door de verpleegde onzer inrichting, mejuffrouw *Hanna van Oesteren*.

Gaarne verklaarde Koningin Emma dit kussen te aanvaarden.

Zij wuifde mej. van Oesteren hartelijk toe en legde — sympathieke geste — het aanstonds in haar rug.

Zij verzocht de heeren Keizer en Gans de verpleegde hartelijk te danken voor dit geschenk en zeide: *Wat heerlijk, dat u nu weer kunt uitbreiden. Dankt u vooral alle dames en heeren voor deze mooie huldiging.*

En toen zette het koor het Wilhelmus in, dat de verpleegden overnamen.

Koningin Emma drukte nog O.R. Onderwijzer de hand en toen zette onder het gejubel der menigte de Koninklijke Stoet zich in beweging.

* * *

Wij gelooven stellig, dat Koningin Emma, die enkele uren later de hoofdstad verliet, deze momenten niet zal vergeten, hoe overstelpend ook in deze dagen het huldebetoon in de hoofdstad is geweest.

In de synagoge heeft het bestuur naar goede gewoonte der J. I. gerecipieerd en den eere-wijn laten rondgaan.

Mr. Keizer dankte in een hartelijk speechje allen, die hetzij door hun tegenwoordigheid als O.R. Onderwijzer en de Rabbijnen hetzij door hun medewerking als het koor en de ceremoniemeesters, tot het welslagen dezer huldiging hebben bijgedragen.

O.R. Onderwijzer uitte in sympathieke bewoordingen zijn vreugde over dit nieuwe succes der J. I., welke moge groeien en bloeien.

De heer *L. Snapper* huldigde den directeur en deze het verplegend personeel, de ceremoniemeesters en de pers.

Voorbij!

Ook *deze* plechtigheid!

Nu naar den grooten uitbouw! En met flinke schreden!

Opdat naar het woord van den heer Gans den nu gewijden bodem aan het Weesperplein spoedig de eerste paal in den grond geheid zal worden!

B. G.

BINNENLAND

Hachnosas Ourechiem.

Het werk van Steun aan Doortrekkenden. — Vergadering te Amsterdam.

* AMSTERDAM. — Onder presidium van O.R. A. S. Onderwijzer werd Maandagavond jl. in Huize Cats een algemeene vergadering van Hachnosas Ourechiem (Steun aan Doortrekkenden) gehouden, welke behalve door bestuursleden slechts door persvertegenwoordigers bezocht was.

Deze openbare bestuursvergadering dus werd door onzen Opperrabbijn geopend met een herinnering aan het feit, dat de laatste algem. vergadering zes jaar geleden gehouden was. Hachn. Ourechiem is in dien tijd kalm en rustig op haar weg doorgegaan en heeft een grootsche en moeilijke taak verricht. Het is dan ook een der nuttige en noodzakelijke vereenigingen in deze gemeente.

Omdat de omstandigheden zich gewijzigd hebben moest men afzien van het openen van een nieuw gebouw (dat tusschen twee haakjes zou verrijzen op een terrein aan de Rapenburgerstraat, door den heer F. Friedmann indertijd hiervoor beschikbaar gesteld).

Het Rabbinaat is dankbaar voor het werk van Hachnosas Ourechiem, omdat deze vereeniging het met het verschaffen van inlichtingen trouw terzijde staat.

Dat de gemeenteleden de vereeniging nog niet voldoende steunen, zou, zoo vertrouwde O.R. Onderwijzer, wel veranderen in de toekomst. Na degenen, die het dagelijksche werk der vereeniging doen, speciaal de heeren mr. S. Stein, R. H. Eitje en M. W. Birnbaum dank te hebben gebracht, droeg spr. de leiding over aan den vice-voorzitter, den heer *S. Seeligmann*.

Mr. S. Stein deed nu voorlezing van de notulen der laatste alg. vergadering op 25 Febr. 1923 in de Beurs voor den Diamanthandel alhier gehouden, waarna de heer Stein het jaarverslag over de verloopen zes jaren uitbracht.

Het jaarverslag

Nu mij voor het eerst de eer te beurt valt als secretaris verslag uit te brengen over de lotgevallen van onze vereeniging, wensch ik te beginnen met een woord van dank aan mijn voorganger, den heer R. H. Eitje, die gedurende de naoorlogsche jaren op de van hem bekende energieke en doortastende wijze het secretariaat van onze vereeniging heeft waargenomen en leiding aan het werk heeft gegeven. Gelukkig bleef hij bereid lid van het bestuur te blijven en neemt hij thans wederom actief deel aan het dagelijksch werk onzer vereeniging.

Alvorens u belangrijke feiten over de afgeloopen jaren mede te deelen, zij het mij vergund op deze plaats den heer H. Figatner te herdenken, die van de oprichting van onze vereeniging af tot 1922, toen hij metterwoon onze stad verliet, bestuurder van onze vereeniging was. Deze vatte zijn bestuurstaak niet als sinecure op en nam vooral in de jaren 1921, 1922 actief aan het werk deel en bezocht hij geregeld ons zittingslokaal. Steeds wist hij een woord van opbeuring te vinden voor hen, die bij ons om hulp kwamen, niemand verliet ongetroost en zonder nieuwen moed gevat te hebben, ons bureau.

Het meest kenmerkende van de verslagjaren is wel de verandering van ons werk. Was voorheen ons voornaamste werk gelegen in hulp aan emigranten, die op de doorreis naar overzeesche gewesten in Nederland kwamen en in Amsterdam eenigen tijd moesten blijven, hetzij omdat de boot van de Koninklijke Hollandsche Lloyd eerst eenigen tijd na aankomst hier naar Zuid-Amerika vertrok, hetzij omdat de volle passage-kosten nog niet bij elkaar waren, hetzij omdat de emigrant nog de geneeskundige behandeling moest ondergaan of om welke andere reden ook, thans zijn het voornamelijk hulpbehoevenden en armen uit het Oosten, die om financieelen steun tot ons kwamen. Bedroeg het aantal emigranten door ons gesteund in 1921 nog 666 en in 1922 167, de volgende jaren daalde het van **183**, (waarvan in het eerste halfjaar 124) 92, tot 30, 28, 12 om in 1928 slechts zeven te bedragen.

Thans zijn de gefailleerde koopman, de vader die een bruidschat voor zijn dochter tracht bij elkaar te maken en de werkelooze, die arbeid tracht te krijgen, onze voornaamste bezoekers. Ging het hem in Polen of Roemenië niet goed, moest hij daar zijn betalingen staken, of had hij financieele moeilijkheden met den Staat, West Europa zou hem zijn redding brengen, en vooral Engeland met zijn hooge Ponden, was zijn ideaal. Over Zwitserland en Antwerpen komt hij in Holland, steeds maar geld zamelende en een groot deel van het gezamelde aan reiskosten uitgevende.

Hier aangekomen bezoekt hij alle vereenigingen, wier doel is doortrekkenden te steunen en verzuimt ook niet bij particulieren aan te kloppen, om tenminste het bedrag van 10 Pond Sterling, vereischt door de Engelsche autoriteiten voor het binnenkomen in het land en de passage naar Engeland, bij elkaar te maken. Het bezoeken van deze particulieren deed onze vereeniging veel schade.

Particulieren, die anders onze vereeniging met belangrijke gaven ondersteunden, gaven geld aan den eersten den besten, die aan hun deur klopte, zonder ook maar eenigszins te kunnen beoordeelen, of hun gift al dan niet in goede handen kwam.

Ook de afdeeling Amsterdam van de vereeniging Israël ondervond dezelfde moeilijkheden. Kwam het afdeelingsbestuur bij onze gegoede geloofsgenooten om een bijdrage voor de kas, dan was dikwijls het antwoord, dat men haast iederen dag aan de deur werd lastig gevallen en men slechts dan tot een belangrijke ondersteuning bereid was, wanneer men van het huisbezoek bevrijd kon worden.

Deze moeilijkheden leidden tot besprekingen tusschen afgevaardigden van Israël en van ons bestuur. Deze besprekingen hadden tot resultaat de stichting van een gemeenschappelijke kas onder den naam H.O.I.S. Deze kas wordt onder presidium van dr. A. van Raalte bestuurd door de heeren Salm en Stibbe als afgevaardigden van Israël en den heer Eitje en Maykels als afgevaardigden van H. O.

Zij, die groote bedragen aan deze kas schonken, verkregen daardoor het recht, ieder, die bij hen om hulp kwam, naar ons bureau te verwijzen en ons bestuur is gerechtigd uit die kas het bedrag te geven, dat naar zijn meening den bezoeker in verband met zijn omstandigheden toekomt. Slechts een klein aantal personen hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt. Om het onoordeelkundig geven eenerzijds, het schnorren anderzijds tegen te gaan, is het zeer gewenscht, dat meerdere personen van deze gelegenheid gebruik maken. Immers ons bestuur is beter dan een particulier in staat te beoordeelen, of een hulpvragende iets toekomt en wat hem toekomt.

Doordat onze vereeniging nl. bij het Centraal Bureau voor Transmigranten in Nederland, gevestigd te Rotterdam, aangesloten is, ontvangen wij wekelijks van dit bureau opgaven van alle personen, die zich tot de kassen onzer zustervereenigingen in den lande om steun wenden, met de mededeeling op welke plaats hulp gevraagd is en waarin de ondersteuning bestond.

Bovendien is deze mededeeling dikwijls vergezeld van een advies of al dan niet steun gewenscht is.

Ons bestuur, in dit bureau vertegenwoordigd door onze bestuurderen de heeren Eitje en Seeligmann, is sinds 1925 in dit bureau door laatstgenoemden met den heer Birnbaum vertegenwoordigd.

Wanneer ik thans overga tot het noemen van eenige cijfers, dan dient in de eerste plaats vermeld te worden, dat in de verslagjaren door onze vereeniging gesteund werden 604, 362, 292, 441, 443 en 479 personen.

Zooals gij ziet is de regelmatige daling tot staan gekomen en beweegt zich sindsdien het aantal in stijgende lijn.

De hulpzoekenden behoorden tot 30 verschillende nationaliteiten, terwijl onder hen nog eenige zonder nationaliteit waren. Ongeveer 50% was telkenjare van Poolsche nationaliteit, terwijl het percentage van de overige nationaliteiten steeds wisselde.

Bedroeg in 1923 het aantal personen in het bezit van een Oekrainisch paspoort 58, reeds het volgende jaar daalde het aantal van de bezitters van dit paspoort tot 3, om in 1927 met de Oekrainische regeering geheel te verdwijnen. Menig Oekrainer begon een nieuw leven als Pool of Staatlose. Viel het in de eerste jaren voor ieder, die opgaf uit het voormalige Tsarenrijk te komen, gemakkelijk in Den Haag met hulp van den Haagschen Kerkbestuurder den heer Edersheim een Russisch Poestochine-paspoort te krijgen, waardoor wij menigeen konden helpen naar overzee te vertrekken, in de latere jaren werd het veel moeilijker en was het een haast onbegonnen werk, iemand die zonder paspoort in Nederland was gekomen aan een pas te helpen.

Zooals in den beginne reeds uiteengezet is, konden slechts weinigen overzee vertrekken, doch nam het aantal, dat met spoorkaartjes tot de grens gesteund werd, sterk toe.

De meesten, die zonder Nederlandsch visum het land binnengekomen waren, gingen zonder Belgisch of Duitsch visum bij Bergen op Zoom of Tilburg en Kranenburg de Belgische of Duitsche grens over.

Voor anderen betaalden wij dikwijls de kosten voor het verkrijgen van een visum noodig.

Veelal echter moest de ondersteuning zich beperken tot een klein bedrag in geld, al waren deze ondersteuningen op zichzelf niet groot, toch waren daarmede belangrijke bedragen gemoeid en kostte het dikwerf veel moeite de benoodigde gelden bij elkaar te krijgen.

In de algemeene vergadering in 1923 gehouden, werd in de vacaturen ontstaan door het bedanken van de heeren H. Figatner en A. M. Herzberg, voorzien door de verkiezing van de heeren M. W. Birnbaum en mr. S. Stein.

Als gevolg van de samenwerking tusschen onze vereeniging en de plaatselijke afdeeling van Israël is door het bestuur van voormelde afdeeling zijn medelid mr. W. J. Spijer als gedelegeerde in ons bestuur aangewezen.

Het ambt van scriba in onze vereeniging werd tot 1 Mei 1925 waargenomen door mr. M. Schorlesheim. Toen deze bedankte, besloot het bestuur ter beperking van de onkosten geen nieuwen ambtenaar te benoemen, doch de werkzaamheden onder elkaar te verdeelen.

De heer J. Denneboom verrichtte op de van hem bekende accurate wijze de werkzaamheden van boekhouder van onze vereeniging.

Onze bode, de heer J. Königswinter, die aan onze vereeniging van haar oprichting af in die hoedanigheid was verbonden, overleed na een lang ziekbed in 1928. Niet alleen was hij steeds het bestuur ter wille, maar ook stond hij iederen hulpzoekende met raad en daad bij. Menigen tocht heeft hij met onze emigranten naar het kantoor van den Koninklijken Hollandschen Lloyd en naar de consulaten afgelegd. Alhoewel van een zwakke gezondheid was hem geen werk te moeilijk, geen uur te vroeg, en geen weg te ver, wanneer hij maar iets voor onze vereeniging kon doen.

In onze herinnering zal Königswinter steeds blijven voortleven als een trouw en hulpvaardig ambtenaar.

Een goed vriend van onze vereeniging arts S. Premsela bereikte het afgeloopen jaar den zestigjarigen leeftijd. Op ieder uur van den dag staat hij gereed, om op ons verzoek zijn medische hulp te verleenen. Steeds ontvangt hij vriendelijk de doortrekkenden, die met een kaartje van onze vereeniging op zijn spreekuur komen. Moge het dr. Premsela gegeven zijn nog vele jaren op dezelfde voorbeeldige wijze als tot nu toe werkzaam te zijn voor de hulpbehoevende menschheid.

Een woord van dank zij hier nog gebracht aan de politie-autoriteiten hier ter stede. Commissaris Pateer en de Inspecteurs van der Berg en Clasie waren ons steeds zooveel mogelijk ter wille. Wanneer het maar eenigszins mogelijk was, waren zij bereid ons behulpzaam te zijn en stonden zij den vreemdeling, voor wien wij ons tot den vreemdelingendienst hadden gewend, toe, hier zijn verblijf voort te zetten.

Naar ik geloof, zal niemand het mij ten euvel duiden, wanneer ik hier nog in het bizonder den heer M. W. Birnbaum noem, die bijna iederen avond op ons bureau te vinden is en den geheelen dag als het ware op zijn kantoor bureau voor de vereeniging houdt.

Mogen velen zich genoopt voelen ons werk te steunen en daardoor het voortbestaan van onze vereeniging, die met vele financieele moeilijkheden te kampen heeft, mogelijk maken, opdat onze vereeniging aan haar doel zal kunnen beantwoorden en iederen hulpbehoevende verschaffen, wat hem toekomt.

Met applaus werd dit verslag begroet, waarvoor de secretaris den dank van den *voorzitter*, den heer Seeligmann, had in ontvangst te nemen.

De penningmeester, de heer *H. A. Maykels*, bracht hierop een uitvoerig financieel verslag uit, waaraan wij enkele zinsneden ontleenen. Spr. kwam tegen de conclusie op, die men uit de cijfers zou kunnen maken, dat de vereeniging er thans beter voor staat dan vroeger. Immers tegenover een belangrijk nadeelig saldo van f 1606.— in 1923 staat een — zij het ook matig — voordeelig saldo van f 100.— in 1927. Deze vooruitgang is echter slechts schijnbaar. Het eerste jaar, waarover dit verslag loopt, is namelijk ook het eerste jaar, waarin van onze Joodsche gemeente geregeld een bijdrage in het te kort werd ontvangen. Deze subsidie, dat door ons ten zeerste wordt gewaardeerd en dat onze vereeniging voor den ondergang heeft behoed, werd voor het eerst uitgekeerd in 1924 als bijdrage in de kosten van 1923, nadat het bedrag van het tekort was vastgesteld, vandaar dat 1923 sloot met een groot nadeelig saldo.

In het vijfjarig tijdperk, waarover dit verslag loopt, hebben de tekorten in totaal bedragen f 7240.— waar tegenover van de Joodsche gemeente werd verkregen een bedrag van f 4500.—, zoodat een nadeelig verschil van f 2740.— is gebleven, met welk bedrag het vermogen der vereeniging dan ook sinds 1922 is verminderd.

Met betrekking tot de cijfers over 1928 in vergelijking met die over vorige jaren heb ik de eer u het navolgende op te merken.

De uitgaven onder den post „algemeene kosten", waarin o.a. ook zijn begrepen de bedragen benoodigd voor schoonhouden van het gebouw, administratiekosten enz. zijn de laatste 3 jaren stationnair gebleven nl. ongeveer f 2150.— Door het overlijden van den kruier in vasten dienst, den heer J. Königswinter, wiens nagedachtenis ook ik bij deze gaarne hulde breng voor zijn trouwe diensten aan de vereeniging bewezen, en een in verband daarmede aangebrachte wijziging in de inrichting van diens werkzaamheden, zal een besparing op dezen post worden verkregen.

De kosten van de *huishouding* bedroegen in beide laatste jaren ongeveer f 2300.—, die van *onderhoud van het huis* pl.m. f 250.—. Aan *ondersteuning* werd in 1928 uitgegeven pl.m. f 1450.—, dit is ongeveer f 400.— minder dan het jaar te voren. De post *reiskosten van passanten* vorderde echter f 250.— meer nl. f 1767.—.

Omtrent de inkomsten valt het volgende te vermelden:

De opbrengst der *bussen* was met bijna f 300.—, zestig gulden hooger dan in 1927, *contributiën* daalden met bijna f 150.— tot f 3400.—.

Donatiën brachten echter f 950.— meer nl. f 2170.—. Van grooten invloed op dit cijfer is geweest een schenking van f 1000.— van een belangstellende in het werk der vereeniging in Maart 1928 ontvangen. Ook *offergelden* stegen met f 125.— tot bijna f 1000.—. De subsidie der *N. I. Hoofdsynagoge* ad f 1000.— was mede oorzaak, dat het dienstjaar nog een voordeelig saldo liet. Desniettegenstaande zijn de nadeelige saldi van vorige jaren nog niet ingehaald. De gelden van het *emigratiefonds* moesten tijdelijk als kasmiddelen worden aangewend. Daarbij is een grondige restauratie van het gebouw dringend noodig. Wel werd het vorige jaar de eetzaal opnieuw geschilderd enz., voor het uitvoeren van hoog noodzakelijke werkzaamheden in de andere lokaliteiten waren de middelen echter niet aanwezig. Ook de loofhut, door het jaar als magazijnkamer in gebruik, verkeert in hoogst bouwvalligen staat. Wij achten ons slechts gerechtigd tot het reserveeren van een som van f 600.— uit de middelen van 1928 als eerste termijn van de kosten aan het ten uitvoer brengen van de voorschreven werkzaamheden verbonden, in de hoop, dat ons in het loopende jaar van hen, die het met de vereeniging wel meenen, de alsnog ontbrekende middelen zullen toevloeien, in verband waarmede het bestuur bescheidenlijk een beroep doet op de offervaardigheid van onze geloofsgenooten.

Met een warme opwekking tot steun aan Hachn. Ourechiem eindigde de heer Maykels zijn verslag.

Aan de door hem geproduceerde cijfers ontleenen wij, dat op de balans van 1928 het huis aan de Weesperstraat paraisseert voor f 3800.—. Aan effecten bezit de vereeniging f 7892.01. Het vermogen bedraagt f 2331.02½. Het emigratiefonds is f 1567.94 groot en het reservefonds f 7991.99.

De rekening en verantwoording over 1928 loopt over een bedrag groot f 9557.30½. Aan alg. onkosten werd f 2149.08½ uitgegeven. Ontvangen werd in bussen f 298.95½, aan bijdragen van comité's f 554.46, aan contributies f 3402.67, aan donatiën f 2170.08 en aan offergelden f 997.93.

De Ned. Isr. Hoofdsynagoge steunt sinds 1924 de vereeniging met f 1000.— 's jaars.

Daar was over 1928 een voordeelig saldo groot f 278.60½.

De *Voorzitter* bracht den penningmeester dank voor zijn uitnemend beheer, omtrent hetwelk voor de jaren 1924, '25, '26 en '27 een goedkeurend rapport was ingekomen van de verificatie-commissie, welke bestond uit de heeren *F. Szper* en *A. Soep Bzn.*

Het bestuur werd gemachtigd een nieuwe commissie van verificatie te benoemen.

Langdurig werd gedebatteerd over de vraag of het bestuur zichzelf kon herbenoemen. De situatie werd eenigszins penibel gedurende de discussies, totdat de aanwezige boekhouder der vereeniging, de heer *J. Dennenboom*, als lid de situatie redde door herbenoeming bij acclamatie voor te stellen. Hiertegen had niemand bezwaar.

Bij de rondvraag werd behandeld door de heeren *R. H. Eilje* en *A. Maykels Hzn.* de verhouding van Hachnosas Ourechiem tot Israël, in het bizonder het werken van H.O.I.S. De heer Eitje noemde dit een fiasco. Geen totaal bedrag van f 1000.— was voor het gemeenschappelijk fonds bijeengekomen.

De heer *A. J. Mendes da Costa* was optimistisch en achtte het systeem wel goed.

De heer Eitje wees nog eens met nadruk op het foutieve en nuttelooze althans ondoelmatige van het geven aan de deur, dikwerf aan lieden, die het niet verdienen. Ook al is men geen lid van Hachn. Ourechiem, dan kan men eventueele sjnorrers toch daarheen verwijzen.

Het volgend jaar bestaat Hachnosas Ourechiem 25 jaar. Men hoopt dit feit te vieren tevens ter versterking van de financiën dezer belangrijke vereeniging. Na deze rondvraag dankte O.R. Onderwijzer den heer Seeligmann voor zijn leiding, waarna de vergadering gesloten werd.

Examens.

* — Geslaagd eindexamen Gem. Kweekschool mej. E. Blitz.

Proefdiensten Synagoge-Zuid.

Thans geëindigd

* — Jl. Vrijdag, Sabbath en Zondag heeft de heer D. H. Dym uit Krakau proefdienst afgelegd voor de betrekking van Eersten Voorzanger ter synagoge-Jacob Obrechtplein.

Hij was de laatste candidaat, die opgeroepen is.

De verkiezing zal plaats vinden op Zondag 23 Juni a.s.

Tevredenheidsbetuiging der Koninginnen.

* — Naar wij vernemen zijn bij de thé, welke de Koningin Dinsdagmiddag verschillende genoodigden aanbood, mede tegenwoordig geweest de leden van het eere-comité O.R. A. S. Onderwijzer, mr. B. E. Asscher en A. Asscher.

De Koningin heeft tegenover onzen Opperrabbijn nogmaals met nadruk bedankt voor de Haar Moeder gebrachte hulde op het J. D. Meijerplein alsmede Haar bewondering geuit voor de schoone woorden van het door Rabbijn dr. de Hond vervaardigde gedicht.

De Koningin-Moeder sloot zich hierbij tenvolle aan.

De Opperrabbijn gaf Hare Majesteiten de verzekering van de verknochtheid van Joodsch Nederland aan het Vorstenhuis, waarop de Koningin antwoordde, dat deze Haar reeds meermalen door treffende blijken daarvan gedemonstreerd was.

Uit de Portug. Isr. Gemeente.

I. E. Vita Israël z.g.

* — Na een zeer korte ongesteldheid overleed te Amsterdam de heer I. E. Vita Israël, in leven vicevoorzitter van de Hoofdcommissie voor de zaken van het Portug. Israël. Kerkgenootschap in Nederland. Deze functie, ofschoon slechts enkele jaren door hem bekleed, heeft hij met veel toewijding vervuld en veel tijd heeft hij ter beschikking gesteld ter behartiging van de belangen van dit Kerkgenootschap. In vroeger jaren nam hij ijverig deel aan het bestuur der Gemeente. Van 1893 tot 1923 was hij lid van den Kerkeraad, terwijl hij in 1899 als lid van het College van Parnassim werd benoemd en wel voor de afdeeling Armwezen. Deze functie nam hij tot 1905 met veel liefde waar en veel is door hem verricht tot leniging van den nood van onvermogenden en zieken. Vooral de ziekenverzorging had zijn warme belangstelling. Toen dan ook tot den bouw van een nieuw Ziekenen Oude Vrouwenhuis werd besloten, kon hij bij de opening daarvan als voorzitter van een commissie van gemeenteleden en andere belangstellenden aan de nieuwe inrichting aanbieden de geheele Röntgen-installatie. Zijn minder gunstige gezondheid noopte hem in 1923 zich uit de meeste besturen, waarvan hij lid was, terug te trekken.

Niettegenstaande dit, zal zijn nagedachtenis nog lang in dankbare herinnering bij de gemeenteleden blijven voortleven.

De begrafenis heeft (heden) Donderdag te Ouderkerk a. d. Amstel plaats gevonden.

Predikaties

* — Vrijdag 1en dag Sebuothfeest zal Rabbijn dr. B. I. Ricardo bij den ochtenddienst in de synagoge der Portug. Israël. Gemeente alhier een predikatie houden.

G. Rubens Azn. z.g.

— Dinsdag jl. overleed alhier op 71-jarigen leeftijd de heer G. Rubens Azn., klerk bij het Bevolkingsregister der N. I. Hoofdsynagoge. Meer dan 40 jaren is de overledene ook in de ten vorigen jare opgeheven Tweede Synagoge als kerkbode werkzaam geweest, terwijl hij vóór zijn benoeming tot klerk lange jaren als bode ter Thesaurie dienst heeft gedaan. Met groote accuratesse en innige toewijding heeft de overledene deze functies steeds vervuld en daardoor, maar niet minder door zijn oprechten godsdienstzin en rechtschapen levenswandel wist hij zich in breeden kring achting en genegenheid te verwerven.

Zeer groot was de belangstelling, die bij de teraardebestelling van verschillende zijden werd betoond. Talloos velen waren gekomen om den braven, oprechten Jehoedie de laatste eer te bewijzen en voorzeker zal dan ook zijn aandenken nog zeer lang in hooge eere worden gehouden.

Opperrabbijn J. Vredenburg שי.

25 jaar Rabbijn

* ARNHEM. — Woensdag jl. heeft O.R. J. Vredenburg den dag herdacht, waarop hij 25 jaar geleden tot Rabbijn der Ned. Isr. Hoofdsynagoge werd benoemd. Van 1904 tot 1918 heeft hij deze Rabbinale functie waargenomen, om daarna zijn hoog ambt van Opperrabbijn van Gelderland te aanvaarden.

Moge O.R. Vredenburg nog een lange reeks van jaren in de beste levensomstandigheden werkzaam zijn in den wijngaard des Heeren.

* — In de jongste vergadering van den Ressortalen Raad van het Synagogaal Ressort Gelderland is besloten tot het verhoogen van het honorarium van den Opperrabbijn met een bedrag van f 1000.— 's jaars.

* AALTEN. — In een bizonderen synagogedienst heeft O.R. J. Vredenburg een rede gehouden bij de inwijding van een nieuw Seifer Thouro met mantel door de familie de Haas onze Joodsche Gemeente geschonken. Zeer velen hebben den feestdienst bijgewoond.

Amsterdamsche Brief

CCV

Nogmaals het Leeuwardensche geval.

Weg-reorganiseeren. — Merkwaardige sociale opvattingen. — Voorbeelden trekken.

In dezen Brief dan het een en ander over hetgeen de heer van Kollem, de president der Joodsche Gemeente te Leeuwarden, in zijn door ons geïncrimineerd ingezonden stuk omtrent het ambtenaren-ontslag heeft te zeggen.

Hij meent, dat de laster grond voor verderen bloei schijnt te hebben en dat er altijd wel menschen op een relletje belust zijn.

Laat ons den heer van Kollem de verzekering geven, als hij deze althans van ons wenscht te aanvaarden en in dit geval de Joodsche autoriteiten van Friesland's hoofdstad, dat wij althans er wars van zijn sensationeele zaken te maken van dingen, die niets te beteekenen hebben.

Als wij inderdaad op sensatie belust waren, ja alleen al maar op de spot- en lachlust ons Joden eigen zouden willen werken — waarlijk dan zou daarvoor elke week de stof rijkelijk voorhanden zijn. Maar juist omdat onze Joodsche kring zoo klein is, juist omdat van andere zijden met argusoogen wordt gadegeslagen, wat er zich binnen het Nederl. Jodendom afspeelt, — juist daarom onthouden wij ons liefst van alles, wat naar het sensationeele zweemt.

Dat wordt ons evenwel niet altijd gemakkelijk gemaakt. Ook in dit opzicht — men mag ons gelooven of niet — is de taak der Joodsche pers in het algemeen een zeer zware.

Wat in Leeuwarden geschied is raakt niet alleen een Joodsch, maar ook een algemeen sociaal belang.

En het zou ons niets verwonderd hebben, als in deze verkiezingsdagen zekere partij-bladen deze zaak zouden hebben aangegrepen, om aan te toonen, welke opvattingen en misvattingen op sociaal gebied er nog in ons land bestaan.

Gelukkig zijn wij tot dusver voor dezen Gilloel Hasjeim gespaard gebleven.

En doel van ons schrijven was en is dan ook niets anders, dan een beroep op den Kerkeraad der Joodsche Gemeente te Leeuwarden c.q. op onze Kerkgenootschappelijke autoriteiten, om de rechtspositie der kerkelijke ambtenaren met deze voorzorgen te omringen, dat geen grove schennis van Joodsch noch Nederlandsch recht in eenige Joodsche gemeenschap kan plaats vinden.

En als men dan leest, wat de heer van Kollem schampert over ambtenaren tusschen aanhalingsteekens, die maar luttele honderden guldens 's jaars verdienen en wegens hun bijbetrekkingen door hem geen werkelijke ambtenaren geheeten worden, dan vraagt men zich toch wel in verbazing af, van wat voor soort mentaliteit een dergelijken gedachtengang wel moet uitgaan. Zou deze heer van Kollem dan misschien wenschen en mogelijk achten, dat deze drie ambtenaren (over den vierden, den sjochet straks) zouden leven van die paar gulden in de week, waarvoor de Gemeente, *anders dan de heer van Kollem het doet voorkomen*, veel van hen eischt?

Of is het niet zoo, dat men in plaats van een opvolger voor den nu overleden koster te benoemen tot bijna drie jaar na diens overlijden de werkzaamheden van dezen koster heeft laten verrichten door de andere ambtenaren zonder dat deze dat in hun instructie hadden staan en zonder dat deze, volgens den heer van Kollem, z.g.n. ambtenaren er van eenig noemenswaard financieel voordeel hebben gehad?

En nu kunnen wij het ons indenken, dat het Kerkbestuur wil reorganiseeren, den huidigen toestand niet gezond vindt, andere instructies wil maken en wat men verder ook maar wil — maar dan moeten dit Kerkbestuur en deze Kerkeraad toch bedenken, dat als er fouten zijn begaan door het huidige ambtenarencorps — deze grootendeels ten laste komen van deze Colleges zelf, die dezen toestand zoolang hebben bestendigd.

Maar dan deze verantwoordelijkheid af te wentelen op enkele arme ambtenaren, hen weg-te-reorganiseeren — o, het is zoo gemakkelijk, maar daarom nog niet fraai.

Merkwaardigerwijs is de heer van Kollem zoo kiesch het salaris van den vierden ambtenaar niet uit te bazuinen. Hij is werkelijk een ambtenaar, dus verleit de voorzitter der Gemeente.

Hij leeft grootendeels van het inkomen, dat de Gemeente hem verstrekt.

Welnu deze sjouchet, kasjroes-inspecteur en incasseerder van aanzienlijke bedragen, geniet in totaal het grootsche salaris van f 1450.— per jaar, waarvan nog afgetrokken wordt een bijslag op de premie voor het weduwen-pensioen. Daarvoor is hij feitelijk geheel in dienst van de Gemeente, die volle dagen beslag kan leggen op zijn werkzaamheid.

Het feit, dat deze ambtenaar geen maggid- of moré-titel heeft en toch al die jaren het vertrouwen van de Opperrabbijnen heeft gehad;

het feit ook, dat, naar wij ons herinneren, O.R. Hirsch bij de installatie van den huidigen Opperrabbijn ook dezen ambtenaar in het openbaar huldigde voor de belanglooze en onafgebroken zorg voor en leiding van de avondlijke leeroefeningen in het Beis Hamidrosj;

het feit tenslotte, dat het reglement der Gemeente een bepaling kent, volgens welke een ambtenaar, die zich misdraagt, met intrekking van zijn salaris zes maanden kan geschorst worden zonder dat ontslag behoeft verleend te worden, van welke bepaling geen gebruik gemaakt is in dit geval — al deze feiten wijzen er o.i. op, dat deze reorganisatie aangegrepen is, om bepaalde personen weg te werken.

Wij weten trouwens, dat deze reorganisatieplannen niet van vandaag of gisteren dateeren en dat de vorige Opperrabbijn, de heer Davids, evenals de interimaire Oppergeestelijke, de heer Hirsch, er niet voor geporteerd waren.

Dat deze nu onder O.R. Dasbergs beleid hun beslag hebben kunnen krijgen, hebben wij levendig betreurd en blijven wij betreuren. Maar dat wij daarom O.R. Dasberg zouden hebben willen „onderhanden nemen", dat is een suggestie en een uitdrukkingswijze, welke wij geheel voor rekening van den geachten president van Leeuwardens Joodsche Gemeente willen laten.

* * *

Voor ons is deze zaak *niet* uit. Ook niet als de hoofdambtenaar, wien het ook aangaat, elders een hem waardige positie mocht hebben gevonden, waar zijn rechten beter gewaarborgd zijn.

Wij zullen het in onze ooren knoopen en tegelijkertijd zal er wel reden zijn daaraan te herinneren, dat de financiën geen reden geweest zijn voor deze reorganisatie. In tegenstelling dus tot andere leden van den Kerkeraad heeft de heer van Kollem een optimistischen kijk op de financiën van het Ressort Friesland. Het is ons wel. Het verheugt ons zelfs zeer. Want niets kan ons aangenamer zijn, dan de bloei (ook, al is *dit* niet voor ons het voornaamste) van het Kerkgenootschap en zijn deelen.

Maar het gaat ons in deze zaak om de rechtspositie der ambtenaren.

En om het doen doordringen van de eenig-juiste gedachte: dat reorganisatie nooit of te nimmer aanleiding mag wezen, om ambtenaren de laan in te sturen.

Dat wat wij gevreesd hebben, nl. dat andere Gemeenten kracht zouden putten uit het Leeuwardensche geval om dit „fraaie" voorbeeld te volgen, is reeds bewaarheid. Helaas! In Sneek doet zich op dit oogenblik, naar wij meenen te weten, reeds een soortgelijk geval voor.

Waar gaat het dan heen in ons Kerkgenootschap?

Welke ambtenaar zal nog rust hebben in zijn toch al niet zoo schoon bestaan?

Onze conclusie blijft onveranderd, dat het de taak der Centrale Commissie c.q. der Permanente is, om in deze krachtig en spoedig op te treden, opdat én het Leeuwardensche geval op bevredigende wijze worde opgelost én dit geval blijve een enkele zwarte vlek in het overigens smetteloze historie-boek onzer Joodsche gemeenschap in Nederland.

B. G.

CORRESPONDENTIE

Dochter Israëls. — Natuurlijk was geen propaganda gemaakt voor een ander geloof in het door u bedoelde opstel. Uw beschouwingen hebben dan ook onze volle instemming. Slechts het kunstgevoel werd gestreeld.

BUITENLAND

Korte Berichten

— Tot deken der juridische faculteit aan de universiteit te Krakau is benoemd de beroemde Joodsche geleerde prof. mr. Taubenschlag.

— Het voornamelijk door Joden bewoonde stadje Kolki (bij Warschau) is grootendeels in vlammen opgegaan. Tal van Joodsche families zijn dakloos en verkeeren in groote ellende, daar hun geheel hebben en houden verloren is.

— In Oost-Galicië woedde ook al de roode haan. Hier werd het stadje Riznion geslachtofferd. En ook hier lijdt de Joodsche bevolking zeer.

— In het nieuwe Engelsche Parlement zitten veertien Joodsche leden. De liberalen vaardigden er vijf af, de conservatieven zes en de Labour-party drie.

— Onder groote belangstelling heeft de „Klausrabbiner" Markus Faust te Fürth zijn 95sten verjaardag gevierd. O.a. bood de burgemeester een grootsche bloemenhulde aan namens de gemeente. Ook uit Joodsche kringen waren er vele blijken van genegenheid en sympathie.

— De Raad der kolonie Chederah heeft besloten het veertig-jarig jubileum dezer kolonie in 1931 feestelijk te herdenken. Een herinneringsboek zal te dezer gelegenheid worden uitgegeven.

— Volgens officieele statistieken hebben in Hongarije in de jaren 1919 tot 1928 10.173 personen het Jodendom vaarwel gezegd. Sinds 1920 daalt het aantal renegaten voortdurend.

— Tot directeur der vrouwenkliniek te Spandau is benoemd prof. dr. Bernhard Zondeck uit Berlijn.

—De nieuwe synagoge aan de Prinzregentstrasse te Berlijn nadert haar voltooiing. Zij zal 2300 occupeerders plaats bieden en een der grootste van Europa worden. Haar koepel overtreft zelfs die van de kerken in Berlijn. Het ontwerp is van den Rijksarchitect Beer, tevens bouwmeester der (groote) Joodsche gemeente.

— Op 69-jarigen leeftijd is te New York overleden dr. A. Mintz, een bekend Jiddisj auteur, wiens pseudoniem dr. Kaspe was. Hij was in Wilna geboren en heeft veel naam gemaakt als voorman in de socialistische beweging.

Wij verzorgen

accuraat en vakkundig Uwe —

advertentiën

tegen de billijkste voorwaarden —

in alle bladen

ook familie- en betrekking-advertentiën

Advertentiën kunnen ook telefonisch opgegeven worden

Erkend Advertentie-bureau

GEBR. HAAGENS

Keizerstraat 27 - Telefoon 56401